

INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

BUDAPEST FŐVÁROS II. KERÜLETI ÖNKORMÁNYZAT

Készült: a Budapest Főváros II. kerületi Önkormányzatának megbízásából.
Készítette: a Net Global Bt. és a Ganz-Danubius Fejlesztési Kft.

A dokumentum 184 számozott oldalból áll.

Budapest, 2008. május

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló.....	8
1 A kerület szerepének meghatározása.....	12
1.1 Budapest szerepe a településhálózatban.....	12
1.2 A kerület szerepe Budapesten.....	12
1.3 A kerület által ellátott funkciók.....	13
1.4 A kerület vonzáskörzete.....	14
1.5 A kerület dinamikai jellemzői, foglalkoztatási szerepköre.....	14
2 A kerület egészének helyzetértékelése.....	16
2.1 A kerület történetének rövid összefoglalása.....	16
2.2 Gazdaság.....	19
2.2.1 Vállalkozások helyzete.....	19
2.2.2 Kiskereskedelem, vendéglátás.....	20
2.2.3 Idegenforgalom.....	21
2.2.4 Információáramlás.....	22
2.2.5 Külső elérhetőség.....	22
2.3 Társadalom.....	23
2.3.1 Demográfia.....	23
2.3.2 Képzettség, műveltség.....	25
2.3.3 Munkanélküliség, foglalkoztatás.....	26
2.3.4 Egészségi állapot.....	28
2.3.5 Jövedelmi helyzet.....	29
2.4 Környezet.....	31
2.4.1 Levegő.....	31
2.4.2 Felszíni és felszín alatti vizek.....	35
2.4.3 Barlangok.....	37
2.4.4 Talaj.....	38
2.4.5 Táj-, zöldfelület- és természetvédelem.....	39
2.4.6 Épített környezeti elemek állapota.....	41
2.5 Közfoglaltatások.....	45
2.5.1 Oktatás-nevelés.....	45
2.5.2 Közlekedés.....	48
2.5.3 Közigazgatás.....	49
2.5.4 Szociális ellátás.....	52
2.5.5 Hulladékgyűjtés.....	57
2.5.6 Közlekedési hálózat.....	58
2.5.7 Közműellátottság.....	59
3 Kerületrészekre vonatkozó helyzetértékelés.....	65
3.1 Bel-Buda.....	65
3.2 Középső dombvidék.....	69
3.3 Pesthidegkút.....	72
4 Stratégiai fejezet.....	76
4.1 A kerület jövőképe.....	76
4.2 Hosszú és középtávú célok.....	79
4.3 A kerületrészekhez kapcsolódó rövid távú (2-3 éves) célok és azok elérését szolgáló beavatkozások.....	83

4.4	Illeszkedés vizsgálata.....	86
4.4.1	A stratégia céljai és a településrendezési terv viszonya	86
4.4.2	Illeszkedés a fővárosi és országos fejlesztési dokumentumokhoz	87
4.5	Agglomerációs együttműködés	97
4.6	A célrendszer koherenciája	98
4.7	A környezeti állapot vizsgálata	99
4.7.1	A levegőminőség helyzete	99
4.7.2	Természeti értékek védelme	99
4.7.3	Felszíni és felszín alatti vizek.....	100
4.7.4	Barlangok	101
4.7.5	Közparkok és közterek	102
4.8	Antiszegregációs terv.....	103
4.8.1	A kerületszempontok jellemzői az IVS átfogó helyzetértékelése alapján	104
4.8.2	Antiszegregációs program	112
5	A 2007-2013 során fejleszteni kívánt akcióterületek	118
5.1	Akcióterületek kijelölése összhangban a kerületszempontok fejlesztési céljaival	118
5.2	Az akcióterületi fejlesztések bemutatása	125
5.2.1	Bel-Buda városközpont funkcióbővítő fejlesztése	125
5.2.2	Pesthidegkúti városi alközpont kialakítása.....	133
5.2.3	Pesthidegkút sport- és egészségcentrum kialakítása	136
5.2.4	Látó-hegy és környékének közlekedésszervezés központú megújítása.....	139
5.2.5	Pasarét közlekedésszervezés központú megújítása	142
5.2.6	Óbuda-Újpest funkcióbővítő rehabilitációja	145
5.3	Akcióterületi fejlesztések prioritási sorrendje	148
6	A stratégia megvalósíthatósága	149
6.1	Ingatlangazdálkodási terv.....	149
6.1.1	Az ingatlanvagyon hasznosításának stratégiai elvei	149
6.1.2	Az akcióterületi fejlesztések által érintett ingatlanok	150
6.2	Nem fejlesztési jellegű tevékenységek.....	153
6.2.1	Szabályozás – tervalku	153
6.2.2	Városi marketing-stratégia	154
6.2.3	Kedvezmények.....	155
6.3	Partnerség.....	156
6.3.1	Alapelvek.....	156
6.3.2	Konzorciumi partnerek	157
6.3.3	Partnerség a szomszédos kerületekkel és a fővárossal	158
6.3.4	Az IVS egyeztetésének folyamata	159
6.4	Szervezeti keretek.....	160
6.4.1	A városfejlesztési tevékenység elhelyezése az önkormányzati szervezetrendszerben.....	160
6.4.2	A városfejlesztő társaság	165
6.4.3	Városfejlesztő társaság kijelölése	165
6.5	Településközi koordináció	168
6.6	A stratégia megvalósulásának monitoringja	168
 MELLÉKLETEK		
M1	A lakossági kérdőívek kiértékelése.....	172
M2	Lakossági kérdőív.....	182
M3	A kerületre, illetve az akcióterületekre vonatkozó érvényes szabályozások kiértékelése	183

Táblázatjegyzék

1. táblázat	A jövőképpel összefüggő stratégia hosszú és középtávú céljai.....	9
2. táblázat	A lakónépesség alakulása	14
3. táblázat	A nyilvántartott álláskeresők száma.....	15
4. táblázat	A működő vállalkozások száma	15
5. táblázat	Működő vállalkozások száma nemzetgazdasági ág szerint	15
6. táblázat	Az ezer lakosra jutó vállalkozások száma	19
7. táblázat	Szállásférőhelyek és vendégéjszakák	21
8. táblázat	Népességadatok	23
9. táblázat	Népmozgalmi adatok	23
10. táblázat	Iskolai végzettség	25
11. táblázat	A lakosság nyelvismerte	25
12. táblázat	Gazdasági aktivitás korcsoportok szerint.....	26
13. táblázat	A II. kerületi állandó lakosok körében regisztrált álláskeresők száma és megoszlása	27
14. táblázat	A II. kerület 15 évesnél idősebb népességére készített munkaerő-piaci előrebecslés	28
15. táblázat	Gépjárművek és gépjárműadót fizetők száma.....	30
16. táblázat	A Szabadság utcai mérőállomás imissziós adatai	31
17. táblázat	A Vársányi Irén utcai mérőállomás ülepedőpor-adatai	32
18. táblázat	A Széna téri mérőállomás immissziós adatai.....	32
19. táblázat	A főbb kibocsátók emissziós adatai	34
20. táblázat	A közlekedési gépjárművek fajlagos emissziója	34
21. táblázat	Lakásadatok.....	42
22. táblázat	Az oktatási intézmények számának és feladatellátási rendszerének alakulása 2004 és 2006 között.....	46
23. táblázat	A kerület egészségügyi alapellátásának felépítése	47
24. táblázat	Tömegközlekedés	48
25. táblázat	Alapítványok, civil szervezetek	50
26. táblázat	Egyházi intézmények	51
27. táblázat	Önkormányzati utak hossza.....	58
28. táblázat	Bel-Buda vállalkozásainak adatai, 2006	66
29. táblázat	Bel-Buda foglalkoztatással kapcsolatos adatai.....	67
30. táblázat	Bel-Budai lakásállományadatok.....	68
31. táblázat	Bel-Buda SWOT-analízise	68
32. táblázat	Középső dombvidék vállalkozásainak adatai, 2006.....	70
33. táblázat	Középső dombvidék foglalkoztatással kapcsolatos adatai	70
34. táblázat	Középső dombvidék lakásállományadatai	71
35. táblázat	Középső dombvidék SWOT-analízise	71
36. táblázat	Pesthidegkút vállalkozásainak adatai, 2006	73

37. táblázat	Pesthidegkút foglalkoztatással kapcsolatos adatai.....	74
38. táblázat	Pesthidegkút lakásállományadatai.....	74
39. táblázat	Pesthidegkút SWOT-analízise	75
40. táblázat	A jövőkép számszerűsíthető értékei	78
41. táblázat	A hosszú- és középtávú célok áttekintése	79
42. táblázat	Bel-Buda kerületrészeire vonatkozó rövid távú célok	83
43. táblázat	Középső dombvidék kerületrészeire vonatkozó rövid távú célok	84
44. táblázat	Pesthidegkút kerületrészeire vonatkozó rövid távú célok	85
45. táblázat	A stratégia céljai és a településrendezési terv viszonya	86
46. táblázat	Hosszú távú célok.....	88
47. táblázat	Középtávú célok.....	92
48. táblázat	A megvalósuló célok hatásai.....	98
49. táblázat	Célok, elvárt eredmények, eddig megtett lépések.....	115
50. táblázat	Az ellátórendszer SWOT-analízise	116
51. táblázat	Az akcióterületi fejlesztések tervezett költségeinek nagyságrendje	132
52. táblázat	Az akcióterületi fejlesztések indikatív költségei – Pesthidegkúti városi alközpont.....	135
53. táblázat	Az akcióterületi fejlesztések indikatív költségei – Pesthidegkút sport- és egészségcentrum.....	138
54. táblázat	Az akcióterületi fejlesztések indikatív költségei – Látó-hegy és környéke	141
55. táblázat	Az akcióterületi fejlesztések indikatív költségei – Pasarét.....	144
56. táblázat	Az akcióterületi fejlesztések indikatív költségei – Óbuda-Újlak	147
57. táblázat	A jövőkép a felülvizsgálatok időtávjainak tükrében	170

Ábrajegyzék

1. ábra	A kerület akcióterületei	10
2. ábra	Budapest kerületei	12
3. ábra	A kerületben működő vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerint	19
4. ábra	Kiskereskedelmi üzletek	20
5. ábra	Vendéglátóhelyek.....	20
6. ábra	Szállásférőhelyek szállástípusok szerint.....	21
7. ábra	Vendégéjszakák szállástípusok szerint.....	21
8. ábra	Öregedési index.....	24
9. ábra	Halálloki struktúra, 2005	29
10. ábra	Személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem, 2006	29
11. ábra	Befizetett személyi jövedelemadó, 2006.....	30
12. ábra	Felszín alatti vizek szempontjából érzékeny területek alkategóriák szerint	35
13. ábra	Karsztelőfordulások	37
14. ábra	Talajtípusok	38
15. ábra	Felszínborítottság	39
16. ábra	Védett területek.....	40
17. ábra	Infrastruktúra-ellátottság	43
18. ábra	Óbuda-Újlak akcióterület.....	112
19. ábra	Az akcióterületek elhelyezkedése.....	119
20. ábra	Problémák, akcióterületi beavatkozások és fejlesztési célok kapcsolata - Bel-Buda kerületrész.....	120
21. ábra	Problémák, akcióterületi beavatkozások és fejlesztési célok kapcsolata - Középső dombvidék kerületrész	122
22. ábra	Problémák, akcióterületi beavatkozások és fejlesztési célok kapcsolata - Pesthidegkút kerületrész.....	124
23. ábra	Bel-Buda városközpont akcióterület	125
24. ábra	Részlet a Mechwart liget felújítási tervéből	129
25. ábra	Pesthidegkút városi alközpont akcióterület.....	133
26. ábra	Pesthidegkút sportcentrum akcióterület.....	136
27. ábra	Látó-hegy akcióterület.....	139
28. ábra	Pasarét akcióterület	142
29. ábra	Óbuda-Újlak akcióterület.....	145

Vezetői összefoglaló

Budapest Főváros II. kerületi Önkormányzat integrált városfejlesztési stratégiája (IVS) egy **fejlesztési szemléletű, középtávot átfogó dokumentum**, melynek célja a területi alapú, területi szemléletű tervezés megszilárdítása, a **kerületrészekre vonatkozó célok kitűzése**, és azok középtávon való érvényesítése.

Az IVS kidolgozása nem előzmények nélküli, létrehozását megelőzte azon helyzetfeltáró dokumentum elkészítése, amely az önkormányzat fejlesztési igényeinek felmérését célozta.

Az IVS a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség és az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium által kiadott kézikönyvnek megfelelő struktúrában készült. A stratégia megléte feltétele az uniós városfejlesztési támogatások igénybevételeinek.

A stratégia **az egyes kerületrészekben kijelöli az akcióterületeket**, amelyeken a támogatással, vagy támogatás nélkül tervezett fejlesztések megvalósulnak, továbbá a célrendszer adaptációjával megteremti a településfejlesztési koncepció célkitűzései, és a forrás-orientált akcióterületi tervek közötti átmenetet is. **Az integrált városfejlesztési stratégiát az önkormányzat képviselőtestülete hagyja jóvá határozati formában.**

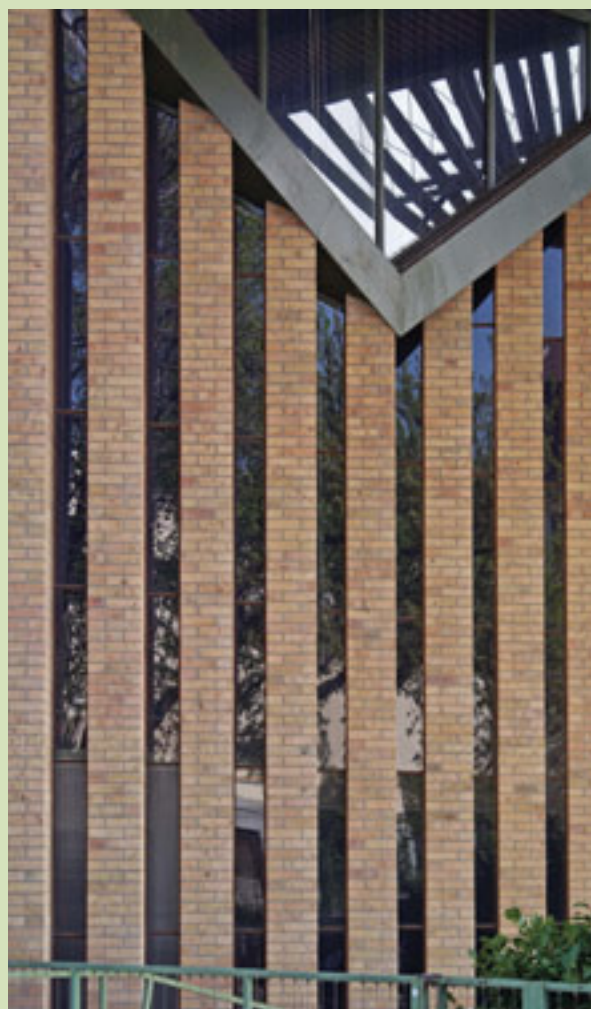
A stratégia a város jövőképevel és a városhálózatban elfoglalt helyével, szerepével, illetve a kerületben és az egyes kerületrészekben meglévő problémákkal egyaránt **koherens beavatkozásokat tartalmaz**. Ez az előfeltétele annak, hogy valóban integrált fejlesztések valósulhassanak meg.

A fejlesztési tervek megfogalmazása a **helyi gazdasági-társadalmi partnerek bevonásával** történik, a koncentráció elvének megfelelően, azaz egy területen több beavatkozás együttes alkalmazásával. A városfejlesztési stratégia és a részét képező rehabilitációs akciók képesek mobilizálni és összehangolni mind a közösségi (EU-s, hazai állami és önkormányzati) mind a magánszférából érkező hozzájárulásokat. Az integrált városfejlesztési stratégia tehát **egy fontos eszköze annak**, hogy az elkövetkező időszakban beazonosíthassuk a különböző fejlesztési forrásokat és a stratégiához igazodó, gazdasági, társadalmi és környezeti értelemben **fenntartható fejlesztéseket** **valósíthassunk meg**.

Középtávon az integrált városfejlesztési stratégia a város összes fejlesztésének meghatározójává, referenciapontjává válik, ily módon feltételezi a város életében meghatározó tényezők partnerségét és kompromisszumát, a helyi lakosokkal, vállalkozókkal és civil szervezetekkel való konzultációt.

A stratégia első része - az I., II. és III. fejezet - **elemzés**, amely a korábban e tárgyban elkészült anyagok, valamint a legfrissebb adatok alapján feldolgozza a **kerület** földrajzi, infrastrukturális, közlekedési, gazdasági, társadalmi, környezeti, kulturális és egyéb **jellemzőit**. Ezt követően a **városszerkezet elemzése**, az egyes **kerületrészek beazonosítása** és az előbbi dimenziók mentén való **részletes elemzése** történt meg. Az elemzés azonosította az egyes kerületrészek erősségeit, gyengeségeit, kitörési pontjait és a fejlődésükre esetleg veszélyt jelentő tényezőket. Ezek ismeretében kerülhetett sor a teendők meghatározására.

A megoldandó feladatokat és a megoldáshoz vezető utak rendszerezése érdekében, **a stratégia**, a IV. fejezetben, **a kerület egészére és az egyes kerületrészekre külön-külön is meghatároz rövid, közép-, és hosszú távú fejlesztési célokat**.

A stratégia jövőképe szerint 15-20 év múlva a II. kerületet az alábbiak jellemzik:

A lakosságszám stabilitása mellett a szolgáltatási szektor magasabb részaránya, és termelékenysége, ezen belül különösen a lakossági funkcióhoz kapcsolódó szolgáltatások jobb elérhetősége és minősége, aminek eredményeként a kerület lakói helyben tudják elérni a szükséges szolgáltatásokat.

Aszolgáltatások a **kerületi alközpontokban** létesített **kereskedelmi, pénzügyi, egészségügyi, közigazgatási és szabadidős funkciókat is betöltő központokban koncentrálnak**. Időközben két pesthidegkúti alközpont is létre jön. A meglevő bevásárló-szolgáltató központok környezetében a **hiányzó lakossági szolgáltatások megerősödnek**, ezáltal több olyan alközpont alakul ki a kerületben, amely lakossági igényeket elégít ki, az utazási szükséglet kiiktatásával hozzájárul a környezeti terhelés csökkentéséhez; a közösségi-társadalmi élet színtere lehet.

A szolgáltatási szektorban a helyiek által betöltött munkahelyek száma is nő, elsősorban a Bel-Budai kerületrészeire koncentrálódó kapacitások eredményeként

A korábban városképi szempontból elhanyagolt, valamint a társadalmi szempontból alacsonyabb státuszú **felhívíz-újlaki részek rehabilitációja**, felzárkózása megtörténik, részben a magánszféra idegenforgalmi beruházásainak, részben a kerület ráfordításainak eredményeként; virágzó **gyógyturisztikai településrész** jön létre, ahol a fürdők a meglevő termálvíz-kapacitást kihasználják és további idegenforgalmi funkciókkal bővülnek. Az idegenforgalomból származó bevétel a jelenlegihez képest bővül. A kerület egyéb természeti értékeinek (erdeinek, időközben jobban feltárt barlangjainak) vonzereje is érvényesül.

A tömegközlekedési szolgáltatás minősége annyival javul, hogy az utasszám növekedését eredményezi. A kerületben a jelenlegi kerékpárút-hálózat hossza megduplázódik. Kiépül az M0-körgyűrű a 10-es útig, megvalósul a Budakeszi felől érkező autóbusz-forgalom átirányítása az Etele térre. Mindezek eredményeképpen a forgalom a gyűjtő- és főutakon a jelenlegi szinthez képest csökken, a közlekedés környezetre kifejtett káros hatása mérséklődik, hozzájárulva a kerületben lakók és az idelátogatók komfortérzetének javulásához.

1. táblázat A jövőképpel összefüggő stratégia hosszú és középtávú céljai

Hosszú távú célok	Középtávú célok
1. Gazdaságfejlesztés: a szolgáltató szektor területileg kiegyensúlyozott kiépítése, a kerület idegenforgalmi adottságaira is épülő, szolgáltatások hangsúlyos fejlesztése.	1.1 Kereskedelmi, pénzügyi és vendéglátóipari szolgáltatások fejlesztése; 1.2 Gyógy-idegenforgalmi szolgáltatások fejlesztése.
2. Közlekedésfejlesztés: a gépjárműforgalom és az általa okozott károk csökkentése városszerkezeti beavatkozásokkal, valamint az alternatív közlekedési eszközök előnyben részesítésével.	2.1 Gépkocsiforgalom terhelésének csökkentése; 2.2 A balesetveszély csökkentése; 2.3 Közösségi közlekedés minőségi fejlesztése.
3. Élhető környezet biztosítása: az épített és a természeti környezet állapotának olyan szintre történő fejlesztése, hogy csak állagmegóvó beavatkozások legyenek szükségesek.	3.1 Rendezett közterületek kialakítása; 3.2 A természeti környezet értékeinek megóvása; 3.3 A környezeti terhelés csökkentése.
4. Társadalmi kohézió erősítése: lehetőség biztosítása a kerület lakóinak ahhoz, hogy a kulturális, valamint az egészség megőrzéséhez szükséges szolgáltatások legtöbbjét helyben, a kerületen belül tudják igénybe venni.	4.1 A kulturális élet fellendítése; 4.2 Szabadidős szolgáltatások, sport és egészségnevelés; 4.3 Oktatás fejlesztése.

Az egyes kerületrészekben belül világosan látszanak azon területek, amelyek **koncentrált fejlesztése** a legnagyobb mértékben segít hozzá a fennálló problémák megoldásához és a kijelölt célok eléréséhez. Ezeket az előírás szerint folytonos vonallal körülhatárolt területeket „**akcióterületeknek**” nevezzük.

Az akcióterületek lehatárolásakor az erre vonatkozó szabályozásnak megfelelően figyelemmel kellett lenni arra, hogy a fejlesztés egyszerre érinthesse a terület városképét, műemlékeit, közlekedését, infrastruktúráját és gazdasági életét egyaránt. Ennek megfelelően **az IVS** – összhangban a korábbi fejlesztési tervekkel – **hat fejlesztési akcióterület jelöl ki**, az alábbi, a tervezett fejlesztések prioritizációját is tükröző sorrend szerint:

- 1. Bel-Buda városközpont:** Balogvár utca - Felvinci út - Ribáry utca - Bimbó út - Buday László utca - Mechwart liget - Margit körút - Retek utca - Fillér utca - Garas utca - Alvinci út által határolt terület, azaz a Fény utcai piac, a Mammút I-II. bevásárlóközpontok, a volt Ganz Művek területe, a Marczibányi tér és ezek környéke;
- 2. Pesthidegkút városi alközpont:** a régi „városközpont” és az egyesített autóbusz-villamos-végállomás közötti, a Szipka utca - Hűvösvölgyi út - Bátor László utca - Villám utca - Nagyrét utca - Máriaremetei út - Hidegkúti út - Rezeda utca - Kőhegyi út - Ördög-árok által határolt terület;
- 3. Pesthidegkút sport- és egészségcentrum:** Pesthidegkút-Ófalu Hímes utca - Tujafa utca - Csatlós utca - Kökény utca - Bujdosó köz - Gazda utca - Mester utca - Váry köz - Rákos utca - Patakhegyi út - Templom utca - Temető utca - Hidegkúti út - Máriaremetei út - Köztársaság utca - Súlyomvölgy utca - Díszfű utca - Kond vezér utca - Máriaremetei út közé eső része;
- 4. Látó-hegy és környéke:** a kerület kertvárosi övezetének a Gábor Áron utca - Pusztaszeri út - Vend utca - Ferenchegyi utca - Zuhany utca - Felső-zöldmáli út - Pitypang utca - Csatárka út - Csatárka köz - Cseppkő utca - Verecke lépcső - Ruthén utca - (nincs közterület) - Vöröstorony lépcső - Vöröstorony utca - Kapy út - Gárdonyi Géza utca - Törökvész lejtő - Tövis utca által határolt része;
- 5. Pasarét városi alközpont:** a Pasaréti teret környező, a Gábor Áron utca - Bimbó út - Kapy utca - Csalán utca - Cirok utca - Pasaréti köz - Keskeny utca - Kuruc utca - Tárogató út - Hűvösvölgyi út - Szilágyi Erzsébet fasor között elterülő terület;
- 6. Óbuda-Újlak:** azon Duna-parti területek, amelyeket az Árpád fejedelem útja - Szépvölgyi út - Pusztaszeri út - Csejte utca - Szeréna utca - Apostol utca - Gül Baba utca - Üstökös utca határol.

1. ábra A kerület akcióterületei

A stratégia V. fejezete **valamennyi akcióterületen számba vesz minden potenciálisan megvalósítható fejlesztést**, legyen szó akár a közsféra, akár a magánsféra fejlesztéseiről, akár a kettő partnerségét igénylő ügyekről, valamint az önkormányzat rendelkezésére álló eszközöket a szabályozási tevékenységtől az ingatlanvagyon felhasználásán, a potenciális partnerek felkutatásán keresztül az elérhető pályázati forrásokig. Fel kellett mérni a belátható fejlesztések tőkeigényét, valamint amennyire erre az önkormányzatnak ráhatása van, el kellett dönteni a beavatkozások sorrendjét.

Az ún. akcióterületek fejlesztésének részletes tervei az előírásoknak megfelelően „akcióterületi tervek” keretein belül készültek el.

Az egyes akcióterületeken a **fejlesztés** az alábbi területekre fókuszál:

- 1. Bel-Buda városközpontjának funkcióbővítő fejlesztése:** a Marczibányi tér, illetve a Lövház funkcióbővítése, hagyományos kereskedelmi tevékenységek, szolgáltatások fejlesztése, forgalomcsillapítás, közterület-rendezés, zöldövezet-fejlesztés, középtávon a Margit körút - Lövház utca - Fény utca - Kis Rókus utca tömb rendezése;
- 2. Pesthidegkúton városi alközpont kialakítása:** kisvárosias szolgáltató központ kialakítása, a kereskedelmi-szolgáltató funkció megerősítése, munkahelyek létrehozása, ehhez kapcsolódó közlekedési fejlesztések, infrastruktúra-fejlesztés;
- 3. Pesthidegkúti egyéb fejlesztések:** sport- és egészségcentrum kialakítása, sportlétesítmények építése, közösségi terek létrehozása, munkahelyek létrehozása, közösségi funkciók erősítése, infrastruktúra-fejlesztés, mentőállomás létrehozása;
- 4. Látó-hegy és környéke közlekedési szempontú megújítása:** közlekedésfejlesztés, infrastruktúra-fejlesztés, barlangok védelme, közösségfejlesztés;
- 5. Pasarét közlekedésszervezés központú megújítása:** közlekedésfejlesztés, zöldterület-rendezés, a Lovarda hasznosítása, munkahelyteremtés, infrastruktúra-fejlesztés, oktatási és egészségügyi intézmények fejlesztése;
- 6. Óbuda-Újlak funkcióbővítő rehabilitációja:** Kolozsvári Tamás utcai sportcentrum fejlesztése, leromlott állapotú lakóházak rehabilitációja, közlekedésfejlesztés, gyógy-idegenforgalom és a hozzá kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése.

Az önkormányzat az akcióterületeken belül a közterületeken, valamint saját tulajdonú telkein saját forrásból, illetve támogatásból valósítja meg a fejlesztéseit. A tervezési szakaszban egyeztetett a fejlesztésben érintett intézményekkel és hatóságokkal. A tervezés előrehaladásával megkereste a területen működő kulcsszereplőket, hogy azok elképzeléseit is beépíthesse a tervekbe, illetve – amennyiben szükséges – hogy elképzeléseit azokhoz alakítsa. Az integrált városfejlesztési stratégia véglegesítése előtt az önkormányzat biztosította, hogy a helyi lakosok és a civil szervezetek javaslataikkal érdemben hozzájárulhassanak a stratégia kidolgozásához.

1 A kerület szerepének meghatározása

1.1 Budapest szerepe a településhálózatban

A főváros Közép-Európa egyik vezető politikai, innovációs, üzleti, kulturális és turisztikai központja. Politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális szempontból egyaránt kiemelkedő szerepet tölt be az ország életében, hiszen a város és térsége az országos hatáskörű döntéshozó és irányító szervek túlnyomó többségének székhelye. Az országos hatáskörű szerveken kívül a város több európai kormányzati intézmény székhelyéül is szolgál.

A fővárosban működik az ország szellemi kapacitásának jelentős hányada. A városban található a felsőfokú kulturális, oktatási létesítmények, tudományos és kutatóhelyek meghatározó része.

Budapest és agglomerációjának gazdasági súlya kimagasló országos viszonylatban. A magyar GDP 35%-át előállító Budapest egy főre jutó GDP-je mára 25%-kal magasabb az európai átlagnál. A város és térsége a nemzetközi üzleti érdeklődés legfontosabb célpontja. Közvetítő szerepével az ország a nemzetközi munkamegosztásban való növekvő szerepvállalását segíti.

A főváros természeti építészeti adottságai, történeti, városképi, kulturális öröksége miatt az országon belül első számú központja a nemzetközi turizmusnak is. A város Európa tíz leglátogatottabb városa közé tartozik.

1.2 A kerület szerepe Budapesten

Budapest főváros II. kerülete a Duna jobb partján, a budai oldalon 36,34 km²-en terül el. Keletről a Duna, északról Szépvölgy, a Hármashatár-hegy vonulata, illetve Solymár, nyugatról a Budai-hegység, Nagykovácsi és Remeteszőlős, délkeletről a Budakeszi út, majd az Ördög-árok vonala, délről a Budai vár határolja. Területe a völgyekben elterülő kisebb részeket leszámítva döntően a Budai hegység hegyes, dombos vidékére esik.

A kerület a Budapest Főváros Településszerkezeti Tervében megkülönböztetett Belső, Duna menti, valamint Hegyvidéki zónákba tartozik.

A Belső és Duna menti zóna a Csalogány utca, Fő utca, Margit körút által határolt területet, valamint Felhévízt foglalja magába. A kerületben ez a legsűrűbben, általában zárt sorúan beépített vegyes lakó- és intézményi funkciójú terület. Itt a kezdetektől a lakófunkció a legfontosabb, ami a kevésbé forgalmas területeken fennmaradt, míg a főútvonalak menti sávokban dominánssá váltak az üzleti célú építkezések, beruházások, felújítások. A közelmúlttól megfigyelhető az irodaépítkezések területi eltolódása, emellett azonban a belső területek kedveltsége az irodaépítések tekintetében – ha csökkenő mértékben is – fennmaradt. A felhévízi gyógyforrások kiemelkedően értékes területén a gyógyvízhez kapcsolódó szolgáltatások vannak jelen.

2. ábra Budapest kerületei

A kerület közel felét elfoglaló, hagyományosan magas presztízsű hegyvidéki lakóöbven a lakófunkció, korlátozott mértékben az üzleti célú beruházások, továbbá a speciális intézmények léte domináns. Az elmúlt évtizedben egyrészt új központi funkciókkal – pl. kereskedelmi létesítményekkel – gyarapodott a korábban meglehetősen ellátatlan, "központ nélküli" térség, másrészt több irodai-munkahelyi beruházás hatására a városi funkciók vegyessége is fokozódott. A belső városrészek ma kevésbé zsúfoltak, azonban nehezen feloldható közlekedési konfliktusok jöttek létre, és környezeti szempontból kedvezőtlen besűrűsödés alakult ki a hegyvidék fő- és mellékútjain egyaránt.

A kerület összterületéből 13,7 km² külterületen található, így ez a legtöbb beépítetlen és zöldterülettel rendelkező fővárosi kerület. A külterület jellemzően a Budai hegyvidék magasabb fekvésű, döntően erdős területeit fedi le. A jelentős erdőterületekkel bíró külterületi részek a város legértékesebb lakóterületeit és intézményeit magába foglaló területét tagolják.

1.3 A kerület által ellátott funkciók

A gazdaságban a Ganz Művek kitelepülésével az ipari jelleg teljesen megszűnt, így maradt a szolgáltató ágazat, melyben kis- és középvállalkozások, valamint az irodaépületek építésével együtt egyre növekvő hányadban hazai és multinacionális cégek egyaránt fellelhetők. Ezen ágazatokban működő cégek irodái döntően a belső zónában helyezkednek el. A budapesti viszonylatban jelentős nagyságú külterületen, ugyan összességében elhanyagolható súllyal, de a mezőgazdasági (azon belül is elsősorban erdőgazdasági) funkció is fellelhető.

A kerület számos igazgatási, közszolgáltatási intézménynek otthont ad. Ezek közül a főbb intézmények a következők: Gazdasági Minisztérium, Külügyminisztérium, a Központi Statisztikai Hivatal, Magyar Közút Kht., Gyorskocsi utcai Börtön és Katonai Ügyészség, Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, APEH Számítástechnikai és Adóelszámolási Intézete, Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal, Közbeszerzések Tanácsa, Országos Meteorológiai Szolgálat, Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal, Országos Munkavédelmi és Munkaügyi Felügyelőség, valamint az Országos Borminősítő Intézet.

A kereskedelemben az elmúlt években számottevő változások történtek. A létrejött közepes méretű bevásárlóközpontok már minden szolgáltatást biztosítanak a kerület lakói számára, a Mammut üzletközpont vonzáskörzete pedig – közlekedési konzekvenciáiban jelentős fennakadásokat okozva – az egész észak-budai térségen is túlmutat.

A kerület hagyományosan nagy figyelmet fordít az alap- és középfokú oktatásra. Az önkormányzat kötelezően ellátandó feladatrendszere keretében nyolc óvoda és bölcsőde, öt általános iskola, négy általános iskola és gimnázium, és két gimnázium van a kerületben, ezen kívül Pedagógiai Szakszolgálat, Pedagógiai Szolgáltató Központ, valamint önálló logopédiai, gyógytestnevelési intézmény és zeneiskola áll a kerületi lakosok rendelkezésére.

Egészségügyi ellátás tekintetében fővárosi szintű feladatmegosztás érvényesül. A kerületi egészségügyi intézmények a következők: Budagyöngye Kórház, Budapesti Szent Ferenc Kórház, Budai Irgalmasrendi Kórház, Országos Reumatológiai és Fizioterápiás Intézet. A közelmúltban két jelentős egészségügyi intézmény: a Budai Gyermekkórház és Rendelőintézet, valamint az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet került felszámolásra.

A szociális ellátórendszer körébe tartozik a Családsegítő és Gyermekjóléti Központ, az Értelmi Fogyatékosok Napközi Otthona, valamint a Gondozási Központok és Idősek Klubja.

A kulturális szolgáltatások közül kiemelkedik a Mille-náris Park, a Marczibányi Téri Művelődési Központ, a Klebelsberg Kuno Művelődési, Kulturális és Művészeti Központ, a Bartók Béla emlékház, illetve a Vízi-városi Galéria. A kerületben van még ezen kívül négy könyvtár, négy színpad, két mozi, valamint 18 galéria és kiállítóterem.

1.4 A kerület vonzáskörzete

A kerületet, a városszerkezetben elfoglalt helye és szerepe miatt, szoros kapcsolat fűzi a többi kerülethez észak-déli irányban, valamint az agglomerációhoz nyugat-keleti irányban.

Azok az agglomerációs települések, amelyek a kerületen keresztül kapcsolódnak a fővároshoz (Budakeszi, illetve a szomszédos települések: Budajenő, Telki, Páty, valamint jelentős részben Solymár) közlekedési szempontból döntően a kerületet terhelik. Nagykovácsi és Remeteszőlős zsáktelepülések, forgalmuk teljes egészében a kerület közlekedését terheli, ebben változás nem is várható. A III. kerület, valamint a teljes észak-nyugati agglomeráció számára a kerületen keresztül vezet az út Dél-Budára és részben Pestre is.

Az agglomerációs települések irányából érkező forgalom, jórészt átmenő forgalom, azonban a kerületben létrejött kereskedelmi és szolgáltató központok már mint közlekedési cél is megjelennek.

A kerület egyes létesítményei fővárosi és országos szintű vonzerővel rendelkeznek. Ezek közt hangsúlyozni kell a gyógyfürdőket, az elsősorban Bel-Budán megtelepedett irodákat, a Mammút üzletközpontot, valamint a fontosabb kulturális létesítményeket. A kerület erdői ugyancsak jelentős mértékben vonzzák a fővárosiakat.

A szomszédos kerületekkel való kapcsolat a fővárosi szintű (egészségügyi, igazságszolgáltatási, stb.) feladatmegosztás következményeképpen jelentős.

1.5 A kerület dinamikai jellemzői, foglalkoztatási szerepköre

Népesség

A kerület városszerkezeti elhelyezkedése lakásépítési szempontból mindig is vonzó volt, így 1980-ig a népesség a lakásállománnyal párhuzamosan dinamikusabban növekedett. Ekkorra a beépíthető területek nagyrészt beépültek, a bevándorlás mérséklődött. A kerület lakónépességét az 1980-as években döntően a természetes népmozgalmi folyamatok határozták meg, melynek következtében a lakosság lassú csökkenésnek indult (1980 és 1989 között 4,3%-kal). A kilencvenes évek elején az agglomerációba való tömeges kiáramlással a kerület lakossága jelentősen csökkent (1990 és 1997 között 11,6%-kal). Az elmúlt 10 évben ez a folyamat megállt, jelenleg stagnálás a jellemző, amint az az 1. táblázatban nyomon követhető.

2. táblázat A lakónépesség alakulása

1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
90 773	88 936	87 363	92 611	90 531	89 514	88 574	87 438	88 036	88 058

Forrás: KSH.

Foglalkoztatottság

Mivel a kerület lakossága iskolai végzettségét tekintve Budapesten belül is kiemelten képzettnek számít, ezért a döntően a képzetlenebb lakosságot sújtó munkanélküliség a legkritikusabb időkben sem okozott problémát. A regisztrált munkanélküliek száma 2001-re a négy évvel korábbinak kevesebb mint felére esett vissza, így az elmúlt évek lassú emelkedése ellenére is kimondottan alacsonynak tekinthető.

3. táblázat A nyilvántartott álláskeresők száma

1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
887	596	535	458	376	387	427	534	549	534

Forrás: KSH.

Gazdasági szervezetek

A vállalkozások száma lassú, de stabil növekedést mutat, mely a legutolsó időkben megtorpant. A változás iránya és mértéke megegyezik az országos átlaggal.

4. táblázat A működő vállalkozások száma

1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
11 887	12 392	12 814	13 371	13 350	13 782	13 699

Forrás: KSH.

A kerületben a szolgáltató ágazat, ezen belül is a gazdasági és pénzügyi szolgáltató ágazat a domináns. A nagyipar lassú leépülése nem meglepő, annál feltűnőbb a kereskedelemmel foglalkozó vállalkozások folyamatos és jelentős térvesztése. A pénzügyi és gazdasági szolgáltatással, ingatlanügyletekkel és oktatással foglalkozó vállalkozások száma a másfélszeresére nőtt az elmúlt években, ugyanakkor többi nemzetgazdasági ágba tartozó vállalkozások száma nagyjából stagnált, ahogy ez a vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerint csoportosításából is látszik.

5. táblázat Működő vállalkozások száma nemzetgazdasági ág szerint

Nemzetgazdasági ág	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás	103	99	99	108	104	109	112
Bányászat, feldolgozóipar, villamos energia, gáz-, gőz-, vízellátás	1 229	1 214	1 150	1 130	1 074	1 009	955
Építőipar	546	509	490	516	545	528	527
Kereskedelem, javítás	2 562	2 547	2 391	2 243	2 116	2 129	2 061
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	291	285	286	287	289	303	332
Szállítás, raktározás, posta, távközlés	308	315	321	402	380	384	372
Pénzügyi közvetítés	168	185	228	233	224	219	259
Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	4 778	5 159	5 590	6 021	6 263	6 523	6 504
Oktatás	298	341	405	476	506	531	522
Egészségügyi, szociális ellátás	643	718	747	732	731	752	761
Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	961	1 020	1 107	1 223	1 268	1 295	1 294
Egyéb tevékenység							112

Forrás: KSH.

2 A kerület egészének helyzetértékelése

2.1 A kerület történetének rövid összefoglalása¹

Az Árpád-kor előtti idők

Az első, a neandervölgyi embertől származó leletre a kerület területén Pesthidegkút környékén, a Remeteszurdokban találtak. Magyarországon e típusnak ez a második legrégebb előfordulása. A régészek i.e. III. évezred második felében a Közel-Keleten és Európa számos részén elterjedt, úgynevezett Harangedény-kultúrához tartozó harcos-kereskedő népek több telepének lelőhelyét találták meg ezen a területen.

A római korból viszonylag sok, a II. kerület történetére vonatkozó információ áll rendelkezésre. Az I. században a budai Duna-partot őrző három lovas alakulat közül az egyik a Vízivárosban állomásozott. A limes út melletti vízivárosi telepet 260 körül a szarmaták és a kvádok elpusztították, nem is épült később újjá. A III. század második felében a budai hegyvidéken – például a Szemlő-hegyen – az aquincumi katonai arisztokrácia rendelkezett birtokkal. 400 körül a rómaiak kiűrtették Kelet-Pannóniát, az V. századtól kezdve a romanizált lakosság nyomai többé nem mutathatók ki.

A történészek feltételezése szerint a honfoglalás után Budapest a vezértörzs, a Megyer (Tarján) szállásterületéhez tartozott. Az óbudai romok birtoklásához fontos belpolitikai események kapcsolhatók. A Kuruclesi-dűlőkben a régészek honfoglalás kori sírokat tártak fel, az adatok mennyisége és minősége mégis kérdésessé teszi a budai oldal bárminemű jelentőségét a 895 utáni években.

Árpád-kortól a török kiűzéséig

A II. kerület területén az Árpád-kortól kezdve több település egykori nyomai mutathatók ki. A honfoglaló magyar törzsek egyikének nevét viselő Nyéken (a mai Szajkó utca környékén) X-XI. századi temetőket találtak. E falu középkori határai Buda, Felhévíz és Hidegkút voltak. Több mint valószínű, hogy már III. Béla korában királyi vadaskert működött a falu mellett. Birtokosai – az uralkodó családon kívül – a XIV-XV. században főleg kismesek, illetve budai polgárok voltak. A falu középkor végi, nemcsak lokális jelentőségét a határában létesített vadaskert, vadászkastély és nyári lak (a mai Hűvösvölgyi út 78.) adja, e két utóbbit Mária királyné és Zsigmond király kezdte építtetni, majd Mátyás átalakíttatta és bővítette. Főként a Jagellók alatt volt a Budán tartózkodó királyi udvar kedvelt vadászhelye.

A fellelhető történeti forrásokban a XIII. századtól kezdve mintegy húsz Nyéktől északra lévő települést említenek meg, melyekben a kor speciális szolgáltató népei, a királyi trombitások éltek, akiket I. Lajos király nemesített 1373-ban. Ezek egy része Budára költözött, budai polgár családokba házasodott, majd megszerezte Hidegkút jelentős részét. A XVI. század elején a Podmaniczky család is szerzett itt földbirtokot. Hidegkút keleti határában helyezkedett el a forrásokban első ízben 1212-ben megjelenő Gercse falu, melynek temploma a XIII. századból való. A török hódítás előtti két évszázadban 50-60 háztartásos népes település volt, a lakosok mind egytelkes paraszt-nemesek voltak.

A XII. századig vezethető vissza (Buda) Felhévíz (Superiores aque calidae Budenses) története. Nevét a mai Császár és Lukács fürdő környékén feltörő melegvizű források után kapta. Eredetileg Óbuda része volt, déli határa körülbelül a Lánchíd budai hídfőjéig tartott. Felhévíz piactere – hozzávetőlegesen a mai Bem téren – a II. Géza által alapított Gézavására és Óbuda első csónakos réve. Lakosságának zöme magyar volt, túlnyomórészt mezőgazdasággal foglalkozott. A terület déli végén tartották Buda pünkösdi országos vásárait a XIV-XV. században. Vásártere körül a király, egyházi intézmények és bárók palotái állnak. A Felhévízt környező hegyek déli lejtőin (amit a középkorban málnak – mely a mell szó változata – hívtak) szőlőt termeltek. E bortermő vidék a király, a margitszigeti apácák, a felhévízi konvent és a mogyoródi apátság birtokaihoz tartozott.

A tatárjárást követően Felhévíz déli részéből jött létre Buda, magyar lakossággal, központjában Szent Péter vértanú tiszteletére emelt plébániatemplommal (körülbelül a Csalogány és a Medve utca sarkán), aki névadója lett a településnek. Kubinyi András szerint Szentpéter külváros volt Buda gabona- és takarmánykereskedelmének centruma.

A Budán tartózkodó királyi udvar, illetve uralkodó család számára Nyékhez hasonlítható fontosságú, de országos szempontból is igen jelentős hely volt a János- és Hárs-hegy nyergén épült Szent Lőrinc kolostor (romjai a Budakeszi út 93. alatt található), az egyetlen magyar alapítású szerzetesrend, a pálosok központja. 1300-

¹ Forrás: www.masodikkerulet.hu.

ban kezdték építeni a pilisszentkereszti remeték egy Szent Lőrinc tiszteletére emelt kápolna helyén. A XIV. század elején már a rend főkolostora, később a budaiak fontos zarándokhelyévé vált. 1381-ben itt helyezték el I. Lajos király által Velencéből hadizsákmányként megszerzett remete Szent Pál földi maradványait. A XVI. század elején többszöri átépítés után, kiterjedését tekintve, az ország legnagyobb kolostora lett, híres volt értékes könyvtáráról is. Mátyás király kedvelte a budaszentlőrinci pálosokat, gyakran megfordult náluk, több ízben kiváltságokkal ruházta fel őket. A török pusztította el a kolostort, 1541 után már nem említik a források. A XIX. században, amikor tudományos feltárása megkezdődött, magyar Eskuriálnak is nevezték.

Budát a török 1541-ben foglalta el. A Buda határában lévő falvak többsége pusztává vált. Gercsét 1595-ben hagyták el végleg lakosai, Hidegkúton 1559-ben mindössze tíz, 1662-ben tizenkét adófizetőt írtak össze a budai defterdárok. Végleg elenyészett Nyék falu is, valamint a többi budai külváros, Felhévíz, Szentpéter. A budaszentlőrinci pálos kolostor köveit 1620-ban elhordták a vár erősítési munkálataihoz.

A török korban a Vár körüli legnagyobb lakótelep, az úgynevezett Varos volt (a magyar szó átkerült az oszmán-török szókincsbe), a mai Széna tér, a Bem tér és a Lánchíd budai hídfője között, tulajdonképpen a későbbi Víziváros. A Varost kettős falrendszer védelmezte, valamint a mai Széna tér környékén egy nagy mocsár. A polgári lakosság és főleg a nem muszlimok a falakon túl a mai Jégverem és a Széna tér közötti

dombon éltek, külön csoportokban a magyarok, zsidók, cigányok és a balkáni népek. Itt négy nagyobb és tizenkét kisebb dzsámi épült, főleg a keresztény templomok helyén. 1686-ban a Szent Liga hadának főselege Lotharingiai Károly vezérlete alatt a mai Zsigmond tér és Pasarét között táborozott. Az 1541 és 1686 közötti, mintegy másfél század mérlegéhez nemcsak a pusztítás tartozik, hanem az oszmán-török építészet magyarországi vonatkozásában kimagasló, ma is látható alkotásai, a Császárfürdő, a Királyfürdő, valamint Gül Baba türbéje.

A török kiűzésétől Budapest egyesítéséig

A török kiűzése után Buda hat részből állt, a Várból és öt külvárosából, melyből három a mai II. kerület területére esett: Víziváros, Országút, Újlak. Míg a század elején még csak egy utca volt a mai Víziváros területén, a reformkor idején már alig volt üres telek. A Víziváros jelentőségét a kereskedelem adta és a számos (részben katonai) nyilvános és középület. A Fő utca környéki házak árulkodtak csak polgári jólétről, egyébként a városrész – nemcsak építészeti – falusias jellegű volt. Különálló egységnek tekintették a horvátok által lakott Horvátvárost, ide tartozott a mai Szász Károly utca két oldalán egykor elterülő budai temető is.

Az Országút (Landstrasse) városrész az itt Bécs felé tartó országútról kapta nevét, itt is alapvetően kereskedelemmel foglalkoztak a lakók, és hasonlóan a Vízivárhoz falusias jellegű volt.

Újlak a Duna mentén az Országút, Szemlőhegy, Pálvölgy és Óbuda között a középkori Szentjakabfalva megmaradt utcái helyén alakult ki a XVIII. század folyamán. A lakosság nagy része ide települt római katolikus német, iparral és kereskedelemmel foglalkozó népesség volt. Az 1838. évi nagy dunai árvíz ebben a három külvárosban is komoly pusztításokat végzett: 1144 ház maradt meg, 235 nagyon megrongálódott, 183 pedig összedőlt.

Szintén a XVIII. századi újjáépítés során jött létre ismét Hidegkút falu is, melyet báró Kurz császári kamarás vásárolt meg és főleg a Fekete-erdő környékéről származó svábokkal népesítette be.

A reformkorban (1825-1848) kezdtek épülni Buda határában kirándulóhelyek – például Kuruclesen, Lipótmezőn, Hidegkúton a Jägerhaus, vagy Zugligetben a Szép Juhászné vendéglő – valamint nyaralók.

1873-tól Nagy-Budapest létrehozásáig

Kerületünk mai képét ebben a korszakban nyerte el, Budapest világvárossá fejlesztésével párhuzamosan, s amíg Pest a gazdasági centrumot jelentette, addig Buda, és így a II. kerület egy része is közigazgatási központ lett. Az 1873-as egyesítés után a zsúfolt Víziváros nem tette lehetővé a nagyobb népességnövekedést, ezzel szemben a nagy méretű külterületek komoly fejlődési lehetőséget ígértek. 1876-ban készült el a budai oldal első rendezési terve, ez akkor még érintetlenül hagyta a Víziváros utcahálózatát, a rendezés csak a Vár oldalára korlátozódott, a Rózsadombon pedig csak a Mecset utca környékét szabályozták. Kiépítették az 1876-ban átadott Margit híd budai hídfőjétől az útvonalat a későbbi Mechwart ligetig, majd 1885 és 1892 között a további szakaszait. Mivel a Margit híd közelebb hozta a budai dombokat, különösen a Rózsadombot a szemközti Lipótvároshoz, ezért 1896 után tervbe vették a Rózsadomb, Rézmál, Szemlőhegy, Vérhalom, Törökvész és Nyék szabályozását.

E területek beépülését és fejlesztését az a sajnálatos tény is elősegítette, hogy az 1880-as években nagy filoxéra-járvány dült, ami azt itt honos szőlőkultúrát szinte teljes egészében kipusztította. 1899-ben építették meg a Pasaréti utat, ezzel kezdődött meg Pasarét beépítése. A budai dombok lassan, évtizedek alatt beépültek, a Víziváros pedig egyre inkább Budapest városias részeihez kezdett hasonlítani. Hidegkút ebben az időszakban lassanként polgárosuló és fokozatosan asszimiláló sváb falu volt.

A II. világháború hadieseményei során a kerület a budai csata, azaz a Vár ostroma során hadszínterré vált. 1945. február 11-én a német csapatok egy része a szovjet ostromgyűrűből Hűvösvölgy felé tört ki.

A háború után az újjáépülő város kedvelt kertvárosa lett a II. kerület. 1950. január 1-jétől, Nagy-Budapest létrehozásától a kerülethez tartozik Hidegkút.

1956-tól napjainkig

1956 súlyos sebeket ejtett a városrészen, sok itt lakó ember vált a forradalom részesévé. Itt lakott – az Orsó utcában – Nagy Imre miniszterelnök, itt élt – a Borbolya utcában – Mansfeld Péter az '56-os forradalom legfiatalabb kivégzett áldozata, Szabó János, a Széna téri harcok vezére a Lövőház utcában lakott.

A hatvanas, hetvenes nyolcvanas években szinte teljes egészében beépült a II. kerület. A több évezredes múlt egy része eltűnt, más része körbeépült.

2.2 Gazdaság

Budapest II. kerülete elsősorban lakó- és zöldövezet, ami természetrajzi helyzetéből és történelmi szerepéből egyaránt következik.

Vállalkozási szerkezetére leginkább a szolgáltatási és a kereskedelmi szektor túlsúlya a jellemző.

2.2.1 Vállalkozások helyzete

A táblázat az ezer lakosra jutó vállalkozások számát mutatja a II. kerületben, Budapesten, a régióban, illetve országosan.

6. táblázat Az ezer lakosra jutó vállalkozások száma

Területi átlag	2001	2002	2003	2004	2005
Ország	63,5	68,4	69,3	70,1	70,2
Közép-Magyarországi régió	87,6	94,2	95,0	96,0	95,7
Budapest	102,0	109,6	110,5	112,3	111,8
II. kerület	141,5	149,4	152,4	157,6	155,6

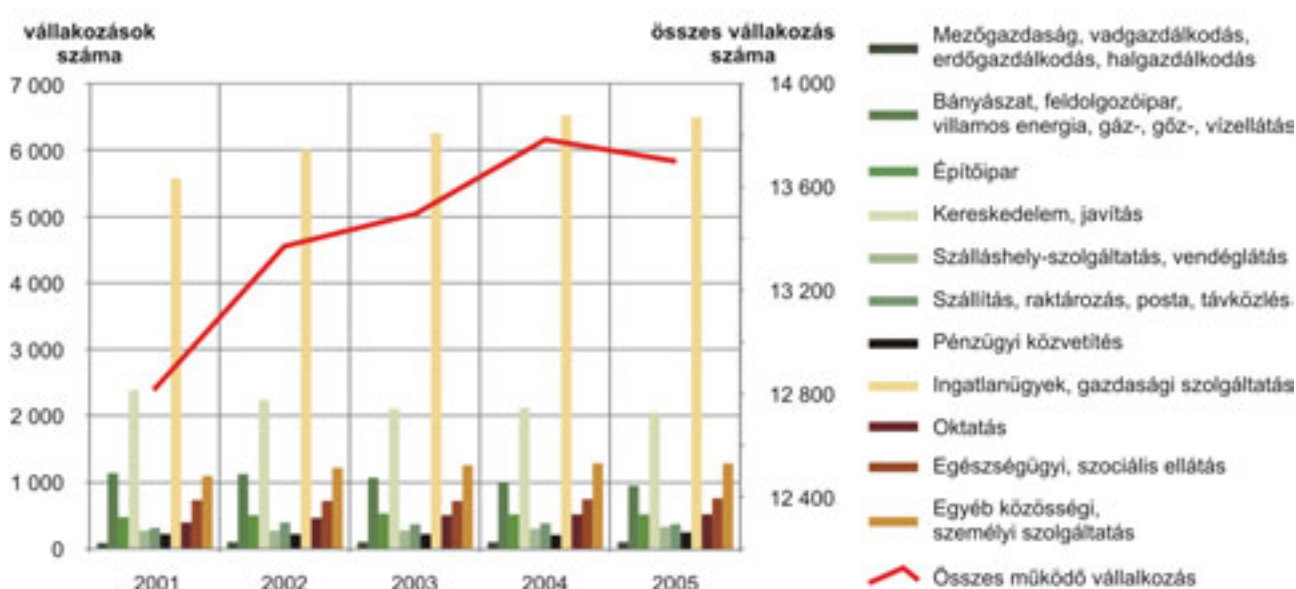
Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis.

A táblázat adatai jól mutatják a területi centralizációt nemcsak országon, hanem régióon belül is. A működő vállalkozások ezer főre jutó száma minden területi dimenzióban növekedést mutat 2001 és 2004 között. Az országos adatok tekintetében 2004-ről 2005-re visszaesés tapasztalható a működő vállalkozások számában. Ugyanez figyelhető meg a főváros esetében is, ahol a népesség kis növekedésével párhuzamosan esett vissza a vállalkozások száma.

A II. kerület esetében – az elmúlt pár évben némileg növekvő népességszám mellett – az utolsó évben szintén kisebb visszaesés figyelhető meg az ezer főre jutó vállalkozások számában.

Ugyanakkor a régióban mind a népességszám, mind pedig a vállalkozások száma tekintetében növekedés mutatkozik, ami magyarázható az időszakra jellemző fővárosból való elvándorlással, valamint az ország egyéb területeiből a régióba történő odavándorlással egyaránt.

3. ábra A kerületben működő vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerint

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis.

A kerületben vállalkozási szintű mező- és erdőgazdálkodási tevékenység nem folyik. A terület nagy részét elfoglaló erdő a Budai Tájvédelmi Körzet területén, a Pilisi Parkerdő Zrt. gondozásában áll.

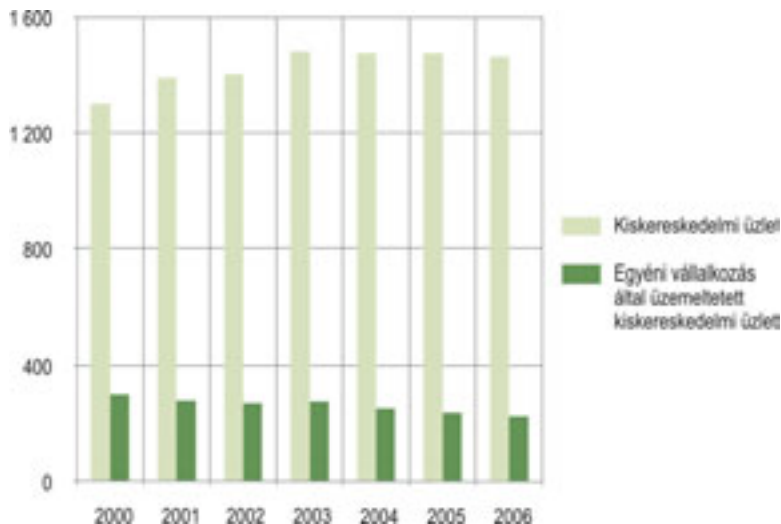
Az ipari tevékenység a Ganz Művek (a mai Millenáris Park helyén található) telephelyének bezárását követően a kerületben gyakorlatilag megszűnt. Vezető szerepét a Kereskedelem, javítás nemzetgazdasági ágba sorolt vállalkozások, illetve gazdasági szolgáltatások vették át. Ez utóbbiak a kerület összes működő vállalkozásának mintegy felét teszik ki a vizsgált időszakban.

2.2.2 Kiskereskedelem, vendéglátás

A működő vállalkozások számához hasonlóan a kiskereskedelmi üzletek számának alakulásában is megfigyelhető, hogy a 2004-ig látható növekvő tendencia az utóbbi években megfordult. Különösen igaz ez az egyéni vállalkozások által üzemeltetett kiskereskedelmi egységek esetében, ahol 2006-ra a 2003. évi adatokhoz képest 19%-os visszaesés mutatható ki.

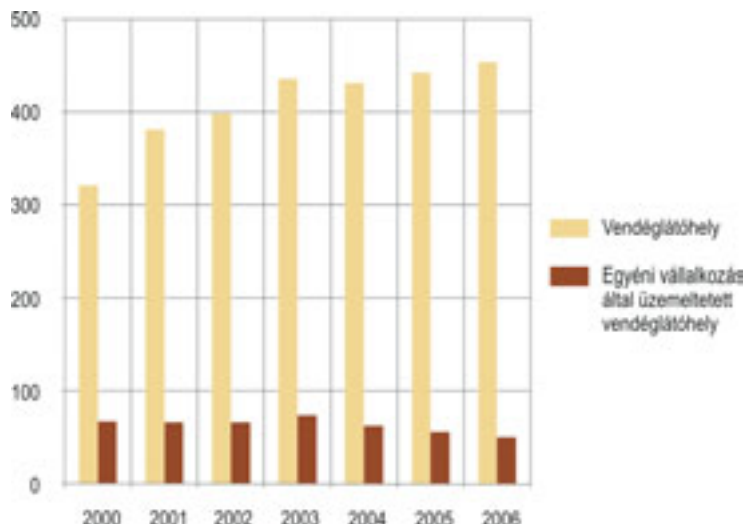
Általánosságban elmondható, hogy sem az adópolitika, sem a nagy bevásárlóközpontok térhódítása nem kedvez a kiskereskedelem alakulásának, a helyzet az elkövetkező években várhatóan tovább fog romlani.

4. ábra Kiskereskedelmi üzletek

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis.

5. ábra Vendéglátóhelyek

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis.

A kiskereskedelem alakulásával ellentétben a vendéglátóhelyek számának változása azt tükrözi, hogy a kerületben a népességszám fogyásával ellentétben folyamatosan nő a vendéglátásban dolgozók vállalkozási kedve. Ami a kiskereskedők számára negatív hatásként jelentkezik – nevezetesen a bevásárlóközpontok terjeszkedése –, az a vendéglátás számára pozitív hajtóerőnek mutatkozik. Ugyanakkor megfigyelhető, hogy az egyéni vállalkozók által üzemeltetett vendéglátó egységek száma évről évre kisebb.

2.2.3 Idegenforgalom

A kerület természetrajzi és történeti látnivalóival kiemelt idegenforgalmi jelentőséggel bír a fővárosban. A zöld-övezeti jelleg kellemes környezetet biztosít a városba látogatóknak arra, hogy szálláshelyüket a kerület szolgáltató egységei közül válasszák.

A kerület mutatói mind a vendégéjszakák, mind a szállásférőhelyek számának tekintetében erősen közelítenek a főváros mutatóihoz, a régiós értékeket pedig messze meghaladják.

7. táblázat Szállásférőhelyek és vendégéjszakák

Területi egység	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ezer főre jutó kereskedelmi szállásférőhelyek száma							
II. kerület	19,9	22,3	21,5	22,8	22,2	21,3	21,0
Budapest	22,7	24,1	24,4	26,3	25,4	23,9	24,4
Közép-Magyarország	17,7	18,3	18,4	19,2	18,3	16,8	17,3
Ezer főre jutó vendégéjszakák száma							
II. kerület	2 568	3 009	2 627	2 763	3 201	3 616	3 469
Budapest	2 785	2 960	2 891	3 034	3 558	3 812	3 604
Közép-Magyarország	1 927	2 006	1 947	2 013	2 318	2 466	2 320

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis.

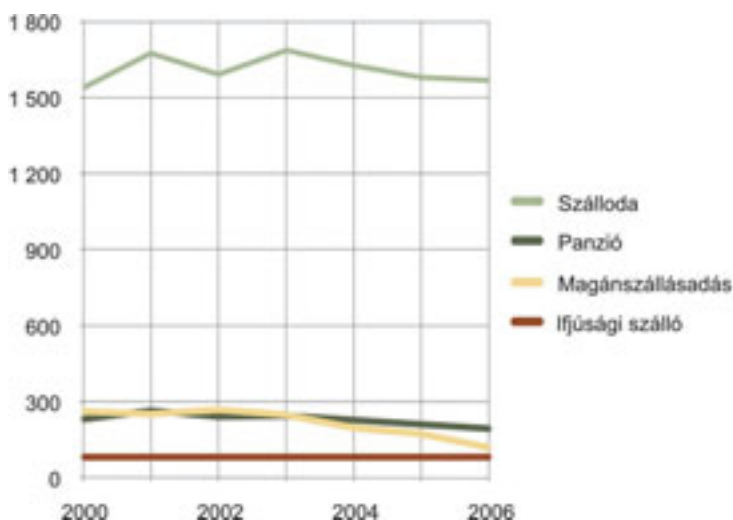
A kereskedelmi szálláshelyek közül a szállodai, a panziós és az ifjúsági szálláson történő elhelyezés jellemző a kerületre.

Mint hogy a szállodákban található szállásférőhelyek száma kimagaslóan több az egyéb kereskedelmi szálláshelyek, valamint a magánszállások befogadóképességénél, az ott töltött vendégéjszakák száma is messze meghaladja az egyéb szállástípusokban látható értékeket.

Érdekességgént megfigyelhető, hogy míg a kereskedelmi és a magánszállásadás férőhelyeinek száma egyaránt csökkent az elmúlt három évben, addig a vendégéjszakák száma összességében, de kiemelkedően a szállodákban emelkedett.

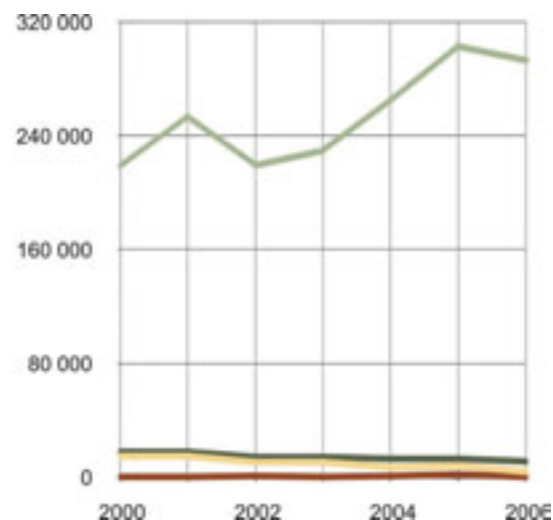
További érdekesség, hogy míg 2000-ben a magánszálláshelyek száma meghaladta a panziók férőhelyeinek számát, addig 2006-ra a helyzet megfordult, 75-tel több szálláshely állt a panziókban rendelkezésre, mint a magánszállásadóknál.

6. ábra Szállásférőhelyek szállástípusok szerint

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis.

7. ábra Vendégéjszakák szállástípusok szerint

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis.

A kerület idegenforgalmában az elmúlt hat évben egyértelműen a külföldi vendégek dominanciája figyelhető meg. A belföldi turizmus 2002-től csökkenő tendenciát mutat, a külföldről érkezők elszállásolásának száma is csökkent 2006-ban.

2.2.4 Információáramlás

A rendszerváltozást követően az információáramlás robbanásszerű növekedés volt megfigyelhető. Az elmúlt évtized elején még problémát jelentő telefon- és internet-ellátottság mára kielégítőnek mondható.

2.2.5 Külső elérhetőség

A kerület a közutakon külső elérhetőség szempontjából korlátozott lehetőségekkel bír. Az agglomerációt a kerülettel összekötő főútvonalak terheltsége befolyásolja az egész kerület forgalmát. Az utak fejlesztése és karbantartása csak fővárosi és kerületek közötti összefogással valósítható meg.

A kerület tömegközlekedéssel való ellátottsága jónak mondható, a távolsági közlekedés csomópontja a Széna téri buszpályaudvar. Az utak terheltségét növeli az a tény, hogy a távolsági közlekedés, illetve a tömegközlekedés járatai nagyrészt párhuzamosan közlekednek, a zsúfoltság csökkentésére megoldást jelentene a buszpályaudvar kihelyezése a központi területéről.

2.3 Társadalom

2.3.1 Demográfia

2.3.1.1 A kerület területe

Budapest II. kerületének teljes területe 36,34 km². Ebből a belterület nagysága 22,64 km², a külterületé 13,70 km².

2.3.1.2 Néesség

8. táblázat Néességadatok

Mutató megnevezése	2001	2004	2005	2006	Változás 2006-2005	Index (%)	
						2006/2004	2006/2005
Lakónéesség	90 531	87 438	88 036	88 058	22	100,7	100,0
Állandó népesség	86 226	84 943	85 671	85 724	53	100,9	100,1
Ebből: gyermekkorú (0-14 éves)	..	9 800	10 162	10 448	286	106,6	102,8
felnőtt korú (14-59 éves)	52 103	49 490	49 624	48 968	-656	98,9	98,7
felnőtt korú (60 év fölött)	24 435	25 653	25 855	26 308	453	102,6	101,8
munkaképes korú*	..	50 031	49 629	50 155	526	100,2	101,1
nyugdíjas korú**	..	23 660	23 934	23 614	-320	99,8	98,7

Megjegyzés: év végi adatok.

* 2002-2003: 17-57 éves nő és 17-62 éves férfi

2004-2005: 17-59 éves nő és 17-62 éves férfi

2006: 17-60 éves nő és 17-62 éves férfi

** 2000 előtt: 56 év feletti nő és 61 év feletti férfi

2000-2003: 58 év feletti nő és 63 év feletti férfi

2004-2005: 60 év feletti nő és 63 év feletti férfi

2006: 61 év feletti nő és 63 év feletti férfi

Forrás: KSH.

A II. kerület lakosságának nagysága az elmúlt hat évben számottevően nem változott, látható azonban, hogy a népszámlálás óta csökkenést mutat. Ennek oka az évtized elején megfigyelhető agglomerációba vándorlás lehet, a folyamat azonban az évtized közepén megtorpanni látszik. A viszonylagos népességszökkenés mellett ugyanakkor a lakosság fiatalodása figyelhető meg: míg a nyugdíjas korúak száma csökken, a 14 év alatti korosztály, valamint a munkaképes korú lakosság tagjai évről évre többen vannak.

2.3.1.3 Népmozgalmi események

9. táblázat Népmozgalmi adatok

Megnevezés	1997	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Élve születések száma	607	626	696	644	756	737	852
Halálozások száma	1 351	1 169	1 180	1 192	1 099	1 184	1 126
Házasságkötések száma	366	364	438	389	361	401	422
Válások száma	186	184	200	187	212	195	185
Állandó odavándorlások száma	-	-	831	-	824	842	1 053
Állandó elvándorlások száma	-	-	1 538	-	1 470	1 298	1 521

Forrás: KSH.

2001 és 2006 között a házasságkötések száma 16%-kal nőtt. Az elmúlt 20 év társadalmi szokásainak változását azonban jól mutatja, hogy a házassági hajlandóság 1990 óta 654-ről, majdnem 35%-kal esett vissza.

A halálozások száma szintén csökkenést mutat 1997-hez képest, ami az elvándorlások tükrében nem mondható számottevő változásnak.

Az élve születések száma jól szemlélteti azt a pár éve tapasztalható tendenciát, miszerint a kerület lakossága fiatalodik.

Az utóbbi pár év adatai mutatják, hogy a kerületből folyó elvándorlás megtorpant, az agglomeráció már nem jelent akkora vonzerőt, mint az évtized elején, ez nagy valószínűséggel a közlekedési lehetőségek szűkös voltának tudható be.

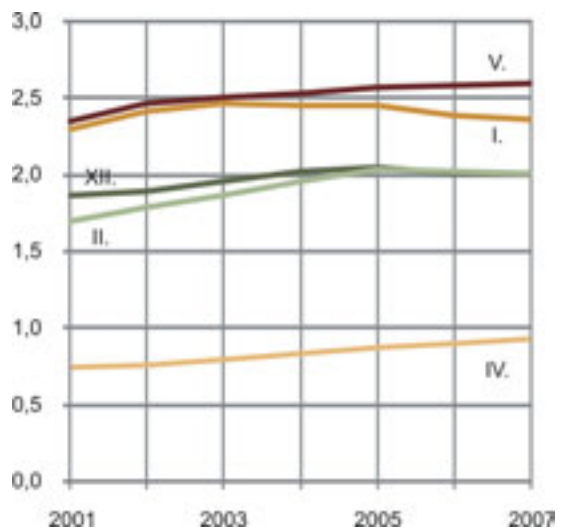
2.3.1.4 Öregedési index

Az öregedési index a 60 év fölötti és a 19 év alatti lakónépesség arányát mutatja. Az információk a népszámlálások között korrigált, továbbszámított népességi adatokból adódnak.

Budapest kerületeinek öregedési indexe egyértelműen a főváros előregedését mutatja. A legrosszabb arány a belső kerületrészben, az V., az I., a XII. és a II. kerületben figyelhető meg, bár az utóbbi években a tendencia megfordulni látszik: az I. és II. kerületben csökkenés, az V. és XII. kerü-

8. ábra Öregedési index

Forrás: KSH Népességtudományi Kutatóintézet.

letben stagnálás tapasztalható, ami leginkább az évtized elejére tehető agglomerációba vándorlás csökkenésének, illetve a visszavándorlásnak, valamint a születésszám kis mértékű emelkedésének tudható be. Az adatok alapján a IV. és a XXIII. kerület tekinthető a legfiatalabbnak, de ezekben a kerületekben is évről évre megfigyelhető az idős népesség arányának növekedése.

2.3.2 Képzettség, műveltség

A II. kerület lakónépessége képzettség szempontjából országosan és budapesti viszonylatban is kiemelkedő mutatókkal bír.

10. táblázat Iskolai végzettség

Területi egység	10 éves kor fölött az általános iskola első évfolyamát sem végezte el	15 éves kor fölött legalább általános iskola 8. évfolyam	18 éves kor fölött legalább középiskolai érettségivel	25 éves kor fölött felsőfokú végzettséggel
Budapest	0,6	94,2	58,7	23,8
II. kerület	0,5	96,4	79,2	47,3
Ország	0,7	88,8	38,2	12,6

Forrás: KSH Népszámlálás, 2001.

Az országos adatok szerint a népesség azon rétege, amely nem fejezte be az általános iskola első osztályát sem, elhanyagolható. Országosan is majdnem 90%-os a legalább alapfokú végzettséggel rendelkezők aránya, ami a fővárosban és a második kerületben egyaránt közelít a 100%-hoz.

Jóval nagyobb különbség mutatkozik azonban az érettségivel rendelkezők megoszlásában: a főváros lakosságának több mint fele, a II. kerületben közel 80%-a rendelkezik középfokú végzettséggel.

Még nagyobb az aránytalanság, ha a felsőfokú képzettséggel rendelkezők arányát nézzük: míg országosan, a lakosság alig több mint 20%-a diplomás, addig ez az arány a fővárosban az országosnak a duplája, míg a II. kerületben majdnem minden második ember sikerrel látogatta valamelyik felsőoktatási intézményt.

A lakosság nyelvismerete szintén a műveltség egyik fokmérője. A II. kerületben a lakosság körében beszélt nyelvek és azok megoszlása az alábbiak szerint volt mérhető 2001-ben.

11. táblázat A lakosság nyelvismerete

Nyelv	14 éves kor alatt	15 és 39 éves kor között	40 és 59 éves kor között	60 éves kor fölött	Összesen
Népesség	10 467	28 085	27 508	26 460	92 520
Angol	1 799	17 770	10 349	4 639	34 557
Balti nyelvek	1	-	4	-	5
Cseh	6	49	65	92	212
Eszperantó	2	15	13	25	55
Francia	142	2 770	1 949	2 065	6 926
Japán	21	91	34	5	151
Kelta nyelvek	1	4	5	-	10
Koreai	3	9	3	1	16
Latin	24	313	108	176	621
Macedón	-	5	2	4	11
Mongol	1	1	1	1	4
Olasz	49	1 410	741	384	2 584
Orosz	31	1 341	2 993	1 610	5 975
Portugál	3	60	48	19	130
Skandináv nyelvek	19	111	62	52	244
Spanyol	44	964	372	179	1 559
Török nyelvek	5	4	18	10	37
Vietnami	3	9	2	2	16

Forrás: KSH Népszámlálás, 2001.

Az angol nyelvet anyanyelvként vagy második nyelvként a népesség több mint egyharmada beszéli. A második két leggyakrabban beszélt nyelv a francia és az orosz, ezek nagy arányát részben az egyre népesedő francia kolónia, részben az orosz nyelv tanításának évtizedes hagyományai magyarázzák. A KSH népszámlálásának felmérése nem foglalkozik a német nyelv ismeretével, aminek a kerületben kiemelt jelentősége van, tekintve, hogy a II. világháború után Pesthidegkútról kitelepített sváb népesség egy része visszatelepülésének köszönhetően a nyelv ismerete valószínűsíthetően nagy arányú a kerületben.

A népesség korösszetételét is figyelembe véve elmondható, hogy a népesség nyelveket beszélő része legnagyobb részben a 15 és 39 év közötti lakosok körében koncentrálódik. Érdekességgé említhető az eszperantó nyelv jelenléte, legnagyobb arányban a 60 év fölötti népesség körében továbbá a latin nyelv újbóli megjelenése, különösen a fiatalabb korosztály esetében.

2.3.3 Munkanélküliség, foglalkoztatás

2.3.3.1 Gazdasági aktivitás

A kerületben a foglalkoztatottak aránya a KSH 2001-es adatai szerint 43% volt, az eltartottak száma a nem aktív népesség 42,5, a teljes népesség 22,8%-át adja. A népszámláláskor 1332 fő vallotta magát munkanélkülinek.

12. táblázat Gazdasági aktivitás korcsoportok szerint

Megnevezés	14 év alatt	15–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60–69	70–74	75év fölött	Összesen
Gazdaságilag aktív népesség										
Aktív kereső	-	134	7 570	7 095	10 140	10 074	887	39	39	35 978
Gyermekgondozási ellátás mellett dolgozó	-	-	32	127	54	7	-	-	-	220
Nyugdíj, járadék mellett dolgozó	-	3	20	26	110	919	1 517	403	206	3 204
Foglalkoztatott együtt	-	137	7 622	7 248	10 304	11 000	2 404	442	245	39 402
Munkanélküli	-	52	499	185	302	239	47	2	6	1 332
Gazdaságilag aktív népesség együtt	-	189	8 121	7 433	10 606	11 239	2 451	444	251	40 734
Gazdaságilag nem aktív népesség										
Gyermekgondozási ellátásban részesülő	-	13	504	816	141	9	-	-	3	1 486
Saját jogú öregségi nyugdíjas, járadékos	-	-	-	-	47	2 601	7 991	5 096	8 824	24 559
Rokkantsági nyugdíjas, baleseti járadékos	-	16	84	129	391	960	230	77	74	1 961
Hozzáértő jogú nyugdíjas, járadékos	1	3	8	-	10	33	44	78	597	774
Egyéb inaktív kereső	3	12	224	208	251	239	18	4	11	970
Inaktív kereső együtt	4	44	820	1 153	840	3 842	8 283	5 255	9 509	29 750
Nappali tagozatos tanuló	6 270	4 731	3 790	53	23	20	16	5	15	14 923
Egyéb eltartott	4 193	239	1 008	504	522	416	54	56	121	7 113
Eltartott együtt	10 463	4 970	4 798	557	545	436	70	61	136	22 036
Gazdaságilag nem aktív népesség együtt	10 467	5 014	5 618	1 710	1 385	4 278	8 353	5 316	9 645	51 786
Összesen	10 467	5 203	13 739	9 143	11 991	15 517	10 804	5 760	9 896	92 520

Forrás: KSH Népszámlálás, 2001.

2.3.3.2 Regisztrált álláskereső

Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat illetékes kirendeltségén regisztrált álláskereső II. kerületi lakosok száma 2004-ben 500 fő fölé emelkedett, 2007-ben az 550 főhöz közelített. Egész Budapesten jellemző tendencia az inaktív álláskeresővé válása. Ez részben a régióban megvalósuló uniós finanszírozású munkaerő-piaci programok következménye, melyek megkövetelik a regisztrációban való megjelenést a projektrésztvevőktől. A 2004-es jelentős ugrás magyarázatát részben a sorkatonaság eltörlése adja: a korábban sorozásra kerülő korosztályi körből jelentős számú fiatal megjelent a munkaerőpiacon.

A II. kerületi álláskereső többsége nő, túlnyomó részük legalább érettségizett vagy diplomával rendelkezik (2007. évben 44% diplomás, 19% gimnáziumi végzettségű). A diplomás munkanélküliek korösszetétel szerinti bontása alapján: 35%-uk 46-55 éves, 14%-uk 56 évesnél idősebb. A pályakezdő álláskereső aránya az utóbbi években csökkent, míg a felsőfokú végzettségűek száma és aránya emelkedett. A tartós munkanélküliek száma 2007. évben 79 fő, amely 22%-os növekmény az elmúlt évhez képest.

13. táblázat A II. kerületi állandó lakosok körében regisztrált álláskereső száma és megoszlása

Megnevezés	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Regisztrált álláskereső	441	361	372	416	520	533	515	541
Pályakezdő munkanélküliek	36	30	24	31	30	47	41	27
Tartós munkanélküliek	74	44	31	65	75	85	65	79
Nemek szerinti megoszlás								
Férfi	207	183	183	189	235	258	235	235
Nő	234	178	189	227	285	275	280	306
Életkor szerinti megoszlás								
18 év alatt	0	1	1	0	0	0	0	0
18-20	11	7	8	8	5	11	2	4
21-25	58	40	34	45	36	55	60	34
26-35	77	82	100	105	140	120	121	135
36-45	94	71	52	82	94	105	101	105
46-50	88	49	55	50	72	63	55	76
51-55	64	57	57	73	96	91	94	110
56-60	47	54	62	51	74	87	80	75
60 év felett	2	0	3	2	3	1	2	2
Iskolai végzettség szerinti megoszlás								
8 általánosnál kevesebb	3	0	4	2	1	0	1	1
Általános iskola	56	39	46	65	60	65	62	79
Speciális szakiskola	2	0	0	1	2	2	0	0
Szakiskola	4	5	2	4	2	5	3	1
Szaktanulmányi képző	47	36	31	35	48	49	39	44
Szakközépiskola	68	60	58	55	79	59	66	54
Technikum	40	31	29	28	26	33	30	21
Gimnázium	98	84	77	87	104	112	93	100
Főiskola	56	50	63	70	103	107	112	124
Egyetem	67	56	62	69	95	101	109	116

Forrás: ÁFSZ, 2007.

2.3.3.3 Munkaerő-piaci előrebecslés

A 2001. évi népszámlálás óta kerületi szintű munkaerő-piaci adatfelvétel nem volt, azonban készültek olyan előrebecslési modellek, amelyek lehetőséget adnak a jelenlegi és várható kerületi szintű mutatók közelítő meghatározására.

14. táblázat A II. kerület 15 évesnél idősebb népességére készített munkaerő-piaci előrebecslés

Aktivitás	2001	2006	2011	2016	2021
Alapváltozat szerint					
Gazdaságilag aktív	40 307	37 640	35 667	34 695	34 213
Ebből: foglalkoztatott	38 996	36 506	34 653	33 746	33 302
munkanélküli	1 311	1 134	1 014	949	911
Gazdaságilag nem aktív	40 866	38 304	36 725	35 378	34 179
Optimális változat szerint					
Gazdaságilag aktív	40 307	38 962	38 053	37 747	37 816
Ebből: foglalkoztatott	38 996	37 732	36 870	36 584	36 613
munkanélküli	1 311	1 230	1 183	1 163	1 203
Gazdaságilag nem aktív	40 866	36 982	34 339	32 326	30 576

Forrás: Habcsek László: A területi munkaerő-kínálat előrebecslése 2021-ig.

Az alapváltozat azt a folyamatot modellezi, amelyben a jelenlegi aktivitási szint fennmarad a különböző életkori csoportokban, s a népesség öregedése következtében a populáció egyre nagyobb része kerül át az inaktív körébe. Ez esetben a gazdaságilag aktívak, s köztük a foglalkoztatottak száma folyamatosan csökkenni fog, még 2021-ben is a gazdaságilag inaktívak lesznek többségben. Ehhez a folyamathoz a kerület lélekszámának csökkenése is társul.

Az optimális változat szerinti modellben a népesség gazdaságilag aktív időszaka kitolódik az idősebb korosztályok felé, illetve az aktív korúak körében a foglalkoztatottak aránya is nőni fog. Ebben az esetben a gazdaságilag aktívak száma a következő években folyamatosan az inaktívak száma fölé emelkedik. Az optimális változat teljesüléséhez elengedhetetlen az aktív munkavállalói életszakasz növelése, az idősödő munkavállalók, valamint a társadalmilag hátrányos helyzetű munkavállalói csoportok fővárosi és kerületi foglalkoztatási szintjének növelése.

2.3.4 Egészségi állapot

A kerület lakosságának viszonylag kedvező egészségi állapotát tükrözi a népesség fiatalodása. A 2001-es népszámlálás adatai szerint a 60 év fölöttiek aránya az össznépesség 28,6%-a volt. Ezt a nyugdíjkorhatárban részesülők aránya alig haladja meg (29,4%), ami azt jelenti, hogy a kerület lakói közül rokkantnyugdíj-ellátásra kis számban (2,1%) szorulnak.

Az orvosi alap- és szakellátás, valamint a védőnői szolgálat kiterjedt, mindenki által elérhető.

A kerületben 27 gyógyszertár működik.

2.3.4.1 Halandósági struktúra

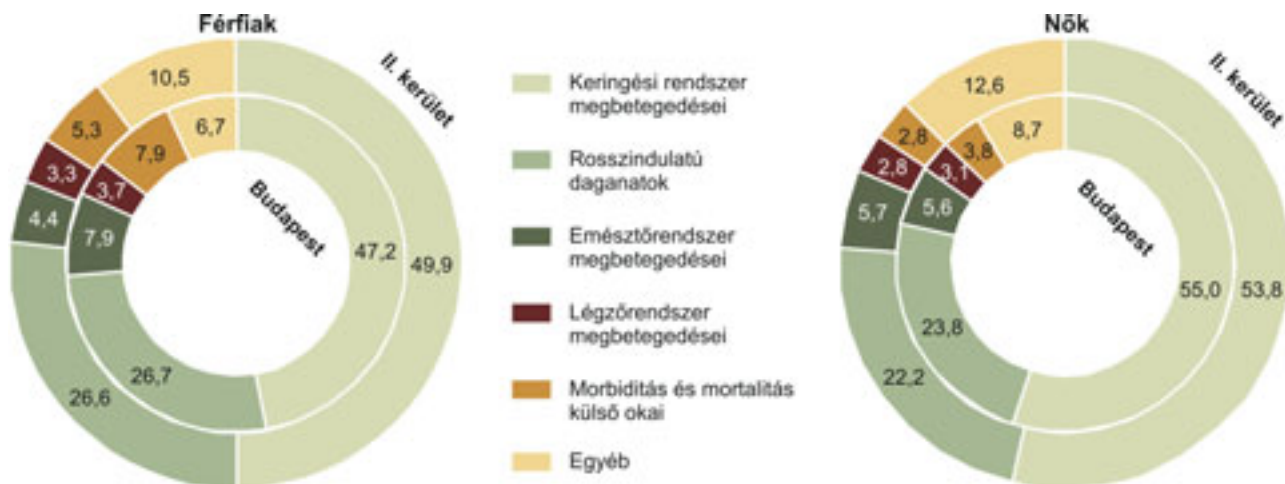
Az egészségi állapot jellemzésre szolgáló mutatók közül a halálozási folyamatok alakulása a legmegbízhatóbban hozzáférhető statisztika.

A II. kerületben 2005-ben az öt vezető halál oka csoportjában összesen 545 férfi és 634 nő halt meg. Az elhalt férfiak közül legtöbbször a keringési rendszer betegségei (49,91%, 272 fő), illetve daganatok (26,61%, 145 fő) következtében haltak meg. Az emésztőrendszer betegségei 24 (4,40%), a légzőrendszer betegségei pedig 18 (3,30%) halálesetet okoztak. A vezető halál okok közé tartozó sérülések, mérgezések miatt elhalt férfiak száma 29 főre (5,32%) tehető. A nők halálozásában legnagyobb súlya szintén a keringési rendszer betegségeinek (53,79%, 341 fő), valamint a daganatoknak (22,24%, 141 fő) volt. A férfiak körében

megfigyeltékhez mérten közel ugyanolyan súllyal szerepeltek halálozásukban az emésztőrendszer megbetegedései (5,68%, 36 fő) és a légzőrendszer betegségei (2,84%, 18 fő). Mintegy fele akkora súlya volt a sérülések, mérgezések (2,84%, 18 fő) miatti halálokoknak, mint a férfiak esetében.

Összességében 2005-ban a II. kerületben a keringési rendszer betegségei és a daganatok miatt halt meg a legtöbb férfi és nő. A halálozás struktúrája majdnem minden esetben a fővárosi halállok struktúrájának felelt

9. ábra Halállok struktúra, 2005

Forrás: Juhász Attila, Nagy Csilla: Helyzetelemzés a II. kerület lakosságának egészségi állapotáról 2001-2005.

meg. Az emésztőrendszer betegségei miatt bekövetkező halálozások azonban majdnem fele akkora súllyal szerepeltek a II. kerületi férfinépesség halálozásában és arányuk a negyedik, míg Budapesten ugyanezen halálok miatt elhaltak aránya a harmadik legnagyobb volt.

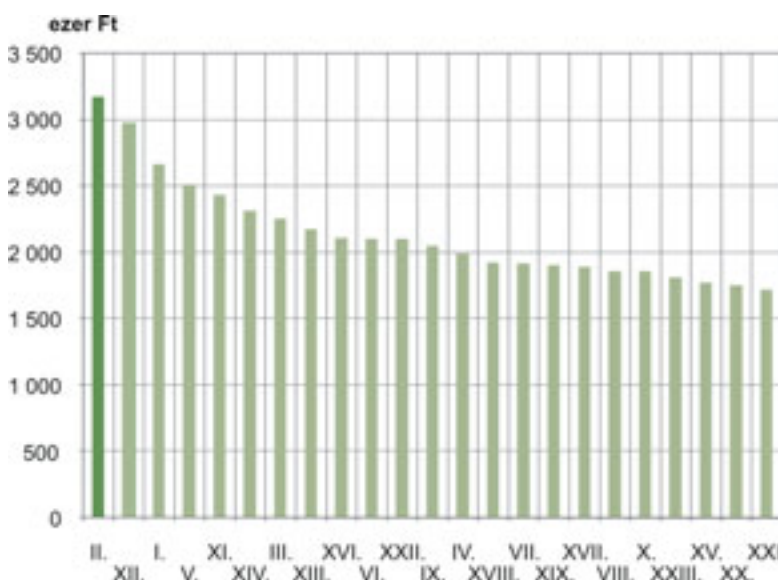
2.3.5 Jövedelmi helyzet

A lakosság jövedelmi helyzetét az adófizetési adatok, valamint egyes tartós fogyasztási cikkekkel való ellátottság jellemzik leginkább.

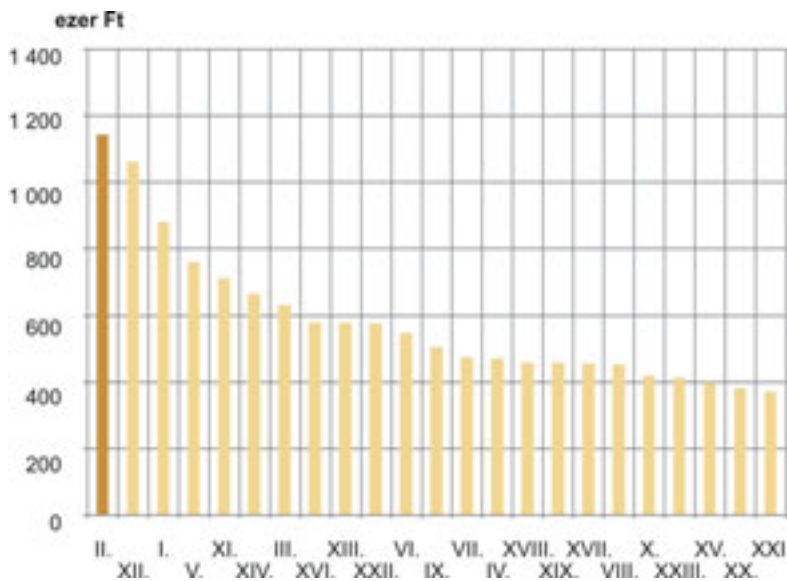
Az adatokból látható, hogy a XII. és az I. kerületeket megelőzve a II. kerületben keletkezett a legnagyobb jövedelem a fővárosban 2006-ban.

A 11. ábra a befizetett személyi jövedelemadó alakulását mutatja. A két ábrát összehasonlítva látható, hogy a keletkezett jövedelem és az adófizetési hajlandóság különbséget mutat az egyes kerületek között.

10. ábra Személyi jövedelemadó-alapot képező jövedelem, 2006

11. ábra Befizetett személyi jövedelemadó, 2006

15. táblázat Gépjárművek és gépjárműadót fizetők száma

Megnevezés	2006	2007	2008
Adótárgy (db)	47 419	48 806	42 447
Adózó (fő)	29 859	29 527	27 814

Forrás: II. kerületi Önkormányzat adatbázisa.

A gépjárművek száma a kerületben 2006-ról 2007-re több mint 1300-zal növekedett, miközben az adófizetők száma csökkent, ami azt jelenti, hogy ugyanazon személy kettő vagy annál több gépjárművel rendelkezik. A 2008-as előzetes adatok mind a gépjárműszám, mind az adózók számának csökkenését mutatja, ez azonban torz képet adhat, a késve fizetők még valószínűleg nem kerültek regisztrálásra. A számok azt támasztják alá, hogy a kerület lakosságának jövedelmi helyzete nem mondható rossznak, minden harmadik fő rendelkezik személygépjárművel, legtöbbjük egynél több autót tudhat magáénak.

2.4 Környezet

2.4.1 Levegő

A kerület levegőtisztaság-védelmi helyzetét alapvetően meghatározza a főváros légszennyezettsége. A környezetben kialakuló légszennyezőanyag-koncentráció a légköri (meteorológiai) viszonyoktól, a területi adottságoktól és az egyes források légszennyezőanyag-kibocsátásától (emisszió) függ. A légkörbe jutó szennyeződések egy része természetes eredetű és lényegében stagnáló, míg az emberi tevékenység hatására a levegőbe kerülő szennyező anyagok mennyisége a nemzetközi egyezmények által előírt követelmények betartása mellett sem csökken minden évben. Az antropogén légszennyeződés a lokális, városi és regionális tartományokban halmozódik fel oly mértékben, amely az élővilágra és az anyagi javakra is ártalmas lehet. A főváros és agglomerációjának területe ma összefüggően szennyezett térségnek tekinthető. A kerület levegőminőségi állapotát három jellemző tényezőtől lehet meghatározni:

- immissziós helyzet,
- emissziós helyzet,
- transzmissziós helyzet.

2.4.1.1 Immissziós helyzet a legfontosabb szennyező anyagok vonatkozásában

A főváros területén az Országos Immissziómérő Hálózat részeként 27 állomáson mérnek folyamatosan 24 órás expozíciós idővel kén-dioxid, és nitrogén-dioxid koncentrációt, és 50 mérőhelyen 30 napos expozíciós idővel ülepedő port.

A mérőállomások közül kettő található a kerületben:

- Szabadság u. 35. (NO₂, SO₂ és ülepedő por),
- Varsányi I. u. 32. (ülepedő és szálló por).

Ezeket kívül az ÁNTSZ végez rendszeres méréseket a kerületben a Széna téren.

Tekintve, hogy a kerületben csak az említett három ponton készülnek mérések, a kerület egészének légszennyezettségi helyzetéről teljes kép nem adható.

16. táblázat A Szabadság utcai mérőállomás imissziós adatai

Szennyező	2005		2006		2007	
	Éves átlag-immisszió (µg/m ³)	Határérték-túllépés* (%)	Éves átlag-immisszió (µg/m ³)	Határérték-túllépés* (%)	Éves átlag-immisszió (µg/m ³)	Határérték-túllépés* (%)
Kén-dioxid (SO ₂)	3,7	0,00	5,3	0,00	4,1	0,00
Nitrogén-dioxid (NO ₂)	29,1	0,76	32,5	0,43	22,7	0,01
Nitrogén-oxidok (NO _x)	45,0	2,07	50,2	2,68	34,2	1,09
Szén-monoxid (CO)	473,0	0,00	569,0	0,00	514,0	0,00
Szálló por (PM10)	36,8	22,16	31,5	13,01	23,7	4,29
Ózon (O ₃)	51,8	11,83	42,5	4,30	53,1	12,74

*Az SO₂, NO₂, NO_x és a CO esetében órás határérték túllépés: az 1 órás határértéket meghaladó adatok az összes 1 órás adat százalékában.

Megjegyzés: a szálló por esetében 24 órás határérték túllépés: a 24 órás határértéket meghaladó adatok az összes 24 órás adat százalékában.

Az ózon esetében a határértéket meghaladó adatok az összes adat százalékában a 49/2006 (XII. 27.) KvVM-EüM-FVM együttes rendelet szerint. A határérték a napi 8 órás mozgó átlagkoncentrációk maximumára vonatkozik.

Forrás: „VITUKI” Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Kutató Intézet Kht. – Országos Légszennyezettségi Adatközpont.

A Szabadság u. 35 sz. alatt található mérőponthon határérték túllépés a kén-dioxid és a szén-monoxid esetében nem, nitrogén-dioxid és ülepedő por tekintetében az elmúlt három évben ritkán fordult elő. Ebben közrejátszik az is, hogy a mérőhely a kerület külső részén és nem forgalmas főút mellett helyezkedik el.

A szálló por és a troposzférikus ózon esetén már határozottabb határérték-túllépések figyelhetők meg, a tendencia a szálló por esetében azonban mindenképpen csökkenőnek mondható.

17. táblázat A Varsányi Irén utcai mérőállomás ülepedőpor-adatai

Ülepedő por	2001	2002	2003
Határérték (g/ m ² ×30 nap)	16,0	16,0	16,0
Maximum érték (g/ m ² ×30 nap)	12,1	18,1	17,3
Határérték átlépés (db)	0,0	1,0	1,0

A Varsányi utcai mérőponton csak ülepedőpor-mérést végeztek. A havi átlag immisszió-adatokat összehasonlítva az 1994–1996 évi átlagos immisszió-adatokkal némi javulás érzékelhető. A 2001, 2002 és 2003 évi havi koncentráció adatok közül (36 adat) 3 esetben volt túllépés. A Varsányi Irén utcai mérőállomás 2004-ben megszűnt.

18. táblázat A Széna téri mérőállomás immissziós adatai

Szennyező	2005		2006		2007	
	Éves átlag-immisszió (µg/ m ³)	Határérték-túllépés* (%)	Éves átlag-immisszió (µg/ m ³)	Határérték-túllépés* (%)	Éves átlag-immisszió (µg/ m ³)	Határérték-túllépés* (%)
Kén-dioxid (SO ₂)	4,2	0,0	4,4	0,0	5,5	0,0
Nitrogén-dioxid (NO ₂)	64,4	3,7	54,8	2,4	56,3	3,7
Nitrogén-oxidok (NO _x)	125,8	15,2	109,5	12,2	101,2	9,5
Szén-monoxid (CO)	828,0	0,0	815,0	0,0	629,0	0,0
Szálló por (PM10)	29,8	7,5	30,8	8,8	24,3	2,3
Ózon (O ₃)	28,6	0,0	29,6	0,6	31,9	0,0

*Az SO₂, NO₂, NO_x és a CO esetében órás határérték túllépés: az 1 órás határértéket meghaladó adatok az összes 1 órás adat százalékában.

Megjegyzés: a szálló por esetében 24 órás határérték túllépés: a 24 órás határértéket meghaladó adatok az összes 24 órás adat százalékában.

Az ózon esetében a határértéket meghaladó adatok az összes adat százalékában a 49/2006 (XII. 27.) KvVM-EÜM-FVM együttes rendelet szerint. A határérték a napi 8 órás mozgó átlagkoncentrációk maximumára vonatkozik.

Forrás: „VITUKI” Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Kutató Intézet Kht. – Országos Légszennyezettségi Adatközpont.

A mérési eredmények alapján megállapítható hogy a kén-dioxid, a szén-monoxid és az ózon esetében határérték-túllépés nem fordult elő.

A legnagyobb arányú határérték-túllépés a nitrogén-oxidok tekintetében volt tapasztalható, azonban az utóbbi három évben itt is csökkenő tendencia figyelhető meg.

A Széna téri átlagos koncentrációk viszonylag alacsony szintje azonban nem jelenti azt, hogy ezen a helyen és a terület más forgalmas csomópontjaiban (Margit körút, Duna-parti rész stb.) időszakosan nem fordulnak elő a határértéket meghaladó, sőt jóval meghaladó csúcskoncentrációk.

Közlekedési eredetű immisszió

A légszennyezettség helyzetének alakulásában a közlekedési emisszióknak döntő jelentőségük van. A közlekedési eredetű szennyezettség meghatározására két fontos mérőszám történt az elmúlt évtizedekben a területben:

Az ÁNTSZ Fővárosi Intézete által 1994-ben végzett reprezentatív felmérés alapvető megállapításai a terület közlekedési eredetű légszennyezettségére a következők:

- a környezeti levegőben található formaldehid mennyisége a Széna téren átlagosan kétszerese volt a kontroll területként vizsgált Gergely utcainál;
- a policiklusos aromás szénhidrogének koncentrációja a Széna téren átlagosan szintén kétszeres volt a kontroll területen mérhetőnek.

1997-2001 közötti éves mérések alapján készült tanulmány adatainak figyelembe vételével a kerület állapotát vizsgálva megállapítható, hogy

- a legszennyezettebb területek a belső kerületrész főforgalmi útjai mentén találhatók;
- a Duna-parti rész és a belső zóna a fővároson belül kén-dioxid tekintetében alacsonyan, nitrogén-oxidok és üledő por koncentráció tekintetében közepesen szennyezettnek tekinthető;
- a domb- és hegyvidékeken felfelé és a városhatár felé haladva a szennyeződés csökken;
- a közlekedési légszennyezés várhatóan a középső és külső területeken is növekedni fog a jövőben.

2.4.1.2 Transzmisszió

A főváros levegőszennyezettségét alapvetően befolyásolja a meteorológiai helyzet. Az intenzív antropogén kibocsátások miatt a városokban kialakuló magas szennyezettségű helyzeteket a légköri transzport folyamatok befolyásolják, módosítják. A városi források által kibocsátott szennyezőanyagok terjedését befolyásoló első és legfontosabb meteorológiai tényező a szél. A szélesség iránya határozza meg a terjedés irányát, erőssége pedig a hígulás mértékét. Budapest térségében leggyakrabban az északi-északnyugati szektorból fújnak a szelek, jelentős továbbá a keleti-északkeleti szelek gyakorisága is. A szélesség relatív gyakorisága szerint a közepes erősségű szelek (2-5 m/s) a leggyakoribbak, a gyenge szelek (<1m/s) gyakorisága 22%, míg az erős szelek (>5m/s) viszonylag ritkák, 5% körüliek. A tényleges szélesség felbontható egy átlagos, időben állandó sebességre és egy erre ráhelyeződő, időben és térben véletlenszerűen változó, úgynevezett turbulens összetevőre. Az átlagos sebességtől való eltérés vagy turbulencia a légkörnek az a jellegzetessége, amely a légkörbe jutó szennyezőanyagok diffúzióját okozza.

A stabilis levegő-rétegződés a szennyezőanyagok földfelszínhez közeli rétegekben való feldúsulását segíti elő, míg a labilis légrétegződés a szennyezőanyagok magasabb légrétegbe való jutását, ezen rétegek tisztább levegőjével való kicserélődését eredményezi.

A II. kerület belső forgalmas része (Margit körút épületei, Mammut stb.) a Rózsadomb szélárnyékoló hatása miatt (uralkodó szélirány É-ÉNy) Budapest egyik legszélvédettebb területének minősíthető.

Az átszellőzési viszonyokkal kapcsolatos főbb megállapítások a következők:

- a beépítési viszonyok döntően az uralkodó szélirányra merőlegesek, így alacsony szélesség esetén csökkentik az átszellőzés lehetőségét;
- a terület gépjárműforgalma igen erős, és a közeljövőben sem várható ebben a tekintetben javulás;
- a kerületben a város egészére hatással bíró légcsonatnak találhatók, egy-egy kisebb lokális jellegű szennyeződést a rossz beépítési viszonyok felerősíthetnek;
- a főváros belső részeire a tisztább levegő a II. kerület zöldbe ágyazott külső területei felől érkezik;
- az erdőterületek magas aránya elősegíti a levegőminőség kedvezőbbé válását (oxigéntermelés, CO₂-megkötés).

2.4.1.3 Emissziós helyzet

A II. kerület a Ganz Művek tevékenységének megszűnése óta jelentős ipari légszennyező forrással nem rendelkezik.

A fő kibocsátóknál jellemzően hőtermelési technológiák találhatók, melyekhez helyhez kötött légszennyező források kapcsolódnak. Ma már szinte csak földgáztüzelést alkalmaznak.

A légszennyezési szempontból frekvenciált kerületrészekben található fő kibocsátó források emissziójáról a Mammut II. Bevásárlóközpont építését megelőző környezeti hatásvizsgálatok során gyűjtött adatokat a **19. táblázat** mutatja.

19. táblázat A főbb kibocsátók emissziós adatai

Forrás	Szennyezési pont	CO (kg/év)	NO _x (kg/év)
Általános Iskola	Áldás u. 1.	77	66
Csik Ferenc Ált. Isk. és Gimn.	Bem J. u. 1.	173	168
Általános Iskola	Fillér u. 70-76.	224	217
Marczibányi téri Általános Iskola	Marczibányi tér 1.	233	202
Általános Iskola	Máriaremetei u. 71.	208	208
FŐTÁV Rt.	Keleti K. u. 11/b.	832	492
FŐTÁV Rt.	Bimbó u. 170.	628	142
Rozmaring Kertészeti Kft.	Patakegyi u. 83-85.	14 385	8 648
MTA KKKI	Pusztaszeri u 59-67.	870	950

A helyhez kötött légszennyező források többsége a kibocsátási határértékeket nem lépi túl, és kevéssé befolyásolja környezete levegőjének minőségét.

A kerület egyes részein rövidebb vagy hosszabb időszakokban lokális szennyezettség jelentkezhet a kisvállalkozók tevékenységéből, illetve háztartási tüzelésből és avarégetésből is.

A lakások fűtési rendszerének többsége földgáztüzeléssel üzemel, ami légszennyezési szempontból helyes beállítás mellett kedvezőnek mondható. A szolgáltató jellegű épületek kibocsátásainál határérték-túllépések nem jellemzőek.

2.4.1.4 A közlekedés légszennyező hatása

A közlekedési eredetű légszennyezés kiemelkedő jelentőségű a kerületet határoló, illetve azon áthaladó főforgalmi utak mentén. Igen magas forgalommal kell számolni a Margit körúton, a Szilágyi Erzsébet fasorban, a Hűvösvölgyi és Hidegkúti utakon, az Árpád fejedelem útján és a Rózsadombra le- és felvezető utakon.

A következőkben felsorolt forgalomszámlálási adatok a Mammút Bevásárlóközpont hatásvizsgálati dokumentumához készültek.

A Margit körút forgalomterhelésének napi menete viszonylag állandó: csúcsidőben kb. 1400-1700 jármű/óra irányonként, napközben ennek kb. 90%-a. A körútra befutó és onnan kivezető utcákban a forgalomterhelés napi változékonysága sokkal jelentősebb. A területre jellemző, hogy a kialakuló légszennyezettséget jelentős mértékben a közúti közlekedés okozza. Az egyes szakmai feltáró tanulmányok a közlekedés teljes emisszióból való részesedéseként több mint 90%-ot jelölnek meg CO, CH₄ és NO_x esetében. Az egyes forgalmi adatokból számított közlekedési gépjármű fajlagos emissziókat a rendelkezésünkre álló forrásanyag alapján a következő táblázat mutatja.

20. táblázat A közlekedési gépjárművek fajlagos emissziója

Megnevezés	Sebesség (km/h)	Fajlagos emisszió (g/jkm)				
		CO	NO ₂	Formaldehid	Korom	SO ₂
	Gépjárműfajta					
Személygépkocsi	30	29,8	1,27	0,03	-	0,05
Autóbusz	30	11,3	9,17	0,18	1,23	1,68
Tehergépkocsi	30	20,6	3,96	0,11	1,36	1,58
	Üzem mód					
Csúcsóra	30	34,81	2,25	0,09	0,47	0,49
Átlag	30	3,71	0,26	0,01	0,05	0,06

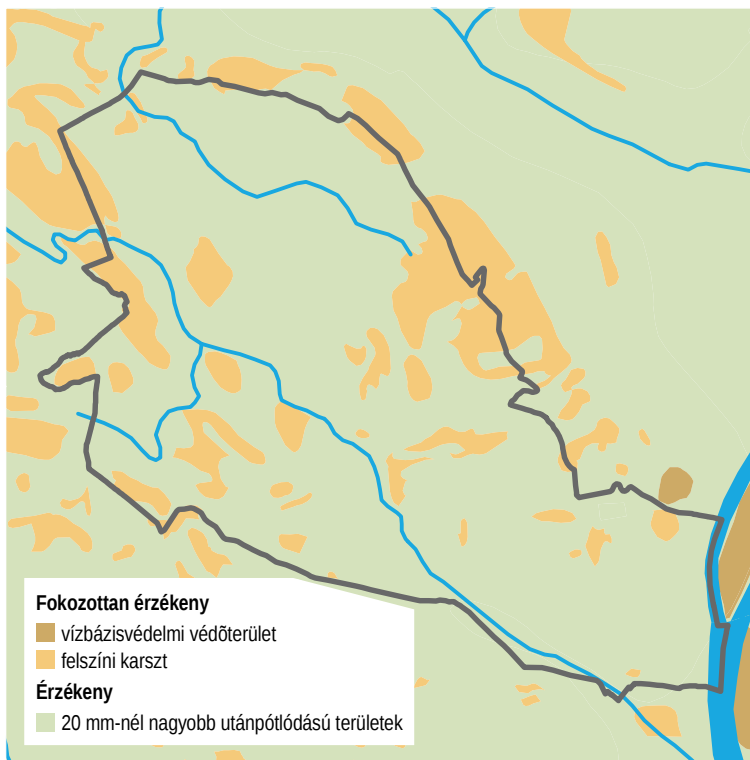
Megállapítható, hogy a környezetszennyezéssel összefüggésbe hozható egészségügyi problémákat okozó anyagok között döntő jelentőségűek a légszennyező anyagok: levegőben terjedő por (légúti allergiák, krónikus légzőszervi megbetegedések) levegőben terjedő gázok (nitrozus gázok, szén-monoxid, karcinogén gázok stb.).

2.4.2 Felszíni és felszín alatti vizek

2.4.2.1 Duna

A kerületet érintő fő felszíni vízfolyás a Duna. Bár kezelési szempontból nem tartozik a kerület hatáskörébe, ám vízminőségének alakulását áttételesen a kerület is befolyásolja. A Duna vízminőség-romlásának üteme az utóbbi néhány évben megállt, sőt némely paraméterben még javulás is bekövetkezett a nagy ipari szennyezők sorozatos teljesítménycsökkenése és leállása, valamint a csatornázás folyamatos előrehaladása miatt. A javuló tendenciák mellett azonban a tápanyagterhelés növekedésének üteme folyamatos. Növekszik az időszakos algásodás és a bakteriális szennyezettség sem csökkent. A főváros alatt a főváros feletti értékekhez képest 1,5-3-szoros bakteriológiai szennyezettség mutatható ki. A toxikus szennyezéseket tekintve a főváros alatt kétszeres értékek mérhetők a főváros feletti állapothoz képest, valamint folyamatosan nő a víz nitráttartalma is. Mindez felveti kerületi szinten is a csatornázás elsődleges szükségességét és a megfelelő paraméterekkel rendelkező szennyvizek bebocsátását a befogadóba.

12. ábra Felszín alatti vizek szempontjából érzékeny területek alkategóriák szerint

Forrás: 219/2004 (VII. 21.) Korm. rendelet 2. melléklete.

2.4.2.2 Kisvízfolyások

A kerület kisvízfolyásai közül (Ördög-árok, Paprikás-patak, Hűvös-ér) az Ördög-árok a legjelentősebb, amely a Hűvösvölgyön és a Vérmezőn, majd a Tabán keleti szegélyén jut a Dunába. Az Ördög-árok vízminősége igen kedvezőtlen, mert a kisvízfolyásokat szennyvízcsatornaként használják. Emellett előfordulnak még szennyvíz-szikkasztások, amelyek szintén a felszíni és felszín alatti vizeket szennyezik.

2.4.2.3 Hidegvízű források

A kerületben található hat jelentősebb talajvíz típusú forrás:

- a József Attila utcai forráscsoport,
- az Ófalui forrás,
- a Kastélykerti forráscsoport,
- a Gazda utcai forrás,
- a Budakeszi úti forrás, valamint
- a Keserű forrás.

Jellemzőjük a talajvízből való utánpótlás, a kis vízhozam és az évi középhőmérsékletet megközelítő hőfok. A hat jelentősebb forrás mellett időről időre újabb források törnek fel, amelyek védelme és kezelése szintén kerületi feladat. A Bimbó út és a Keleti Károly utca környékén számos helyen jelennek meg különféle források, amelyek hatása az épületek alapozását károsítja és a domboldali részeket csúszás- és mozgásveszélyessé teheti.

2.4.2.4 Hévízforrások

A II. kerületben található jelentős hévízforráscsoport a József-hegyi forráscsoport. Ebbe a csoportba a Lukács és a Császár fürdő területén fakadó források tartoznak. Ez a főváros legnagyobb mennyiségű karsztos hévizét szolgáltató természetesforrás-kilépés területe. A hévízforrások bakteriológiai szennyezettsége az utóbbi években javult, de további intézkedések szükségesek a kedvező folyamat fenntartása és fejlesztése érdekében.

A kerület hévízforrásaival kapcsolatos fő problémák az 1980-as években és az 1990-es évek elején a nyomás-, hőmérséklet-, illetve vízszintcsökkenésből adódtak. Ennek fő oka a Dunántúli középhegységben folyó bányászati tevékenység volt. A bányászati tevékenység megszűntével a karsztvízrendszer nyomása fokozatosan visszaállt a normális értékre, a kutak vize is visszamelegedett 45-50°C-ra.

Jelenleg is fennálló probléma, hogy a langyos források vízminősége bakteriológiai szempontból kifogásolható. Ennek okai a rózsadombi eredetű elszivárgó szennyvizek, melyek bejutnak a hegy belsejébe, és szennyezetté teszik a barlangi csepegő vizeket.

A Lukács fürdő medencéit meleg és langyos források is táplálják (a többi fürdő vize csak meleg forrásokból származik). A fürdő medencevizei saját csatornában ömlenek a Dunába (és jobb minőségűek, mint a Duna vize). A meleg források fűt kutakból származnak, ezek vízminősége megfelelő.

2.4.2.5 Talajvizek jellemzői

A talajminőségi problémák és beépítések a talajvíz állapotát és áramlását is befolyásolják. A talajvizek állapotáról a kerületben nincsenek átfogó adatok, a talajvíz minőségi paraméterek ismerete az építkezések környezetére korlátozódik. Jelentősebb talajvíz-zóna az Ördög-árok mentén húzódik. Ezek a talajvizek várhatóan szennyezettek, részben az egykori patak szennyvíz-csatorna szerepe, részben pedig a felülről származó terhelés miatt. Amennyiben csatornahálózattal ellátott területeken a felszín közeli talajvizekben ammóniumos és bakteriális szennyezettséget mutatnak ki, bizonyosra vehető a közeli csatornaszakaszok rossz állapota, szivárgása.

Ipari eredetű, kármentesítést igénylő talajvíz-szennyezésről a Ganz Művek területén lehet beszélni. A gyár tevékenységének felhagyása után a területen megkezdődött a szennyezett talajvíz rekultivációja. Az épületek bontása után, a kármentesítési tervnek megfelelően, elhelyezték a szénhidrogénnel szennyezett talajvíz tisztítására szolgáló dréncső-hálózatot, és letelepítették a víztisztítás céljaira szolgáló szennyezettvíz-tisztító rendszert. A rendszer üzemeltetésével a talajvíz is a kármentesítési terv első ütemének megfelelően tisztítására került.

2.4.3 Barlangok

A II. kerület felszíne alatt 68 barlang található. Ezek mindegyike felfedezése pillanatától számítva védett, közülük néhány fokozottan védett, így a következők:

- Bástori barlang,
- Szemlő-hegyi barlang,
- József-hegyi barlang,
- Pálvölgyi barlang,
- Molnár János barlang,
- Ferenc-hegyi barlang.

A kerület felszíne alatt található ún. hidrotermális, azaz hévizes keletkezésű barlangok mind hazai, mind világviszonylatban geológiai, morfológiai és nem utolsósorban turisztikai és balneológiai is kiemelkedő értékek, amelyek védelme és megőrzése elsőrendű városgazdálkodási feladat is. A budai hidrotermális karsztot – barlangokat és a hozzá tartozó forrásokat – évekkel ezelőtt az UNESCO természeti világörökség listájára terjesztették fel. Egyenlőre várólistán vannak, és jelenleg

13. ábra Karsztelőfordulások

arra a döntésre „várnak”, amely a világörökség listáján lévő Duna-parthoz csatolja ezeket az értékeket. A budai barlangokat mintegy egymillió évvel ezelőtt a mai Duna-parton fakadó hévforrások, az akkor még magasabb szintre is feltörő hévizek alakították ki. A hévizek visszavonulása után a járatrendszerekben gazdag ásványkiválások maradtak a Ferenc-, és Szemlő-hegyi barlangokban, de leginkább a József-hegyi barlangban. A budai barlangokban főleg három fokozottan védett barlangban (József-, Szemlő-, és Ferenc-hegyi barlangok) található nagy mennyiségben borsókő, gipsz, barit és kalcitkristály, valamint cseppkövek, azaz sztalaktit és sztalagmit, bár nem olyan nagy mennyiségben mint a szokványos patakos karszt barlangoknál. A barlangokban (Pálvölgyi és József-hegyi barlangok) több helyen a hajdan volt tenger aljáról származó ősmaradványok találhatóak. A barlangok ritka értékét nemcsak különleges kialakulásuk, hanem egyedi oldásforma-kincsük és különleges ásványkiválásaik adják.

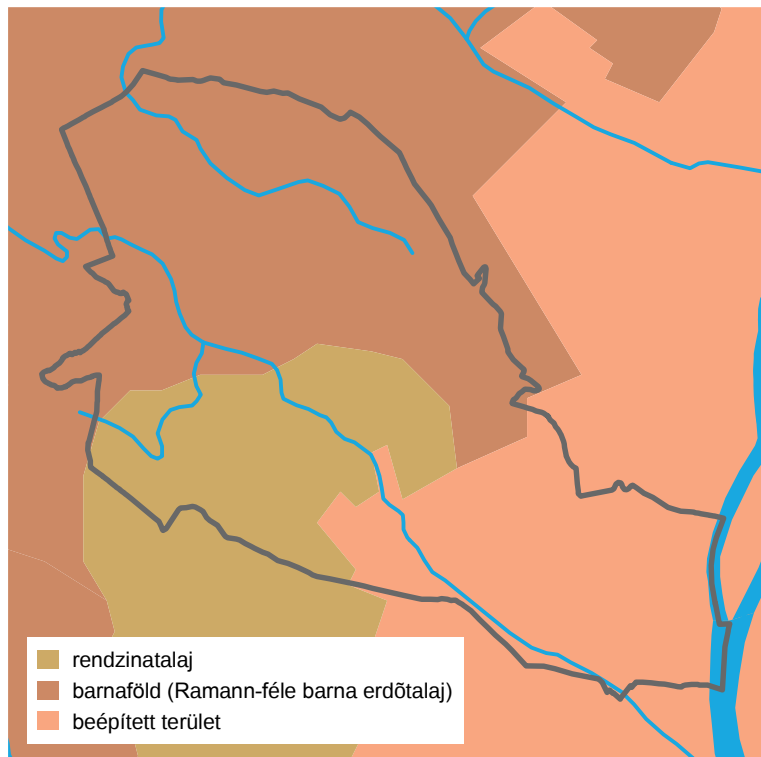
A fent felsorolt nagybarlangokon kívül még 68 kisebb barlangot ismerünk a kerület bel-budai szakaszán, a 4762 barlangkataszteri számú területen. Ezen kisebb barlangoknak a továbbkutatása után több kilométer hosszúságú barlangok kerülhetnek elő.

2.4.4 Talaj

A talajoknál mind mennyiségi, mind minőségi problémák jelentkeznek a kerület területén. A beépítés, burkolás mind több területet vesz el annak természetes funkciójától, a talajvíz minőségét is károsan befolyásolja. A beépítések során nem fordítanak kellő gondot a felső humuszos rétegek védelmére. A beépítés, burkolás nemcsak mennyiségi csökkenést eredményez, hanem a talajok minőségének romlását is okozza. Mindenképpen hátrányos a talaj átszellőzési, mikrobiológiai és vízáramlási folyamataira, az aktív talajéletre. A beépítéssel a talaj szerkezetében felgyorsul az erózió, mállás, erősödik a kifagyás-kiszáradás folyamata, megváltoznak a felszín alatti vizek áramlási viszonyai. Változások következnek be a szennyezés-érzékenységben, az oxidációs-redukációs viszonyokban, jelentősen változhat a mikroflóra.

A kerület egészére a talajszennyezés kiterjedt mértéke nem jellemző, egy-egy körülhatárolt területen előfordulhat szennyezés (pl. illegális hulladéklerakók). A Ganz Művek telephelyén a tevékenység felhagyása után kármentesítést végeztek, amely az ott létrejött talajszennyezést felszámolta.

14. ábra Talajtípusok

Forrás: 219/2004 (VII. 21.) Korm. rendelet 2. melléklete.

2.4.5 Táj-, zöldfelület- és természetvédelem

A terület felhasználás-jellege meghatározza az élővilág és a zöldfelületek helyét és szerepét az egyes kerületrészek életében. A belső és külső területeken kondicionáló zöldterületek és -felületek találhatók, a középső területekszen a természetvédelmi szempontok dominálnak.

A II. kerület természetvédelmi szempontból három nagy részre tagolható:

- belső terület: sűrűn beépített, intenzív lakóterület,
- középső terület: a Budai Tájvédelmi Körzet országos védelem alatt álló természetvédelmi területe,
- külső terület: a pesthidegkúti családi házas, gyorsan fejlődő terület.

15. ábra Felszínborítottság

Összefüggő településszerkezet	Szőlők
Nem összefüggő településszerkezet	Rét/legelő
Ipari vagy kereskedelmi területek	Lomblevelű erdők
Út- és vasúthálózat és csatlakozó területek	Tűlevelű erdők
Nyersanyag kitermelés	Vegyes erdők
Lerakóhelyek (meddőhányók)	Természetes gyepek, természetközeli rétek
Városi zöldterületek	Átmeneti erdős-cserjés területek
Sport- és szabadidő-létesítmények	Folyóvizek, vízi utak
Nem öntözött szántóföldek	

Forrás: Földmérési és Távérzékelési Intézet, Corine adatbázis.

2.4.5.1 Természetvédelmi területek

I. Országos jelentőségű természeti területek és értékek:

- Budai Tájvédelmi Körzet,
- Pálvölgyi barlang felszíne (Szépvölgyi út 162.),
- Szemlő-hegyi barlang felszíne (Barlang utca 10.),
- valamennyi barlang.

II. Fővárosi (helyi) jelentőségű gyógyforrások, kutak, védett természeti területek és értékek:

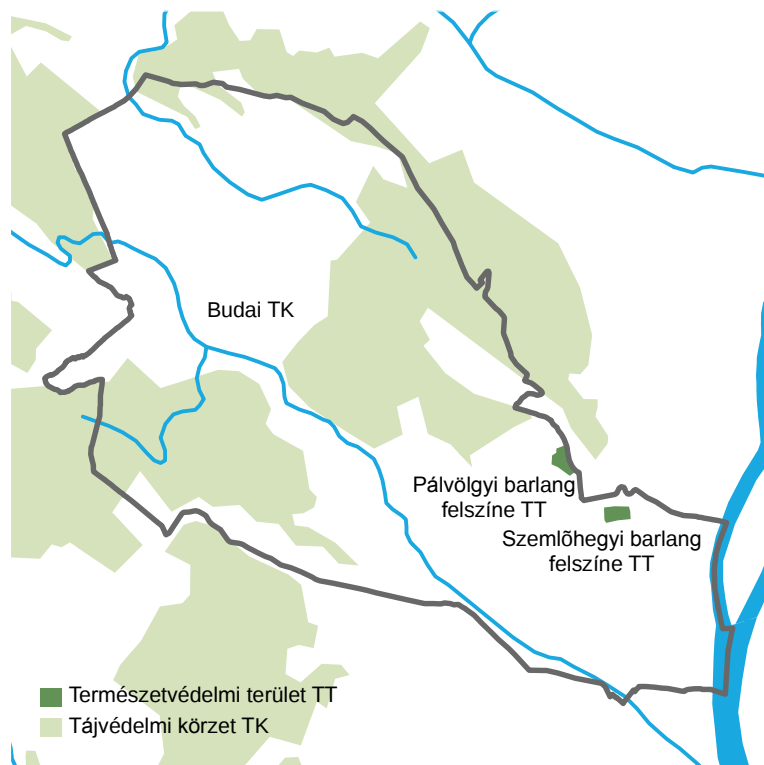
1. Meleg karsztforrások, kutak:

- Császár fürdő forrásai és kútja (Frankel Leó út 29-31.),
- Király gyógyfürdő (Fő utca 84.),
- Lukács fürdő forrásai és kútja (Frankel Leó út 25-29.).

2. Védett területek és egyedi értékek:

- Heinrich István utca 5. sz. alatti olimpiai tölgy (11377 hrsz.),
- Mihályfi Ernő kertje (Bogár utca 25),
- Balogh Ádám utcai triász és eo-cén képződmények,
- Pesthidegkút, Szép Ilona utca 4. sz. alatti galagonya,
- Apáthy szikla (Nagybányai út, 11662/1 11723 hrsz.),
- Budenz út 11. sz. alatti akácfa,
- Gazda utca 45. sz. alatti hársfa,
- Rómer Flóris utca 52-54. sz. alatti kert,
- Fazekas-hegyi kőfejtő (Uzsoki utca 5., 50127/A. hrsz.),
- Pusztaszeri úti földtani alapszelvény (Pusztaszeri út 5/B. előtti közterületen).

16. ábra Védett területek

Forrás: KvVM, Természetvédelmi Hivatal.

2.4.5.2 Budai Tájvédelmi Körzet érintett területei

A kerület középső részében található Budai Tájvédelmi Körzet egységesen fővárosi, illetve országos oltalom alatt áll, így a II. kerületre eső vonulata sem helyi szintű védelemmel rendelkezik. A körzetben az értékelések szerint határozott leromlási tendencia figyelhető meg (fajok eltűnése, területek degradálódása, beépítés stb.). A II. kerületben található erdők zöme a Pilisi Parkerdő Részvénytársaság kezelésében áll, és a Budai Tájvédelmi Körzet része. A Budai Tájvédelmi Körzet, ma már Budai Természetvédelmi Tájegység területe 10234 ha, ebből 2495 ha a főváros közigazgatási területén belül helyezkedik el. A társaság az állami területek vagyonkezelője, valamint azoké a területeké, melyeket a II. kerület visszakapott 1992-ben (Ferenc-hegy). A kerületben a magánerdők aránya jelentéktelen. A II. kerületben 9,5 km², zömében erdőterület áll a Parkerdő kezelésében. Az utóbbi tíz évben nem történt változás e terület nagyságában.

A kerület természeti értékeiben a legnagyobb kárt az illegális hulladéklerakás, és az ehhez társuló problémák, valamint a túlhasználat okozza. Az illegális hulladéklerakók igen elterjedtek a kerületben, jelenleg a kerület rendezése alá eső területen mintegy 30 ilyen lerakó található. A lakosság főleg az erdőszéleken helyezi el a hulladékot, ami komoly veszélyforrást jelent a környezetben élő élőlények, növények és állatok számára egyaránt. A hulladékból származó szennyezés a talajvízzel nagy távolságokat tesz meg, és más területeken is potenciális veszélyforrást jelent.

A Parkerdő kezelése alatt álló területen az alábbi neuralgikus pontok találhatók:

- a Nagykovácsi úton a Nagyréttel szemben (itt korábban konténer állt, de most is elszállítják a hulladékot),
- a Gyöngyvirág utcában (zöldhulladék), illetve
- a Kuruclesi úton.

Az illegális hulladéklerakás egy speciális fajtája a nyesedék, avar, levágott fű és más zöldhulladékok lerakása az erdőben (lásd Gyöngyvirág utca). Ezek a zöldhulladékok a bennük rejlő peszticid- és egyéb szermaradványok miatt is veszélyt jelentenek a környezetükre. A probléma kezelésére a kerületben az önkormányzat intézkedési tervet dolgozott ki.

A fővárosi „zöld gyűrű” megőrzése szempontjából a kerület kiemelkedő jelentőségű területei a következők:

- Ferenc-halom,
- Nagy-Hárs-hegy,
- Hűvösvölgy,
- Kecse-hegy,
- Látóhegy,
- Újlaki hegy,
- Hármashatár-hegy,
- Mária-hegy,
- Tökhegy.

A kerület esetében a legfontosabb sugárirányú zöldfelületi elemek a Szilágyi Erzsébet fasor - Budakeszi út - Hűvösvölgyi út - Szépvölgy és a Duna-parti rész zöldfelületei.

1.1.1.1 Közparkok és közterek

A kerület közparkjai és közterei a lakosság és a turisták pihenési, szabadidősport, szórakozási, egészség-megőrzési céljait hivatottak ellátni változatos formában, miközben jelentős szerepük van a belső kerületrészek zöldfelületeinek biztosításában, és ezzel a környezetterhelés mérséklésében. A kerület zöldfelületéből a közparkok nagysága 0,25 km². A parkokkal kapcsolatos fő problémák a vandalizmus, a nem megfelelően szabályozott ebtartás, zöldfelületek, virággal beültetett felületek nem megfelelő védelme.

A lakókertek esetében – ami a kerületben jelentős arányt képvisel – általános tapasztalat a nagyfokú beépítettség (garázsok, úszómedencék) illetve a zöldfelületek rendezettségének és ápolásának hiánya, a kertkultúra elmaradott szintje.

A közparkok a lakosság számára kikapcsolódási, pihenési lehetőséget nyújtanak, mindemellett igyekeznek biztosítani a sűrűn beépített területek zöldfelülettel való ellátását. Az utóbbi évek nagy beruházásai több magas színvonalú park létrejöttét eredményezték, melyek megőrzése a jövőben is feladat.

2.4.6 Épített környezeti elemek állapota

Az épített elemek a káros környezeti hatások leglátványosabb mutatói. A kerületben élő emberek lakókörnyezetéhez való viszonya meghatározza a települési környezet jellegét, bár a kerület – természeti és zöldterületi adottságait tekintve – a főváros más kerületeihez képest szerencsés helyzetben van.

A II. kerület területhasznosítása a következők szerint tagolódik:

- lakóterületi hasznosítás (belső város, kertváros),
- zöldterületi- természetvédelmi területhasznosítás,
- mezőgazdasági területhasznosítás,
- intézményterületi területhasznosítás.

A lakóterületi hasznosítás fokozatosan az intézményi és mezőgazdasági területekre is áthúzódik. Ennek környezetvédelmi következményeként az intézményi területen lakók nagyobb zaj- és légszennyezésnek lehetnek kitéve, a mezőgazdasági területen viszont a motorizáció növekedése és a csatornaellátottság hiánya miatt növekedhet a környezetszennyezés mértéke.

A kerület beépítési egységei a következők:

- Duna-parti sík rész,
- Rózsadomb,
- Pasarét,
- Pesthidegkút - Máriaremete,
- Pesthidegkút - Ófalu.

2.4.6.1 Lakásállomány

21. táblázat Lakásadatok

Megnevezés	2004	2005	2006	Változás 2006-2005	Index (%)	
					2006/2004	2006/2005
	Lakásállomány					
Lakásállomány az év végén (db)	47 216	47 255	47 404	149	100,4	100,3
100 lakásra jutó lakónépesség (fő)	185	186	186	0	100,5	100,0
	Lakásépítés					
Az év folyamán épített lakások száma (db)	218	43	157	114	72,0	365,1
Ebből: 1 szobás	13	2	9	7	69,2	450,0
2 szobás	35	8	50	42	142,9	625,0
3 szobás	51	15	63	48	123,5	420,0
4 szobás	50	5	18	13	36,0	360,0
5 és több szobás	69	13	17	4	24,6	130,8
Épített lakások átlagos alapterülete (m²)	128,8	126,8	86,5	-40,3	67,2	68,2
	Épített lakások felszereltség szerint					
Vízvezetékekkel ellátott* (db)	218	43	157	114	72,0	365,1
Ebből: csatornával	218	43	157	114	72,0	365,1
közcsonálval	206	41	156	115	75,7	380,5
saját derítővel	12	2	1	-1	8,3	50,0
Korszerű fűtéssel (db)	218	43	157	114	72,0	365,1
Ebből: központi fűtéssel**	145	28	134	106	92,4	478,6
egyedi fűtéssel***	73	15	23	8	31,5	153,3
Vezetékes gázzal (db)	217	43	157	114	72,4	365,1
100 lakosra jutó lakásépítés (db)	2,5	0,5	1,8	1,3	72,0	360
100 lakásra jutó lakásépítés (db)	0,46	0,09	0,33	0,2	71,7	366,7
Gazdasági szervezet által épített lakások (db)	95	21	97	76	102,1	461,9
Természetes személy által épített lakások db)	117	22	60	38	51,3	272,7
	Ingatlankezelés					
Kezelt lakásbérlemény (db)	962	909	825	-84	85,8	90,8
Összes felújított épület (db)	-	9	11	2	-	122,2
Felújított lakásbérlemény (db)	-	20	15	-5	-	75,0

* Közütemi és házi vízvezetékekkel ellátott lakások együtt

** Táv-, tömb-, egyedi kazános és termálűtéssel épített lakások

*** Etázs-, és helyiségenkénti gáz-, villany-, és olajűtéssel épített lakások

Forrás: KSH Tájékoztatósi adatbázis.

A 2001. évi népszámlálás és a 2005. évi mikrocenzus közötti időszakban a lakásonkénti laksűrűség Budapes-
ten átlagosan csökkent (213 lakó jutott 100 lakott lakásra, 19 fővel kevesebb, mint négy évvel azelőtt), a II.
kerületben a 2006. évi átlag 186 fő volt.

A kerületben a lakások felszereltsége, közművekkel való ellátottsága, csatornázottsága és komfortfokozata
kedvezőnek mondható, ez hasonló a budapesti átlaghoz.

A kilencvenes években lezajlott lakásprivatizáció valamint a lakásépítések terén megnyilvánuló állami szerepvállalás csökkenése következtében jelentősen visszaesett a bérelt lakások száma: 2004-ben 962 db bérlakás volt, 2007. évben csak 803 db bérleménnyel rendelkezett a kerület.

A megmaradt bérlakás-állomány nagyságában és minőségében is különbözik a tulajdonosok által lakottakétól, a kedvezőtlen minőségi összetételű lakások fenntartási, állagmegóvási, korszerűsítési költsége jelentős, a lakások bérbeadásából származó jövedelem mintegy felét emésztí fel. (2005. évi KSH adat szerint a felújított kerületi lakásbérlemények száma 28 db volt, amely 2,6%-a volt a fenntartott lakásbérleményeknek).

A kerületben jelentősen módosult az építetők köre: míg a gazdasági társaságok által épített lakások száma nő, addig a természetes személyek által épített lakások száma, bár 2006. évben nőtt, nem éri el a 2004. évi adatokat. Míg országosan a saját használatra történő építkezés volt a meghatározó, Budapesten az épített lakások háromnegyedét értékesítésre szánták.

2.4.6.2 Infrastruktúra-ellátottság

A kerületben egy hektár területre átlagosan 12,4 lakás jut, amely a fővárosi 15 lakás/ha lakossűrűségnél jóval előnyösebb képet mutat.

A lakások víz- és elektromos ellátása csaknem 100%-os, a gázellátás és közcsatorna-hálózatra kötés a kerület keleti, dél-keleti felén, a belső városrészekben és Pasarét, Szép Ilona, Kurucles, Lipótmező, Törökvész, Vérhalom, Rézmál, Rózsadomb városrészekben is közel 100%-os. A csatornázottság a külső kerületszerveken ennél jóval kedvezőtlenebb.

A távfűtésbe bekapcsolt lakások aránya alacsony, 2006-ban 2,8%-os volt, a központi melegvíz-ellátás 2%-os, ami a lakótelepek hiányával is magyarázható.

A lakóépületek környezeti állapota:

- A légszennyezési korrózió elsősorban a Margit körút környéki és a nagy átmenő forgalmat bonyolító utak mentén található lakóépületeken jelentkezik.
- A belső városi lakóterületen és a Duna-part zsúfolt részein a karbantartási munkák elhanyagolásából látható avulás, elhasználódás.

17. ábra Infrastruktúra-ellátottság

Elektromos hálózat

Vízellátás

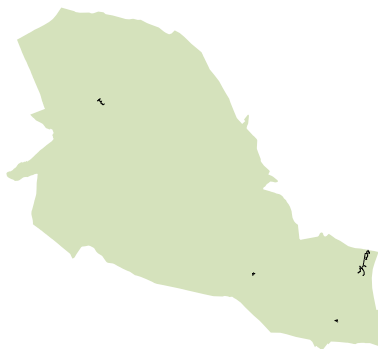
Csatornázottság

Gázvezeték-hálózat

Távfhálózat

2.4.6.3 Műemlékek

Budapestnek az UNESCO Világörökséghez tartozó II. kerületi része a Fő utca - Frankel Leó út - Komjádi utca - Duna-part - Csalogány utca vonaláig húzódik.

A kerületben a következő állami tulajdonban lévő országos határozattal védett műemlékek találhatók:

- Bem József utca 20.,
- Budakeszi út 93-95.,
- Fő utca 82-86.,
- Ganz u.4.,
- Frankel Leó út 31-33.,
- Árpádfejedelem útja 7-8.,
- Zsigmond köz 1.,
- Hűvösvölgyi út 78.,
- Fekete István utca 11.

Az állami tulajdonú kerületi műemlékeken kívül önkormányzati tulajdonba került még 54 műemlék épület.

A budapesti helyi védettségű értékek jegyzéke szerint a II. kerületben 68 védett épület, építmény és épület-együttes található.

2.5 Közzolgáltatások

2.5.1 Oktatás-nevelés

A II. kerület oktatási intézményekkel jól ellátott, a helyi beiskolázások mellett sokan veszik igénybe az intézményeket más kerületekből és az agglomerációból is.

Négy bölcsőde és 12 óvoda működik az önkormányzat fenntartásában. A kerületben 18 magánóvoda nyújt szolgáltatást 747 férőhellyel. Ezek kihasználtsága nem teljes, 2007-ben 647 helyet vettek igénybe, közülük 464 kerületi volt lakos.

Az általános iskolai oktatást nyolc, a középiskolai ismeretek átadását öt intézmény biztosítja. Az összevont oktatási intézmények száma szintén nyolc.

Két felsőoktatási intézmény működik a kerületben.

Az önkormányzati kezelésű óvodai férőhelyek száma nem elégséges. A kerület oktatási rendszerének iskolai férőhelyei minden igényt ki tudnak elégíteni, az elmúlt évek oktatási átalakításai, összevonásai után az oktatás szereplői nyugodt, mind személyi, mind tárgyi feltételekben megfelelő eredményes oktatási éveket tudnak biztosítani.

A törvényi kötelezettségén túli vállalások teljesítésének szintén szerep jut a kerület feladatai közt.

Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 18/2000. (V.25.) önkormányzati rendelete tanulmányi ösztöndíjat állapított meg a kiemelkedő tanulmányi eredményt elérő (legalább 4,8 átlagú), de szociálisan hátrányos helyzetben lévő 7-13. évfolyamon tanuló diákok részére. Évente közel 30 tanuló részesül egyszeri, 100 000 Ft-os támogatásban.

A 17/2001 (V.22.) felsőoktatási ösztöndíjról szóló rendelet azokat a felsőoktatásban tanuló, illetve érettségi előtt álló, továbbtanulni szándékozó kerületi fiatalokat támogatja, akinek a családjában az egy főre eső jövedelem nem haladja meg a mindenkori nyugdíjminimum másfélszeresét. Felsőoktatási ösztöndíjat jelenleg 130 fő kap 50 000 Ft/év összegben.

A kerület 2001-ben csatlakozott a Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj pályázati rendszerhez. Évente átlagosan 100 fő támogatását jelenti 5000 Ft/hó összegben.

22. táblázat Az oktatási intézmények számának és feladatellátási rendszerének alakulása 2004 és 2006 között

Megnevezés	2004	2005	2006	Változás 2006-2005	Index (%)	
					2006/2004	2006/2005
	Óvodák					
Óvodai feladatellátási hely (db)	39	42	43	1	110,3	102,4
Ebből: önkormányzati (db)	–	–	–	–	–	–
Óvodai férőhely (fh)	2 705	2 962	3 135	173	115,9	105,8
Ebből: önkormányzati (fh)	–	–	–	–	–	–
Óvodába beírt gyermek (fő)	2 611	2 738	2 844	106	108,9	103,9
Ebből: önkormányzati (fő)	–	–	–	–	–	–
Óvodában elhelyezettek aránya az óvodás korúakhoz (%)	138,6	129,9	131,3	1,4	94,7	101,1
100 óvodai férőhelyre jutó beírt gyermek (fő)	97	92	91	-1	93,8	98,9
Ebből: önkormányzati (fő)	–	–	–	–	–	–
Óvónő (fő)	265	275	293	18	110,6	106,5
	Általános iskolák					
Általános iskolai feladatellátási hely (db)	26	26	25	-1	96,2	96,2
Általános iskolai tanuló (fő)	7 209	7 164	6 908	-256	95,8	96,4
Általános iskolai osztály (db)	348	346	337	-9	96,8	97,4
Általános iskolai osztályok átlagos létszáma (fő)	21	21	20	-1	95,2	95,2
Napközis tanuló (fő)	3 377	3 177	3 356	179	99,4	105,6
Általános iskolai tanár* (fő)	780	766	768	2	98,5	100,3
	Középiskolák					
Középiskolai feladatellátási hely** (db)	–	–	–	–	–	–
Ebből: gimnázium (db)	19	20	20	0	105,3	100,0
szakközépiskola (db)	6	5	4	-1	66,7	80,0
közös igazgatású gimn. és szakközépiskola (db)	–	–	–	–	–	–
Középiskolába beírt tanuló (fő)	5 132	5 174	5 236	62	102,0	101,2
Ebből: gimnáziumba (fő)	3 757	3 867	3 931	64	104,6	101,7
szakközépiskolába (fő)	1 375	1 307	1 305	-2	94,9	99,8
Középiskolai osztály (db)	198	202	200	-2	101	99
Középiskolai osztályok átlagos létszáma (fő)	25,9	25,6	26,2	0,6	101,2	102,3
Középiskolai tanár*	576	566	573	7	99,5	101,2

Megjegyzés: a KSH 2000 óta nem rendelkezik az önkormányzati feladatellátási helyek számáról statisztikai adattal.

* 2001-től csak a főállású pedagógusok száma.

** Egyes szakközépiskoláknál gimnáziumi osztályok is indultak és vizsgoltak.

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis.

Az önkormányzat törvény által előírt kötelezettsége az egészségügyi alapellátás és a járóbeteg-szakellátás működésének ellátása, amely feladatot jelenlegi formájában a háziorvosok, valamint az Egészségügyi Szolgálat látja el. A szolgáltatás hatékonyságának megtartása nem képzelhető el a kerületben működő egyéb társadalombiztosítási szerződéssel rendelkező szolgáltatók nélkül.

A kerületnek nincs saját fenntartású kórháza, ezért még fokozottabban érintette a lakosságot az Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet (OPNI), valamint a Budai Gyermekkorház bezárása.

23. táblázat A kerület egészségügyi alapellátásának felépítése

Megnevezés	2004	2005	2006	Változás 2006-2005	Index (%)	
					2006/2004	2006/2005
	Háziorvosi ellátás					
Háziorvosok száma (fő)	50	50	51	1	102,0	102,0
Az év folyamán végzett vizsgálatok száma (ezer db)	355	365	398	33	112,1	109,0
Ebből: rendelőben	311	320	358	38	115,1	111,9
betegnél	44	45	41	-4	93,2	91,1
Egy háziorvos napi átlagos betegforgalma * (fő/nap)	28	29	31	2	110,7	106,9
Ebből: rendelőben *	24	25	28	3	116,7	112,0
betegnél *	3	4	3	-1	100,0	75,0
	Házi gyermekorvosi ellátás					
Gyermekorvosi szolgálatok száma (db)	15	15	15	0	100,0	100,0
Gyermekorvosok száma (fő)	15	15	15	0	100,0	100,0
Az év folyamán végzett vizsgálatok száma (ezer db)	52	53	54	1	103,8	101,9
Ebből: rendelőben	44	46	46	0	104,5	100,0
Egy házi gyermekorvos napi átlagos betegforgalma (fő/nap)	14	14	14	0	100,0	100,0
	Védőnői ellátás					
Védőnők száma (fő)	33	31	30	-1	90,9	96,8
Ebből: területi védőnők	27	19	19	0	70,4	100,0
Védőnői látogatások száma** (db)	13 134	12 606	13 738	1 132	104,6	109,0
Ebből: csecsemőknél	10 332	10 285	11 297	1 012	109,3	109,8
Egy területi védőnőre jutó látogatások száma (db)	486	663	723	60	148,8	109,0

*261 munkanappal számolva

** A területi védőnők száma alapján számítva

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis.

A fekvőbeteg-ellátás nem önkormányzati feladat, a lakosság magas színvonalú ellátását a kerületben található egészségügyi intézményekkel, illetve az új szabályozás szerinti beutalási rendszer kórházaival fennálló jó kapcsolat biztosítja.

A kerület uniós pályázati támogatásból egy önálló mentőállomás megvalósítását tervezi a sürgősségi ellátás hatékonyságának fokozása érdekében. A háziorvosi rendelők felújítása, korszerűsítése és akadálymentesítése folyamatos feladat.

2006-ban 3 kerület Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatára összevonásra került: az I., II., és a XII. kerület alkot egy régiót, így a védőnői ellátás is eszerint módosult.

Az egészségnevelés egyéni és csoportos formában történik a területi és iskolavédőnők szervezésében. Három baba-mama klub működik a kerületben a védőnők szervezésével, irányításával (Hidegkút, Csátárka gyermekrendelő, Tamás Alajos Művelődési Ház).

2.5.2 Közlekedés

2.5.2.1 Tömegközlekedés

A tömegközlekedés legfőbb csomópontja a kerületben a Moszkva tér, a kerület metró-csatlakozása, fő busz- és villamosjáratának induló és végállomása. Az észak-déli irányú, 2. számú metróvonal Moszkva téri állomása biztosítja a kapcsolódást a Keleti és a Déli pályaudvarhoz, a 4-es, illetve a 6-os villamos lehetőséget nyújt a Nyugati pályaudvar közvetlen eléréséhez.

A kerületben az alábbi busz-, illetve villamosjáratok helyi és átmenő forgalma teszi lehetővé a közösségi közlekedést:

24. táblázat Tömegközlekedés

Járat	Induló állomás	Végállomás
Buszjáratok		
11	Batthyány tér	Nagybányai út
22	Moszkva tér	Budakeszi, Táncsics Mihály utca
29	Kolosy tér	Kelemen László utca
49	Moszkva tér	Fenyves utca
56	Moszkva tér	Hűvösvölgy vá.
57	Hűvösvölgy vá.	Hűvösvölgy vá.
60	Batthyány tér	Óbuda MÁV állomás
63	Hűvösvölgy vá.	Nagykovácsi, Tisza István tér
64	Hűvösvölgy vá.	Solymár, Templom tér
91	Nyugati pályaudvar	Endrődi Sándor utca
110	Fény utcai piac	Dísz tér
156	Moszkva tér	Dániel út
157	Hűvösvölgy vá.	Budaliget, Géza fejedelem utca
164	Hűvösvölgy vá.	Solymár, Pest Megyei Műanyagipari Vállalat
Villamosjáratok		
4	Moszkva tér	Fehérvári út
6	Móricz Zsigmond körtér	Moszkva tér
17	Vörösvári út	Margit híd, Budai hídfő
18	Hűvösvölgy vá.	Savoya Park vá.
56	Budafok városház tér	Hűvösvölgy vá.
59	Szent János kórház	Farkasrét, Márton Áron tér
118	Budagyöngye	Albertfalva, kitérő
Metró, HÉV, Fogaskerekű vasút		
M2	Déli pályaudvar	Örs vezér tere
HÉV	Batthyány tér	Szentendre
Fogaskerekű	Városmajor	Széchenyi hegy

A tömegközlekedés a kerületben a Moszkva tér mellett két decentrummal rendelkezik: a Hűvösvölgy végállomás, illetve a Széna téri buszpályaudvar, mely a helyközi és távolsági járatok induló és végállomása.

2.5.2.2 Gyalogos közlekedés

A gyalogos közlekedés a kerületben hagyományosan a gyalogjárdákon, illetve helyenként osztott, kerékpársávokkal szűkített járdákon történik. A kerületben jelenleg nincs lehetőség forgalom nélküli, illetve csökkentett forgalommal bíró utakon történő gyalogos közlekedésre.

2.5.2.3 Kerékpáros közlekedés

A kerületen két fő kerékpárút vezet keresztül, az egyik a Duna vonalával párhuzamosan, a másik a Szilágyi Erzsébet fasort végigkövetve Hűvösvölgybe visz a Máriaremetei útig, illetve a Harmatcsepp utcáig. A két fő irány a Bem rakparton összekapcsolódik. Számos kerékpáros összekötő útvonal található a kerületben, aszfaltozott, illetve földúton egyaránt.

A meglévő kerékpárút-hálózat nagy hátránya, hogy létrejötté nagy részben nem építéssel, hanem kijelöléssel, vagyis szélesebb járdaszakaszok leválasztásával jött létre, ami elsősorban a nagyarányú beépítettséggel indokolható. A gyalog- és kerékpárutak ilyen típusú kialakítása balesetveszély hordoz, a hazai közlekedési kultúra ugyanis nincs felkészülve a láthatóan egyre szélesebb körű kerékpáros közlekedésre. Központi koncepció, oktatás-nevelés és megfelelő publicitás hiányában a közlekedésnek ez a típusa nem kap megfelelő teret ahhoz, hogy csökkentse az autós személyszállítást, ezzel a légszennyezést, illetve, hogy az egymásra figyeléssel elkerülhetőek legyenek a kerékpáros közlekedésből adódó balesetek. Ez utóbbiak tekintetében a II. kerületben jónak mondható a helyzet: a KSH adatai szerint 2005-ben a fővárosban előfordult 137 kerékpáros balesetből hat, 2006-ban a fővárosi 173 esetből nyolc történt a kerületben.

2.5.2.4 Parkolás

A kerület parkolási helyzete a gépjárműszám emelkedésével évről évre fokozatosan romlik. Sem megfelelő mennyiségű utcai parkoló, sem elegendő mélygarázs nem áll rendelkezésre az állandóan gyarapodó járműpark befogadására. A parkolásdíj-rendszerbe bevont területek folyamatos növekedése sem mérsékli a személygépkocsi-közlekedés mértékét.

A tömegközlekedés helyenkénti aránytalansága nem teszi lehetővé az ún. P+R központok kialakítását, bár ezzel kapcsolatban születtek kezdeményezések a Margit hídnál a HÉV-, a Hűvösvölgyi út és a Hidász utca találkozásánál, valamint Pesthidegkúton a buszvégállomás területénél.

2.5.3 Közigazgatás

A kerületben lakó kisebbségek érdekeit bolgár, horvát, német, örmény, román, szerb, lengyel, ukrán, görög, szlovák kisebbségi önkormányzatok képviselik.

Az igazságszolgáltatási intézmények közül a Munkaügyi Bíróság, valamint a Budai Központi Kerületi Bíróság található a II. kerületben.

A rendészeti intézkedésekért és a katasztrófavédelemért a II. Kerületi Rendőrkapitányság, a II. Kerületi Polgárvédelmi Parancsnokság, a Közép-budai Tűzörség, valamint a II. kerületi önkormányzat Városrendészeti csoportja felel.

A kerületben az alábbi alapítványok és civil szervezetek, valamint egyházak működnek.

25. táblázat Alapítványok, civil szervezetek

Megnevezés	Cím
46. sz. Kapisztrán Szent János Cserkészcsapat	1025 Budapest, Szilfa u. 4.
Újlak Caritas Alapítvány	1023 Bécsi út 18. fszt. 10.
Baltazár Színház Alapítvány	1021 Kuruclesi út. 10.
Budai Képzőművész Egyesület	1028 Hidegkúti út 167.
Budapest II. kerület Központi Polgárőrség	
Családi Nevelésért Alapítvány	
Fehér Kereszt Gyermekvédő Alapítvány	
Gondviselés Háza Gondozási Központ és Idősek Klubja	1025 Budapest, Szilfa utca 4.
Időügyi kerekasztal tagjai	
Időskorúak Árpád-házi Szent Erzsébet Szociális Otthona	1021 Budapest, Szerb Antal u. 13-17.
Kapisztrán Szent János lelkeszség Karitászcsoport	
KÁVA Kulturális Műhely	1022 Marczibányi tér 5/a.
LABORA Szociális Szolgáltató és Oktatási Bt.	
Létminimum Alatt Élők Társasága	1158 Budapest, Neptun u. 72.
Magyar Máltai Szeretetszolgálat Budapesti Szervezete	
Magyar Vöröskereszt	1122 Moszkva tér 3. II. emelet
Máriaremetei Kisboldogasszony Bazilika Karitászcsoportja	
Mozgássérült Emberek Önálló Élet Egyesülete	
Nagycsaládosok Országos Egyesülete	
Pasaréti Ferences Alapítvány	1025 Szilfa utca 4.
Pesthidegkúti Német Nemzetiségi Alapítvány	1028 Budapest, Gazda u. 20.
Pitypang Humán Szolgáltató Alapítvány	
Sarepta Budai Evangélikus Szeretetotthon	1028 Ördögárok utca 9. (központi épület), 1021 Modori utca 6., 1021 Hűvösvölgyi út 193/A.
Szent Anna Plébánia Ifjúsági Csoportja	
Vass Miklós Értelmileg Akadályozottakat Segítő Közhasznú Egyesület	1026 Szilágyi Erzsébet fasor 41., 1026 Orsó u.55.

26. táblázat Egyházi intézmények

Megnevezés	Cím
Budapesti Zsidó Hitközség Budai Körzete	1024 Frankel Leó 49.
Don Bosco Nővérek	1028 Templom köz 1.
Emmausz Ház	1029 Máriaremetei u. 187.
Evangelikus Egyház Északi Egyházkerület	1125 Szilágyi E. fasor 24.
Evangelikus Lelkésztség	1029 Zsíroshegyi u. 47.
Evangelikus Szeretetotthon	1029 Báthory L. u. 8.
FÉBÉ Diakonissza Egyesület	1021 Hűvösvölgyi út 193.
Felsővizvárosi Szent Anna Plébánia	1011 Batthyány tér 7.
Gercsei templom	Hidegkút határa
Hidegkút Ófalu Plébánia	1029 Templom köz 1.
Hidegkúti Kálvária	
Jezsuiták Faludi Ferenc Háza	1026 Sodrás u. 15.
Jézus Szíve Kápolna	1021 Tárogató u. 77.
Károni János Községi Ház	1026 Szilfa u. 4.
Kapisztrán Szent János Lelkésztség	1022 Tövis u. 1/a.
Karma Decsen Özel Ling Tibeti Buddhista Közösség	1024 Buday L. u. 7.
Lékai László Betegotthon	1029 Szent József u. 5.
Magyarok Nagyasszonya Társaság	1021 Szerb Antal u. 13-17.
Magyarországi Egyesült Pünkösdi Egyház	1025 Zuhany u. 2/c.
Magyarországi Krisna Tudatú Hívők Közössége	1028 Máriaremetei u. 77.
Máriaremetei Plébánia és kegytemplom, zarándokhely	1029 Templomkert 1.
MAZSIHISZ	Frankel Leó 49.
Megújulás Imacsoport Missziós Gyülekezet	1024 Keleti K. u. 42/a.
Mormon Egyház Jézus Krisztus mai Szentjei Egyháza	1021 Hűvösvölgyi u. 94-96.
Názáret Ház	1029 Zuzmó u. 7-9.
Országúti Ferences Plébánia	1027 Margit krt. 23.
Pasaréti Pádúai Szent Antal Plébánia	1026 Pasaréti u. 137.
Református Egyházközség	1026 Torockó tér 1.
Református Lelkésztség	1028 Hidegkúti u. 64-66.
Református Misszió Gyülekezet	1025 Cimbalm u. 22-24.
Remetekertvárosi Szentlélek Egyházközség	1028 Máriaremetei u. 34.
Remetekertvárosi Szentlélek Plébánia	1028 Máriaremetei u. 34.
Rózsadombi Krisztus Király Lelkésztség	1024 Keleti K. u. 39.
Segítő Mária Kápolna	1023 Szépvölgyi u. 46.
Szeleczy Kápolna	1029 Zsíroshegyi u. 39.
Szent Ferenc Kórház	1021 Széher út 71-73.
Szent Ferenc Leányai	1021 Széher út 71-73.
Szent István király kápolna	1027 Frankel L. út. 54.
Széphalmi Plébánia	1029 Kazinczy u. 3.
Széphalom kápolna	1029 Kossuth u. 13.
Szociális Testvérek	1029 Báthory u. 10.
Tamás Alajos Községi Ház	1027 Rómer F. u. 4.

2.5.4 Szociális ellátás

A szociális szolgáltatások egy része törvényben megszabott feladata a kerület önkormányzatának. A II. kerületben azonban nagy számban figyelhetők meg az önkormányzat saját költségvetéséből finanszírozott pénzügyi, természetbeni ellátások, szociális szolgáltatások.

Az anyagi források között kiemelt szerep jut a más anyagi forrással nem rendelkező időskorúak támogatásának, a lakhatási költségek mérséklésének, a gyógyszerköltségek mérséklésének, valamint a gyermeket nevelők támogatásának. Utóbbi rendszeres és rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, illetve gyermekvédelmi segély formájában igényelhető.

A rendszeres szociális segélyben részesülők száma 2007-ben jelentősen megemelkedett, ami az egészségbiztosítási jogszabályok változásával magyarázható: ez az ellátási forma társadalombiztosítási jogviszonyt eredményez.

A szociális törvény az önkormányzat számára az alábbi kötelező feladatok ellátását írja elő:

- étkeztetés,
- házi segítségnyújtás,
- családsegítés,
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás,
- közösségi ellátások (pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek közösségi gondozása),
- támogató szolgáltatás,
- utcai szociális munka,
- nappali ellátás.

2.5.4.1 Étkeztetés

A szociális törvény (Szt.) szerint étkeztetés keretében azoknak a szociálisan rászorultaknak a legalább napi egyszeri meleg étkezéséről kell gondoskodni, akik azt önmaguk, illetve eltartottjaik részére tartósan vagy átmeneti jelleggel nem képesek biztosítani, különösen

- koruk,
- egészségi állapotuk,
- fogyatékoságuk, pszichiátriai betegségük,
- szenvedélybetegségük, vagy
- hajléktalanságuk miatt.

A szociális rászorultság fogalma eddig a személyes gondoskodási formákra vonatkozóan nem került pontosan meghatározásra a törvényben, ami problémát okozott az önkormányzatok számára a jogosultak körének értelmezésében, egyúttal rendkívül nagy különbségeket eredményezett az ország különböző területei között. A jogosultságot 2007. január 1-jétől csak az új igénylők esetében kell vizsgálni, 2008. január 1-jétől vizsgálandó minden igénylőnél.

A törvény kifejezett felhatalmazást ad az önkormányzatoknak az étkeztetés jogosultsági feltételeinek szabályozására, meghatározza egyúttal az ellátottak érdekében azokat a kereteket, amelynél szigorúbb feltételeket az önkormányzat nem határozhat meg.

A gondozási központok által biztosított étkeztetést változatlanul háromféle módon lehet igénybe venni: helyben fogyasztva, saját részre elvitellel, vagy orvosi javaslatra házhoz szállítva. Továbbra is biztosított a normál étrend mellett a kímélő, illetve a hozzáadott cukor nélküli étel is.

Némileg csökkent az étkeztetést igénybe vevők száma, amelynek okai lehetnek, hogy az ebéd minőségét és mennyiségét mindhárom önkormányzati fenntartású intézményben kifogásolták az ellátottak, illetve a magasabb jövedelemmel rendelkezők szívesebben választanak a piacon megjelent ebédet házhoz szállító cégek ajánlataiból.

Jelenleg közbeszerzési pályázaton megnyert közfeladat-ellátási szerződés keretében a Junior Vendéglátó Rt. látja el különböző főzőkonyhákról meleg étellel a kerületi fenntartásban működő gondozási központokat, ahol a tálalókonyhák szolgálják ki ellátottakat.

A kerületben, 2006-ban csak étkeztetési ellátásban 1147 fő részesült.

2.5.4.2 Házi segítségnyújtás

Házi segítségnyújtás keretében kell gondoskodni azokról az időskorú személyekről, akik otthonukban önmaguk ellátására saját erőből nem képesek, és róluk nem gondoskodnak, illetve azokról a pszichiátriai betegekről, fogyatékos személyekről, valamint szenvedélybetegekről, akik állapotukból adódóan az önálló életvitellel kapcsolatos feladataik ellátásában segítséget igényelnek, de egyébként önmaguk ellátására képesek.

A Szt. pontosította a házi segítségnyújtás alapvető tartalmi elemeit és szakmai tartalmát.

Ez az ellátási forma az alapvető gondozás és az alapápolás körébe tartozó feladatokat látja el. Segítséget nyújt az önálló életvitel fenntartásában, az ellátott és lakókörnyezete higiéniai körülményeinek megtartásában, a hivatali ügyek intézésében, valamint prevenciók szerepét tölti be, hiszen segítséget nyújt a veszélyhelyzetek kialakulásának megelőzésében.

A házi segítségnyújtás igénylők száma némi emelkedést mutat. Fontos megállapítás, hogy növekszik az egy-egy ellátott otthonában eltöltött, gondozásra fordított idő, több olyan gondozott is van, akihez egy nap kétszer is ki kell menni, viszont ehhez a szükséglethez nem igazodik a jogszabályokban az állami normatíva elszámolhatósága. Az egészségügyet érintő változások miatt sajnos egyre rosszabb állapotú betegeket engednek haza a szakellátásból, még akkor is, ha nincs közeli hozzátartozó, ilyen esetekben is kevés a másfél-két óra gondozási idő. Ugyancsak időigényes a nagyon idős emberek gondozása (több 90 év feletti gondozott van, az ő az állapotuk szinten tartásához különösen fontos a szeretettel, odafigyeléssel végzett házi segítségnyújtás.)

A kerületben, 2006-ban csak házi segítségnyújtásban 141 fő, étkeztetésben és házi segítségnyújtásban 191 fő részesült.

2.5.4.3 Családsegítés

A családsegítés a szociális vagy mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok számára az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából nyújtott szolgáltatás.

A feladatot az önkormányzat önkéntesek foglalkoztatása, szociális bérlet-program, diszpécserszolgálat, adósságkezelési szolgáltatás, előrefizetős villanyóra-program, elhelyezkedésiesély-javítás típusú kezdeményezésekkel hajtja végre.

2.5.4.4 Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás a saját otthonukban élő, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló, a segélyhívó készülék megfelelő használatára képes időskorú vagy fogyatékos személyek, illetve pszichiátriai betegek részére az önálló életvitel fenntartása mellett felmerülő krízishelyzetek elhárítására nyújtott ellátás.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás keretében biztosítják az ellátott személy segélyhívása esetén az ügyeltes gondozónak a helyszínen történő haladéktalan megjelenését, aki a segélyhívás okául szolgáló probléma megoldása érdekében szükséges azonnali intézkedéseket megteszi, valamint szükség esetén további egészségügyi vagy szociális ellátás biztosítását kezdeményezi.

A kerületben, 2006-ban jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban 44 fő részesült.

2.5.4.5 Közösségi ellátások

Közösségi pszichiátriai ellátás

Az ellátást a II. sz. Gondozási Központ látja el. Jelenleg 39 főt gondozott van a kerületben.

A mentális betegek részére 2005-ben indult havi klub részvevőinek száma nő (8-10 fő). A szakmai munka elismerésének tekinthető, hogy az OPNI szakorvosai is javasolták a betegek részére a klub látogatását.

A II. kerületi közösségi ellátás kezdeményezésére létrejött a „Klubházak találkozója”, amelyen olyan kerületek vettek részt mind a szakma, mind az ellátottak részéről, ahol működik ez az ellátási forma.

Szenvedélybetegek közösségi ellátása

A pszichoszociális modellen alapuló segítő kapcsolatban többféle szakember kap szerepet: szociális munkások, addiktológus konzultánsok, pszichológusok, pszichiáterek, lelkészek, egyházi szociális munkások, felépült szenvedélybetegek, továbbá önszegítő csoportok, valamint a nem szenvedélybetegek ellátására szakosodott intézmények mint együttműködő szervezetek.

A kerületben élő szenvedélybetegek száma rejtőzködésük miatt nehezen megbecsülhető, de az érintettség adatairól némi betekintést nyújt a II. Kerületi Önkormányzat drogstratégiájához az iskolai tanulónál készült 2007. évi felmérés, illetve az OPNI 2006. évi betegforgalmának statisztikája.

A 16 éves korcsoportban végzett felmérés szerint a fiatalok 70%-a ma még érintetlen, 23%-a kipróbálta már a marihuánás cigarettát, 7% pedig nem zárkózik el a keményebb drogok kipróbálásától sem.²

2.5.4.6 Támogató szolgáltatás

A támogató szolgáltatás célja a fogyatékos személyek lakókörnyezetben történő ellátása, elsősorban a lakáson kívüli közszolgáltatások elérésének segítése, valamint életvitelük önállóságának megőrzése mellett a lakáson belüli speciális segítségnyújtás biztosítása révén.

Az információnyújtás, ügyintézés, tanácsadás, a társadalmi beilleszkedést segítő szolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítása, a fogyatékos személyek kapcsolatkézségének javítását, családi kapcsolatainak erősödését szolgálja. A speciális, önszegítő csoportokban való részvétellel a szegregációjuk oldását segítik, illetve reintegrációjuk esélyeit javítják a teljesebb élet lehetőségét kínálva fel ezzel. A szolgáltatások biztosítása a fogyatékos személyek speciális szükségleteihez igazodnak.

Addetur (Adj Hozzá!) Alapítvány (ellátási szerződés keretében)

Az alapítvány gyermekfelügyeletet, ápolási és gondozási, szállítási, információnyújtási feladatokat lát el, valamint hivatalos ügyek intézésében nyújt segítséget.

Értelmi Fogyatékosokkal Élők és Segítők Országos Érdekvédelmi Szövetsége

A szövetség ellátási szerződés keretében közreműködik az önkormányzati feladatok ellátásában.

A II. kerületi Értelmi Fogyatékosok Napközi Otthonának Önérvényesítő csoportja hetente egyszer megbeszélést tart a támogató szolgálat telephelyén. A Nemzeti Felnőttképzési Intézet által akkreditált elméleti és gyakorlati képzés tematikája alapján általános életviteli, önérvényesítési, döntéshozatali ismereteket közvetít. Az önérvényesítő csoport tagjai több alkalommal képviselték társaik érdekeit az érdekvédelmi tanácskozásokon.

Épülő Virgonc Gyermekekért Alapítvány

Az alapítvány az értelmi fogyatékosokkal élő 3-23 éves korúak nappali ellátását végző és támogató szolgálata.

A támogató szolgálat elsősorban az intézmény nappali ellátását igénybe vevő gyermekeket szállítja.

Súlyosan Mozgássérültek Bethesda Segélyező Alapítványa

A kerületben élő halmozottan fogyatékos személyeket látják el.

Felebarát – Református Támogató Szolgálat

2007-ben kapott működési engedélyt, bár székhelye a harmadik kerületben van, elsődleges ellátási területe a II. kerület.

² A Nemzeti Drogmegelőzési Intézet 2006. évi kerületi felmérése

Egalitas Mozgássérültek Létbiztonságát Elősegítő Alapítvány

Folyamatosan figyelemmel kíséri az épített környezet akadálymentesítésének folyamatát, rehabilitációs szakmérnökökkel konzultációkat tart, a beérkező akadálymentesítési kérdésekben segítséget nyújt.

Célja, hogy a fogyatékossgal élő emberek munkavállalásával kapcsolatos jogszabályok értelmezéséhez segítséget nyújtson mindazok számára, akik a szolgálathoz fordulnak.

A fogyatékossgal élők leromló egészségi állapota miatti intézményi elhelyezés elkerülése, lassítása érdekében gyógytornászt alkalmaz, aki egyéni és csoportos foglalkozásokat tart.

2007 második feléig pályázati költségkeret terhére, az egészséges életmód érdekében ingyenes szállítást biztosított a kerekesszékes embereknek a piliscsabai uszoda víz alatti tornájára.

Vidéken, ingerszegény környezetben élő fogyatékos emberek részére „önálló élet”-tréningeket szerveztek annak érdekében, hogy az érintettek sorstársak és rehabilitációs szakemberek segítségével megismerhessék az önálló élet filozófiáját, valamint hasznos tanácsokat és információkat kapjanak.

2.5.4.7 Utcai szociális munka

Az utcai szociális munka keretében biztosítani kell az utcán tartózkodó hajléktalan személy helyzetének, életkörülményeinek figyelemmel kísérését, szükség esetén ellátásának kezdeményezését, illetve az ellátás biztosításához kapcsolódó intézkedés megtételét.

2007. november 1-jétől a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Közép-Magyarországi Régiója ellátási szerződés keretében vállalta a törvényi kötelezettségnek megfelelő kerületi hajléktalanok ellátását. Azon hajléktalanoknak, akik az intézményi lehetőségeket különböző okok miatt nem veszik igénybe, a Szeretetszolgálat Utcai Gondozó Szolgálatát nyújt segítséget.

A gondozottak száma folyamatosan ingadozik, általában 80 és 110 fő közé tehető a kerületben. Az aktív ellátottak száma 2006 decemberében 105 fő volt, ebből 84 férfi és 21 nő.

2.5.4.8 Nappali ellátás

A tizennyolcadik életévüket betöltött, fekvőbeteg-gyógyintézeti kezelést nem igénylő pszichiátriai betegek, illetve szenvedélybetegek, hajléktalanok, valamint a harmadik életévüket betöltött, önkiszolgálásra részben képes vagy önellátásra nem képes, de felügyeletre nem szoruló fogyatékos, illetve autista személyek részére biztosít lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségleteik kielégítésére, továbbá igény szerint megszervezi az ellátottak napközbeni étkeztetését.

Idősek nappali ellátása

Az ellátást a gondozási központok végzik az általuk működtetett klubok segítségével. Mind a 4 intézmény klubjában az egyéni sajátosságokat figyelembe vevő, változatos, magas szakmai színvonalú kulturális és testi-lelki egészséget megőrző illetve javító programok szolgálják a rászorulóknak napközbeni ellátását. Akárcsak a többi ellátás biztosításánál, itt is figyelembe kell venni a programok összeállításánál, hogy általában magas az idősek átlagéletkora (pl. az I. sz. Gondozási Központban, 2006-ban a nők átlagéletkora: 74,5 év, a férfiaknál 77,7 év volt). A tartalmas időtöltés mellett fontos az idősek hétköznapijait segítő információnyújtás, valamint a segítségnyújtás a hivatalos ügyek intézéséhez.

Fogyatékos személyek nappali ellátása

Az intézmény célja a szolgáltatást igénybe vevők mentálhigiénés ellátása, egyéni fejlesztése, foglalkoztatása. A fogyatékos személyek önállóságának és önrendelkezésének kibontakoztatása, a különböző társadalmi szerepek megtanulása. A nappali ellátás három fontos területen nyújt segítséget: normalizáció, integráció, szocializáció.

Az engedélyezett férőhelyek száma 15, betöltött férőhelyek száma 15.

Az elmúlt évekhez képest változás nincs. Jelenleg 7 nő, 8 férfi van az intézményben, Budapest II. kerületben állandó bejelentett lakással vagy tartózkodási hellyel rendelkező személyek. Mindannyian családban élnek, szülőkkel és testvérekkel, illetve azok családjával, rendezett körülmények között, érzelmi biztonságban.

Habilitációs Fejlesztő Központ (ellátási szerződés keretében)

A Budavári, az Újbudai és a Hegyvidéki Önkormányzat Intézményfenntartó Társulás által működtetett szociális intézmény huszonöt súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermek részére nyújt napközbeni ellátást. A 3-18 éves korú gyermekek részére egyéni és csoportos gyógypedagógiai és konduktív foglalkozást biztosít értelmi, mozgás-, kommunikációs és szociális képességeik fejlesztése érdekében. A mozgássérült gyermekek részére évente ortopédiai vizsgálatot szerveznek. Az intézménybe történő felvételtől az intézményvezető dönt a korai fejlesztésről és a képzési kötelezettségről szóló szakértői vélemény alapján.

Az ellátási szerződésben foglaltak szerint 2 fő ellátását vállalta az intézmény, jelenleg és az elmúlt években nem volt kerületi gondozott az intézményben.

Épülő Virgonc Gyermekekért Alapítvány

Az alapítvány célja a normál napközi otthonos nevelés biztosítása értelmi sérült gyermekek részére keresztényi nevelési háttérrel, 3-23 éves korig. A napközi nyitva tartása rugalmasan alkalmazkodik a dolgozó szülők munkarendjéhez. Az intézményben korai fejlesztő foglalkozásokon gyógypedagógusok segítik az ellátást igénylőket.

Civitan Club Budapest - HELP Egyesület

Az egyesület 18 év fölötti, értelmi fogyatékkal rendelkező fiatalokat foglalkoztat kertészetben és üvegházban, virágzó dísznövényeket és szobanövényeket nevelnek és értékesítenek, valamint kertgondozást és növényültetést is vállalnak. Az intézmény családias légkörű ellátást, egész napos elfoglaltságot: sportolást, kézműves foglalkozásokat biztosít a sérült fiataloknak. A logopédiai és fejlesztő foglalkozások egyénre szabottan, szakmai vezető segítségével folynak. Az egyesület lakóotthona biztosítja az önálló élet lehetőségét. A folyamatos kései fejlesztési program része a kertészetben végzett szakszerű projekt, amely az ellátottak teljes körű reintegrációját szolgálja. Új szolgáltatása az egyesületnek a gyógy-lovagoltatás.

2006-ban az engedélyezett fogyatékos nappali ellátásos működési helyek száma 20 főről 30 főre emelkedett. Jelenleg az intézményben 10 nő és 17 férfi ellátott van.

Pszichiátriai betegek nappali intézménye (ellátási szerződés keretében)

Soteria Alapítvány „Kilátó” Klubház

A klubház szociális szolgáltatás, ahol nem folyik orvosi tevékenység, a munkatársak azonban szoros kapcsolatot tartanak az egészségügyi ellátóhelyekkel, illetve a szociális ellátórendszer más elemeivel. A Klubház azoknak ajánl programokat, akik – túljutva egy krízisen – a „mindennapokba” való visszatérés előtt állnak. A számos esetben hónapok vagy évek óta magányosan élő, de ismét társaságra vágyó II. kerületi emberek rendszeres programokban vehetnek részt és saját ötleteiket is megvalósíthatják.

Nappali melegedő

2007. november 1-jétől a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Közép-Magyarországi Régiója látja el a feladatot. Az ellátási szerződéssel ugyan a törvényi kötelezettségnek eleget tett a kerület, de az önkormányzatnak továbbra is keresnie kell a megfelelő ingatlant egy saját nappali melegedő létrehozásához, jelenleg az ellátottak a Moszkva téri Nappali Melegedőt vehetik igénybe.

A Moszkva téri melegedő Budapest egyik leglátogatottabb hajléktalan-ellátó intézménye. A Szeretetszolgálat megalakulása óta folyamatosan törekedett arra, hogy a fővárosi illetve az I., II., XII. és a többi kerületben tartózkodó hajléktalanok ellátásban részesüljenek.

Információkkal látják el a hozzájuk fordulókat többek között munkakeresésben vagy személyes okmányaik beszerzésének ügyében is, illetve heti két alkalommal keresztény programokkal szervezik meg a Moszkva téri melegedő kulturális életét.

2.5.4.9 Nem kötelezően ellátandó önkormányzati feladatok

Az időskorúak bentlakásos ellátását 6 magán-, illetve egyházi tulajdonban lévő intézmény végzi.

A kerületben az utóbbi években egyre növekvő igény mutatkozik a demens idősök nappali ellátására. A tervek szerint a II. sz. Gondozási Központ gondnoki lakása biztosíthatna helyet a szolgálat ellátására.

2.5.5 Hulladékgazdálkodás

2.5.5.1 Kommunális hulladék

A települési szilárd hulladék gyűjtése, szállítása és lerakásos ártalmatlanítását a kerületben a Fővárosi Közterület-fenntartó Rt. végzi. Tevékenységi körébe a szilárd burkolatú utak, közjárdák, közlépcsők, közlekedési műtárgyak, építmények burkolatainak és tartozékainak takarítása, síkosság-mentesítés, hóeltakarítás, út-, híd-, műtárgy- és forgalomtechnikai létesítmények üzemeltetési fenntartási munkái, parkolók üzemeltetési és fenntartási munkáinak elvégzése és lebonyolítása tartozik.

2.5.5.2 Szelektív hulladék

Az FKF Rt. 2005-ben négy szelektív hulladékgyűjtő-szigetet helyezett ki a II. kerületben, 2006-ban tizennyolc, 2007-re pedig már huszonnyolc helyszínen helyezhetőek el az újrahasznosítható anyagok.

A főváros hatszáz gyűjtőszigetéről az elmúlt időszakban már havonta ezer tonna papírt, fémeket, üveget és műanyagot szállítottak el. A koncepció a közeljövőben nem a rendszer továbbfejlesztése, hanem a szolgáltatás minőségének javítása.

A II. kerületi hulladékgyűjtő szigetek listája:

- Adyliget (a játszótérnél, a parkolóban);
- Battai lépcső (Szabó Lőrinc általános iskola előtt);
- Bimbó utca - Fenyves utca (buszforduló);
- Csalogány utca 27. - Kapás utca sarok;
- Cseppkő utca (gyermekotthon előtt);
- Felvinci út - Marczibányi tér sarok;
- Frankel Leó utca - Ürömi utca sarok;
- Heinrich István utca (Húvösvölgyi útnál);
- Hidász utca - Pasaréti út sarok;
- Hideg utca - Patakegyi út sarok;
- Honfoglalás utca - Géza fejedelem utca sarok (a buszmegálló előtt);
- Kacsa utca - Gyorskocsi utca 33.;
- Kossuth Lajos utca 17. (a Waldorf-iskola sarkán);
- Községház utca - Sóvirág utca sarok, Kuruclesi út - Budenz út sarok;
- Máriaremetei út - Hunyadi János utca sarok;
- Máriaremetei út - Súlyomvölgy utca sarok;
- Medve utca - Vitéz utca sarok (a gimnázium előtt);
- Nagybányai utca - Csalán utca sarok;
- Ördögárok utca - Csatlós utca sarok;
- Pincszer utca 18-cal szemben;
- Szépvölgyi utca 97. előtt;
- Temető utca - Hidegkúti út sarok (a földes részen);
- Törökvész út 65., Törökvész út 86-tal szemben (parkolóban);
- Törökvész út 143/a - Nagybányai utca sarok;
- Törökvész út 23.;
- Villám utca - Nagyrét utca sarok;
- Zilah utca - Hermann Ottó utca sarok;
- Zöldkert út (Mágnáskert parkoló).

2.5.6 Közlekedési hálózat

2.5.6.1 Közúthálózat

A kerület közúthálózatára a helyi önkormányzat kezelésében lévő utak túlsúlya jellemző. Az önkormányzati utak állományában az elmúlt években a jelentős változás nem figyelhető meg.

27. táblázat Önkormányzati utak hossza

(km)

Terület jellege	2002	2003	2004	2005	2006
Belterületi utak	193,90	224,80	262,30	261,80	262,20
Ebből: kiépített	171,90	203,20	239,90	239,40	240,60
kiépítetlen	22,00	21,60	22,40	22,40	21,60
Külterületi utak	26,26	26,26	26,26	26,26	26,26
Ebből: kiépített	2,38	2,38	2,38	2,38	2,38
kiépítetlen	23,88	23,88	23,88	23,88	23,88
Összesen	220,16	251,06	288,56	288,06	288,46

Forrás: Magyar Közút Kht.

Az úthálózat kialakulását területi és történeti tényezők egyaránt befolyásolták. A kerület két fő völgyében természetes módon jött létre a Szilágyi Erzsébet fasor és a Hűvösvölgyi út vonala, a Szépvölgyi út, valamint a Hűvösvölgyi út folytatásaként az Ördög-árok vonalát részben követő Máriaremetei út.

A vízparti sík területek úthálózatát a Dunával párhuzamos főutca (Fő utca és Frankel Leó út), a Vízivárost az egykori városfal mentén elkerülő országút (Margit körút) és a Margit-híd határozza meg. Ehhez csatlakoznak a domboldalra tartó kiágazások: a Gül baba utca, a Margit utca - Mecset utca környéke és Újlaknál a Felhévizi út sűrű, bordás hálózatu és a Szépvölgyi út közötti feltáró úttal (Felhévizi út alsó szakasza) beépült körzete.

A domboldalak régibb beépítésű, városközeli területei közül a keleti lejtő jórészt a rétegvonalra merőleges és rétegvonal irányú úthálózatot mutat, ez az enyhe lankán kialakult szőlőhegyi mezsgyék hálózatából kiemelt elemekből jött létre. Ilyen derékszögű vonulat a Szemlőhegy utca mellékének úthálózata.

A feljutás megkönnyítésére a meredekebb, Marczibányi tér felé lejtő domboldal beépítése érdekében szükség volt szerpentinszerűen kanyargó főútvonal indítására is: ez a Bimbó út - Alsó Törökvész út vonala. A gerincen végighúzódnó Törökvész út is hasonló forgalmi útnak készült. A két völgyet két helyen is jól kialakított forgalmi utak kötik össze: a Gábor Áron út - Pusztaszeri út és a Kapy út - Zöldlomb utca.

Jól azonosítható a századfordulón és a század elején kiépített főutak hálózata. Ezeket a gyakran szerpentinekkel vezetett utakat sokszor kísérik ciklopköböl épített támfalak, az utak szélessége a korabeli normák szerinti előrelátással, az itt máig elegendő széles Nagykörút-szélességgel: 20-25 méterrel épült ki. Gyakoriak a két útpályát elválasztó zóldsáv-szakaszok (Bimbó út, Pusztaszeri út) is.

Szintén jellegzetes elemei a meredekebb domboldalak kitűnő kilátást is nyújtó kisebb, keskenyebb szerpentinei is, ezeket főként a Pasarét felé és a Szépvölgy felé lejtő területek beépíthetősége miatt kellett létrehozni. Ezen utak megépítésére, melyekre a hatalmas, alaprajzilag teljesen szabályos kanyarok jellemzőek, már az 1920-30-as évek során került sor.

Érdekes jellegbeli különbség, hogy míg a Rómer Flóris utca környékén inkább a rétegvonalra merőleges utcák a hosszabbak és csak ritkán kötik őket össze rétegvonal szerinti utak, addig a Pasarét felé lejtő domboldalon egyértelműen a rétegvonalat követő utak és szerpentinek a hálózat fő elemei.

A Pusztaszeri és a Zöldmáli utak közötti utak is többnyire a lapos domboldal lejtésére rajzolódó bordás rendszert alkotnak. Sajátos területrészt a Guggerhegy oldalára felfutó lejtő: itt erősen kanyargó, igen mesterkéltnél jellegű szerpentinekkel sikerült a terület beépíthetőségét biztosítani.

Nagyon fontos meghatározója az úthálózatnak a Pasarét térségében az Ördög-árok, amelynek két oldalán párhuzamosan futó utak sora alakult ki (Pasaréti út, Zuhatag sor, Versec sor, Völgy utca stb.). A vízfolyás feltöltéséből jött létre a pasaréti lapály, amelynek sík terepén a kor igényei szerinti apró telkeknek a dombol-

dalitól teljesen elkülönülő sűrű bordás úthálózata alakult ki. Ezt szakítja meg az egykori hadapród-iskola nagy tömbje. Azt követően újra folytatódik a bordás rendszer egészen a hűvösvölgyi szurdokig, de már egyre tágasabb és a vízfolyás miatt rapszodikusabb elrendezésben.

A Budakeszi út és a Hűvösvölgyi út közötti Kuruclesi lejtő útvonalai a két főút közötti térséget sugarasan tárják fel, ez a rétegvonalakhoz képest ferde, tehát enyhén emelkedő vonalat jelent.

Pesthidegkút úthálózatának létrejötténél már nem voltak természetes módon, évszázadok alatt kialakult dűlőutak, melyek megadhatták volna az úthálózat gerincét, a terület ugyanis korábban erdős, bozotos vidék volt. Így semmi sem akadályozta meg a derékszögű úthálózat kijelölését.

Érdekességet jelent az a háromszögű terület, amely a Hidegkúti út legelején jobbra terül el. A Rezeda utcától a Rend utcáig tartó aprótelkes területet tíz igen keskeny utca szabdalja fel, helyenként csak egy telek mélységű tömsávokra. A térség teljesen elkülönül környezetétől, különálló egységet alkot, ahol ma is a gyümölcsösök határozzák meg a terület jellegét.

2.5.6.2 Egyéb

Vasúti, légi közlekedéshez közvetlen kapcsolódás nincs, de a Bem rakparton hajóállomás található

A Műegyetemi Sportrepülő Egyesület fenntartásában lévő Hármashatárhegyi repülőtér siklóernyősök tanulóhelye, vitorlázó és motoros gépek is használják. A repülőtér a tulajdonos, illetve az üzemeltető engedélye alapján vehető igénybe, de kényszerhelyzetben lévő légi járművek fogadására is alkalmas.

A MÁV Zrt. fenntartásában üzemelő Széchenyi-hegyi Gyermekvasút Hűvösvölgy és a Széchenyi-hegy között közlekedik 11,2 km hosszú, 235 m szintkülönbségű, egyvágányú vonalon, amit a kis szerelvények 20 km/h sebességgel, 40-50 perc alatt tesznek meg.

2.5.7 Közműellátottság³

2.5.7.1 Vízellátás

A II. kerület vízellátása a szentendrei vízbázisokról történik. A kutakból nyert víz a békásmegyeri gépházon keresztül a budai I., II., és III. sz. főnyomócsőbe jut, amelyek a Duna-parton, illetve azzal párhuzamosan épültek ki, és töltik az alapzónai tározókat, a gellérthegyi és krisztinai medencerendszereket.

A kerületen belül az előző évtizedben vízellátás szempontjából problémát a külső térségek ellátása jelentett a kerület pesthidegkúti részében, illetve a Szépvölgyi út és a Fenyőgyöngye körzetében.

Az eredeti fejlesztési terv értelmében a pesthidegkúti kerületrészben a lipóti zónán előírányzott minden nagyobb területfejlesztés esetében előírta a IV. számú főnyomócső kiépítését, amely a békásmegyeri gépházról a III. kerületen keresztül a Virágosnyereg utca nyomvonalán elérve a II. kerületet, a Mikes utcai medencéig egy DN 800-700-as főnyomócső építését jelentette. Ez a feltétel meghatározta az érintett területek közigazgatási átsorolási lehetőségeit.

A Fővárosi Vízművek Rt. 1998 júniusában létrejött koncepciója keretében elkészült a „Fővárosi Vízművek Rt. Távlati Beruházási Terve 2015-ig”. A hosszú távú terv a IV. sz. főnyomócső kiépítését a fejlesztési tervben nem szerepeltette.

2.5.7.2 Csatornázás

A II. kerületben a csatornázás egyesített rendszerű, a pesthidegkúti kerületrészben elválasztott rendszerű. A főváros általános csatornázási és szennyvíztisztítási távlati terve értelmében a kerület vizei a duna-parti főgyűjtőn keresztül, átemelők közbeiktatásával jutnak a kelenföldi szivattyútelepre, ahonnan a szennyvíz a Duna alatt átvezetett nyomócsővel érkezik a tervezett észak-csepeli szennyvíztisztító telepre. A dunai főgyűjtőnek csak igen rövid szakaszai épültek ki eddig, a kivitelezés ezekben a napokban kezdődött el nagyobb ütemben. A szennyvíztisztító telep megépítése 2015-ig megvalósítandó fővárosi programban szerepel.

³ Forrás: Budapest II. kerületének településrendezési koncepciója.

Jelenleg a szennyvíz, illetve az egyesített rendszer két nagy átemelőn keresztül (a Zsigmond térnél és a Batthyány térnél) vezet nagyobb vízmennyiséget a Dunába. A Duna-part azon szakaszain, ahol nincs kiépült főgyűjtő, számtalan csatornahálózat közvetlenül, parti kitorkolással épült ki.

Elmondható, hogy a budai térség szennyvíztisztítás szempontjából a pesti területekkel szemben elmaradott.

A Duna szennyezettségének csökkentése érdekében – elsősorban környezetvédelmi okok miatt – az észak-pesti és dél-pesti térségek vízelvezetése és szennyvíztisztítása oldódott meg a sűrűn beépített ipari vegyes területek miatt.

A kerület szennyvízelvezetése vízgyűjtőterületenként az alábbiak szerint alakult.

A Zsigmond téri szivattyútelephez a II. kerületből csak a Szépvölgyi és a Csátárka lejtő térsége tartozik, ezt az átemelőt elsősorban a III. kerület Aranyhegyi pataktól délre eső területe terheli. Az átemelő az előző évtized elején teljesen átépült, nagy csapadék esetén a Szépvölgyi árok vizeit a távlati tervek szerint is közvetlenül a Dunába vezeti. A fejlesztési tervekben további megoldandó feladat a Gülbaba utca - Üstökös út vonalától északra keletkező vizek visszakötése a Zsigmond téri átemelőbe.

A Duna-parti főgyűjtő a Kelenföldi Szivattyútelepre szállítja a budai oldal, így a II. kerület szennyvizeit is. Megépítése a távlati tervekben szerepel (egy rövid szakasza a Bem tér - Batthyány tér között, a Fő utca nyomvonalán megépült). Megvalósulását késlelteti, hogy a kedvező domborzati viszonyok miatt az év nagy részében kedvező Duna-vízállásnál a csatornák közvetlenül a Dunába köthetők.

A részvízgyűjtőn lévő régi városrészek (Vízváros, Felhévíz) csatornarendszerei fokozatosan, esetleges nagyobb beruházásokhoz kapcsolódva további rekonstrukcióra szorulnak.

A kerület nagyobb része az Ördög-árok vízgyűjtőjéhez tartozik. Az Ördög-árok zárt szelvénye az Erzsébet híd északi oldalánál torkollik a Dunába. A főgyűjtő a Szilágyi Erzsébet fasornál éri el a kerületet, és a Hidász utcáig zárt szelvénnel épült ki. További szakaszának zártszelvényesítése a csatornázás a környezetvédők kérése ellenére elengedhetetlennek látszik, bár a Völgy utcai csatorna a nyílt szelvény megtartását jóváhagyó tervek jegyében épült.

A Völgy utcai szennyvízcsatorna kiépítése adta meg a lehetőséget a pesthidegkúti kerületrészt szennyvízcsatornázásához. Az 1990-es évek elején még csatornázatlan külső kerületrész mára 90%-ban csatornázott, elsősorban magánérsé cél támogatás bevonásával. A további területek csatornázása a Budapest teljes körű csatornázásának befejező szakasza projekt keretében a Fővárosi Önkormányzat beruházásában fog megépülni várhatóan 2010-ig.

2.5.7.3 Felszínivíz-elvezetés

A felszínivíz-elvezetés a II. kerületben az egyesített rendszerű vízgyűjtő területeken a szennyvízelvezetéssel együtt megoldott. A távlatban kiépítendő hiányzó csatornák méretezésénél minden esetben számoltak a csapadékvíz-elvezetés együttes megoldásával. Jelentős elmaradás van a Hárshegyi út - Kuruclesi út nyomvonalon, ahol a tervezett csatorna a terület laza beépítése miatt még nem épült ki.

Problémát jelent a pesthidegkúti kerületrészt csapadékvíz-elvezető hálózatának hiánya, ebben a térségben a szennyvízcsatorna-hálózat is a közelmúltban épült. A felszínivíz-elvezetés jelenleg a kerület egyik legfontosabb megoldandó feladata.

A felszínivíz-elvezetés két befogadója az Ördög-árok (ÉNy-DK-i irányban) és a Hidegkúti árok (DNy-ÉK-i irányban).

A Hidegkúti árkon hidraulikailag csak meghatározott mennyiségű vizet lehet levezetni elsősorban az Aranyhegyi patak rendezetlensége miatt.

Az Ördög-árok szelvénye a Turul utcáig megfelelő, ezen a területen megfelelő befogadóképesség található a további feladatok ütemezéséhez.

2.5.7.4 Villamosenergia-ellátás

A kerület villamosenergia-ellátását a főváros és az agglomeráció részére kiépített 120 kV-os főelosztó-hálózat szolgáltatja. A hálózat távvezetékként épült ki, de a főváros belső területein már kábeltként létesült. A meglévő főelosztó-hálózatot a térségben két országos alaphálózatról megtáplált táppont táplálja meg:

- észak felől Göd 400/220/120 kV-os alállomás;
- dél felől Albertfalva 220/120 kV-os alállomás.

A főelosztó-hálózaton a III. kerületi Kaszásdűlőn egy lényeges csomópont létesült, ami Nagyegyháza, Göd - Pomáz és Göd - Angyalföld felől három irányból kap betáplálást. Ezek közül a Nagyegyháza - Kaszásdűlő közötti távvezeték egy szakasza a kerületben épült ki. A főváros belső területein keresztül kábel-összeköttetés létesült a Kaszásdűlő és Albertfalva között. Erről a kábeltől zajlik a Déli pályaudvar melletti Buda-Közép állomás villamosenergia-ellátása.

A kerület középfeszültségű elosztását 20 kV-os és 10 kV-os hálózat végzi.

A 20 kV-os hálózat táppontja a Hidegkúti út külterületén lévő Solymár 120/20 kV-os alállomás. Az alállomás a tápenergiát a Nagyegyháza - Kaszásdűlő között kiépített távvezetékről kapja. Az alállomásból kiinduló 20 kV-os hálózat elsősorban az agglomeráció (Solymár, Pilisborosjenő, Pilisvörösvár, Pilisszentkereszt, Piliscsaba, Tinnye, Nagykovácsi) villamos energiáját biztosítja, valamint Budapest II., illetve III. kerületének külső területeit (Pesthidegkút, Csúcshegy, Aranyhegy) látja el. Az alállomás és az onnan kiinduló 20 kV-os hálózat igen terhelt.

A 10 kV-os hálózat táppontjai a kerületen kívül találhatók:

- a XII. kerületben a Szarvas Gábor utcában a Virányos;
- az I. kerületben a Kosciuszko utcában a Buda-Közép;
- a III. kerületben a Kunigunda útja mellett a Kaszásdűlő 120/10 kV-os alállomás.

Az alállomások a tápenergiát elsősorban a Nagyegyháza - Kaszásdűlő távvezetékről kapják. A távvezetékről a Hűvösvölgyi út mellett létesített kábelfej-állomásról 120 kV-os kábelen keresztül közvetlen betáplálást kap a Virányos állomás.

A Buda-Közép állomás kétoldali betáplálást kap a Kaszásdűlő és Albertfalva felől.

A belső városrész, vagyis a Duna - Szépvölgyi út - Ürömi út - Frankel Leó utca - Csalogány utca által határolt terület villamosenergia-ellátás szempontjából tápponthiányos terület.

Az Elektromos Művek Rt. térséget érintő hálózatfejlesztése az alábbiak szerint került meghatározásra.

A belső intenzív beépítésű területeken kis teljesítményű (16 illetve 25 MVA) és helyigényű (20x40 m) alállomások telepítése szükséges. A kerületben illetve a közvetlen környezetben Óbuda-Újlak, Bem tér, Kis Rókus utca és Csalogány utca üres telkein terveztek 120/10 kV-os alállomásokat kialakítani. Az első ilyen létesítményt a Bem tér térségében akartak elhelyezni, azonban az eltelt időszak alatt a Medve utca melletti ingatlan beépítésre került, új megfelelő terület pedig ma már nincs.

A Kis Rókus utcai alállomás létesítését is 1995 előtt szerették volna elkezdni. Ebben az időszakban a Ganz Művek területére az Ansaldo szerződése értelmében nem lehetett ilyen terveket készíteni. Ekkor került a választás a Kis Rókus utca Baka utca sarkán lévő Ganz-raktár területére. Ezen a területen jelenleg is folyik az előkészítő munka. A lakóépületek közé létesülő alállomás épületének a paraméterei meghaladják a jelenleg érvényben lévő övezeti előírásokat. A Kaszásdűlő - Kis Rókus utca közötti kábel nyomvonalát úgy kell kialakítani, hogy a Csalogány utcai alállomás is ellátható legyen róla.

A tervezett alállomások üzembe állítása után a kerületben lecsökken a nagy távolságban lévő alállomások ellátási területe és jelentős területeket fog ellátni a Kis Rókus utcai és az Óbuda-Újlaki alállomás. A Gábor Áron utca - Pusztaszeri úttól kifelé eső 10 kV-os ellátási körzet továbbra is a Virányos alállomás ellátási körzete marad. Az alállomást a tervek szerint bővíteni kell, amelynek során újabb 120 kV-os kábelt kell kiépíteni a meglévő mellé Hűvösvölgy és Virányos között. A Kis Rókus utcai és az Óbuda-Újlaki alállomások ellátási körzete a Vérhalom utca - Kavics utca nyomvonalon találkozik majd.

A kerületben jelenleg meglévő építési övezetek fejlődéséhez szükséges villamos energia biztosítására a Virányos alállomás teljes kiépítésére van szükség, melynek során még egy 63 MVA teljesítményű transzformátort kell üzembe állítani és egy újabb 120 kV-os kábelt kell kiépíteni Hűvösvölgytől.

2.5.7.5 Gázellátás

A főváros földgázellátása az 1950-es években kezdődött el. Ekkor épült ki elsősorban mezőgazdasági területeken az I. számú nagynyomású gázkörvezeték, amelynek az országos hálózathoz kapcsolódó két táppontja jött létre Vecsésen és a XXII. Kerületben, Kereszt-hegyen. A megnövekedett gázigények miatt elkezdődött a II. számú körvezeték kialakítása, amely az agglomerációban létesül. A körvezeték Zsámbok - Szentendre közötti szakasza megvalósult. A II. számú körvezeték több vezetéken keresztül táplálja meg az I. számú körvezeteket, és így lehetővé vált több szakaszának a megszüntetése. A vezetékek egyes részeit a Fővárosi Gázművek Rt. átvette és beillesztette nagyközépnomású hálózatába.

A térség gázellátását a Hárshegyi út mellett lévő gázátadó állomás biztosítja. Az állomás a gázenergiát a Budapestet ellátó, II. számú nagynyomású gázkörvezeték Zsámbok - Szentendre között kiépített szakaszáról kapja. A kerületet ellátó nagynyomású gázvezeték Szentendrétől Solymárvölgyön keresztül a Hárshegyi gázátadó állomásig üzemel.

A gázátadó állomásból négy irányba indulnak ki 6 bar nyomású, nagyközépnomású vezetékek:

- r 400, illetve f 300 mm-es mérettel a Hárshegyi út - Budakeszi út - Szilágyi Erzsébet fasor - Pethényi út nyomvonalon. Erről a gerincvezetékéről ágazik le egy f 200 mm méretű vezeték a Hűvösvölgyi útnál, ami Pesthidegkút részére szállítja a gázenergiát.
- f 250 mm méretű vezeték az I. számú nagynyomású gázkörvezeték üzemén kívüli szakasza, amelyet a Fővárosi Gázművek beépített a nagyközépnomású hálózatába; f 200 mm méretű vezeték a Hárshegyi út - Budakeszi út nyomvonalon létesült és Budakeszi gázellátását biztosítja. A 200 mm méretű vezeték, ami a nagynyomású vezeték mellett épült ki a Hárshegyi út és a Hűvösvölgyi út között, a pesthidegkúti rendszer üzembiztonságát és kapacitását növelte meg.

A kerület belső területeinek a gázellátására a Bem rakparton r 400 mm méretű, nagyközépnomású gerincvezeték épült ki. Erről a vezetékről leágazó f 300 mm méretű vezeték a Szépvölgyi út - Pusztaszeri út - Gábor Áron út nyomvonalon üzemel, és megtáplálja a Szilágyi Erzsébet fasoron lévő vezetéket. Erről a hálózatról további rövidebb-hosszabb vezetékek épültek ki, amelyek körzeti nyomásszabályzókat látnak el gázenergiával. A kiépült nagyközépnomású hálózat a Bem téren és a Városmajorban egy-egy nyomásszabályzót lát el gázenergiával, amelyekből 3 bar nyomású középnomású vezeték épült ki a Bem utca - Margit körút - Retek utca - Városmajor nyomvonalon. Ez a vezeték a Vérmező utca nyomvonalon csatlakozik a XII. kerületben lévő középnomású rendszerhez.

A körzeti gáznyomás-szabályozókból kiinduló kisnyomású hálózat a belső területeken 30 mbar nyomású, normál kisnyomású hálózaton keresztül látja el a fogyasztókat gázenergiával. A kisnyomású hálózat Pesthidegkúton és a Szakadék utca térségében 50 mbar nyomású, növelt kisnyomáson üzemel. A Hárshegyi út külső szakaszán a nagyközépnomású gázvezeték közvetlenül látja el nyomásszabályozókon keresztül a fogyasztókat. A kerületben lévő különböző nyomású gázhálózatok rendelkeznek szabad kapacitással.

2.5.7.6 Hőellátás

A főváros hőellátásának döntő részét a kiépült gázhálózatok biztosítják. Ezekről a hálózatokról történik az épületek hőellátása közvetlenül, illetve közvetetten tömb és távfűtési rendszereken keresztül. A sűrűn lakott és környezeti ártalmakkal terhelt területeken célszerűbb a levegő szennyezését kevésbé károsító közvetett rendszereket alkalmazni.

A kerületben két nagyobb fűtőmű található, amelynek környezetében tömbfűtés alakult ki. Pesthidegkúton, a Pincseszeri út mellett, valamint a belső területen a Kis Rókus utcában a volt Ganz Művek területén. Ez utóbbi fűtőmű alkalmas lenne a Moszkva tér és környéke légszennyezésének csökkentésére.

A kerületben az Árpád fejedelem út és Frankel Leó út közötti terület egy szakaszán távfűtött épületek is találhatóak. Ezek a létesítmények a III. kerületben lévő fűtőművek (Zápor utcai, Észak-budai) hőkörzetéhez tartoznak.

2.5.7.7 Geotermikusenergia- és fürdőellátás

A budapesti hévizek eredetüket tekintve karsztvizek. A felszínre kerülő, vagy fúrással feltárt melegvizek a karsztos kőzetekből származnak, azok hasadékaiban, repedéseiben tárolódnak, illetve ott áramlanak, ami a fővárosban elsősorban a Duna-menti törésvonalak mentén törnek a felszínre.

A karsztos kőzetek kiterjedésének méretétől függ a melegvíz-utánpótlás. Ezeket a karsztvizeket hasznosították már a török időkben. A kerületben ennek a fürdőkultúrának a maradványai találhatók a Fő utca mellett a Király fürdőben, valamint a Frankel Leó utca melletti Török fürdőben.

A kerület fürdő- és gyógyközpontja a Frankel Leó utca mentén a József-hegy és Duna közötti szakaszon alakult ki.

A József-hegy lábánál langyos (22-27°C) és meleg (41-50°C) források sora fakad. A langyos vizek a hegy lábánál természetes forrásokból, a meleg vizek a Duna vonalához közel törnek a felszínre, részben természetes, részben mesterségesen mélyített fúrásokból. A források közül sok ma már csak megfigyelési célokat szolgál. A Lukács IV. sz. kút vize elismert gyógyvíz. Budapest fürdőit a gyógyvizet adó forrásokra telepítették. A török időkben épült Király gyógyfürdő volt az első, amely nem közvetlenül forrásra települt, hanem föld alatti vezetéken jutott el ide a forrásvíz. Új kutak fúrásával és a rájuk telepített szivattyúházak kiépítésével a régi forrásonkénti rendszer helyett új, egységes melegvízellátó hálózat épült.

1980-ban üzembe lépett a Margitsziget II. sz. Magda kúttól egy termál távvezeték, melyen 69°C hőmérsékletű gyógyvíz jut a Lukács fürdő vízellátó hálózatába. Ezzel a megoldással biztosítják a József-hegy körüli hévízbázisra telepített fürdők (Lukács gyógyfürdő és uszoda, Király gyógyfürdő, valamint az ORFI kórház) zavartalan és biztonságos gyógyvízellátását.

A Komjádi Béla sportuszoda és a felújított Császár uszoda vízellátását városi vízhálózatról biztosítják, bár az előttük kiépült termál távvezetékéről történő ellátásra a Császár-Komjádi uszodának is megvan a lehetősége.

A kerületben üzemel még a Hárshegyi napközis tábor nyitott uszodája, valamint szállodai uszodák (Petneházy Club Hotel, Rege Hotel). Tanuszodák épülhetnek új iskolák létesítésekor, vagy a meglévők felújítása alkalmával. A Mórícz Gimnáziumot kiszolgáló tanuszoda létesítését már tervezik.

A fürdőfejlesztési koncepció elsősorban a műemléki-történelmi fürdők rekonstrukcióját irányozza elő, ahol a legfontosabb feladat a meglévő értékek megmentése, melyeknek mind a hazai betegellátásban, mind a szolgáltatásban jelentős szerepük van (Lukács fürdő, Király fürdő).

A fővárosban az uszodarekonstrukciók során meg kell oldani a takarékos hévízgazdálkodást, be kell vezetni a korszerű vízkezelési technológiákat.

2.5.7.8 Távközlés

A főváros távközlési hálózata vezetékes és nem vezetékes hálózatokról megtáplált távközlési centrumokból indul ki. A távközlési centrumokhoz további központok tartoznak, amelyek a kihelyezett fokozatokkal együtt kapcsolják be az előfizetőket a helyi, a helyközi, a nemzetközi távhívó hálózatokba, valamint egyéb távközlési rendszerekbe (pl. Internet, ISDN). A II. kerület az Óbuda és a Városmajor Távközlési Centrum tápterülete.

A Zugliget központ az Óbuda Távközlési Centrumhoz tartozik. A központból kihelyezett RSS típusú fokozat található Remetékertvárosban a Máriaremetei út mellett.

A belső terület ellátása a Városmajor Távközlési Centrum feladata. Ehhez a centrumhoz tartozik a Krisztina központ. A központból a Rózsadombra és Szemlő-hegyre három RDLU típusú kihelyezett fokozat került elhelyezésre:

- Bimbó utca - Barsi utca sarkon,
- Sarolta utca - Fajd utca sarkon,
- Pusztaszeri utca - Gomba utca sarkon.

A kerületben három központ tápterülete elválasztható:

- Zugliget AXE központhoz tartozik Pesthidegkút kül- és belterülete, valamint a Görgényi út - Törökvész út - Gábor Áron utca - Szilágyi Erzsébet fasor és Budakeszi út által határolt terület.
- Városmajor HOST központ tápterületét a kerületben a Hankóczy utca - Fillér utca - Nyúl utca és a Szilágyi Erzsébet fasor határolja.
- Krisztina HOST ellátási körzetéhez a Görgényi út - Törökvész út - Gábor Áron utca - Hankóczy utca - Fillér utca - Nyúl utca - Szilágyi Erzsébet fasor - Retek utca - Csalogány utca - a Duna és a III. kerület által határolt terület tartozik.

A II. kerületben a Városmajor Távközlési Centrum üzembeállítását követően nagy arányú hálózatiépítésre került sor. A hálózat föld alatti és föld feletti rendszerekből áll. A föld alatti rendszerekben a rézerű kábelek mellett egyre nagyobb területen jelenik meg az optikai rendszer. A föld alatti rendszer a belső területeken alépítményekbe került kialakításra, a külső területeken azonban még földkábelek is találhatók. A Magyar Telecom Rt. a meglévő hálózatát a jelentkező igények alapján a koncessziós szerződése értelmében úgy fejleszti, hogy minden igény kielégíthető legyen.

3 Kerületszervezésre vonatkozó helyzetértékelés

A II. kerület földrajzi és építészeti szempontból egyaránt jól elkülöníthető kerületszervezésre osztható. Az ún. belső vagy történelmi kerületszervezésről még kevésbé élesen válik el a Pilisi parkerdőt magában foglaló középső kerületszervezés, a kerület részeként 1950 óta számon tartott Pesthidegkút azonban egyértelműen az előző kettőtől eltérő domborzati és városképi értékekkel bír.

3.1 Bel-Buda

A bel-budai kerületszervezésen halad keresztül a római kori országút észak-déli irányban. Az országút ma már nem létezik, emlékét a kerület Országút elnevezésű településrésze őrzi. A történelmi örökség következménye, hogy a Vízivárosi településrész szinte teljes területén a felszín alatt régészeti leletek találhatók. A területszervezésre – Óbuda-Újlak, Víziváros, Rózsadomb – jellemző a kerület legintenzívebb beépítettsége, elsősorban nagyméretű, XIX. század végi építésű bérházak formájában. A Rózsadombon felfelé haladva, illetve a Szilágyi Erzsébet fasor vonalában építészeti szempontból eklektikus kialakítás figyelhető meg. A régi villaépületek mellett megjelentek 8-16 lakásos társasházak, telepszerű beépítések. Az épített környezet védelmében az önkormányzat folyamatos szabályozással próbálja a terület teljes átalakulását megakadályozni.

A Fő utcai környéken az utóbbi években jelentős átalakulás mutatkozik: a régi épületek nagy részét lebontották, helyükre jellemzően irodaépületek épülnek. A megelőző évtizedekben a kerületszervezésben még jelen volt az ipari tevékenység: a Ganz Művek üzemegységei mellett itt volt megtalálható a BKV járműjavítója.

A kerület észak-déli irányú – valamint ellenirányú – közlekedése teljes mértékben áthalad a Moszkva tér - Margit körút vonalon, számos negatív hatást okozva a kerületszervezési úthálózatának állapotában, valamint a lakosság életében egyaránt.

Az említett szakaszon a parkolási helyzet sem kielégítő, a Duna közelsége, valamint a fő elosztó közművezetékek jelenléte miatt mélygarázsok kialakítására csak aránytalanul nagy beruházással kerülhetne sor.

A kerületszervezés intermodális csomópontja a Moszkva tér, amely közlekedési szempontból rendkívül jelentős, számos eszközváltásra ad lehetőséget. A Moszkva tér, kialakítása és mérete miatt azonban alkalmatlan egy egész kerület lakossága tömegközlekedési igényeinek kielégítésére. Tekintettel arra, hogy a tér fővárosi kezelésű, továbbá, hogy átalakítása, fejlesztése nem képezi a főváros rövid- és középtávú fejlesztési stratégiájának tárgyát, a tömegközlekedési anomáliák feloldására a közeljövőben megoldás nem körvonalazódik.

P+R szolgáltatás a kerületben három helyen létezik, ezek közül egy található a kerületszervezésben: a Margit híd budai hídfőjénél a HÉV-megálló mellett, 40 férőhellyel.

A kerület igazgatási és közintézményeinek nagy része a bel-budai kerületszervezésben található. Ezek közül a Polgármesteri Hivatal, a KSH, a Munkaügyi Bíróság, a kerületi rendőrkapitányság a legjelentősebbek, megemlítendő továbbá a Millenáris Park, a Marczibányi Téri Művelődési Központ, két gimnázium, számos alapfokú oktatási intézmény és a nagy bevásárlóközpontok jelenléte, ami indokolja a kerületszervezés aránytalanul nagy forgalmát.

Bel-Buda kiskereskedelme és vendéglátása – melynek hagyományos tengelye a Margit körút volt – a bevásárlóközpontok megjelenésével hanyatlásnak indult. A tradicionális vendéglátás már csak nyomokban lelhető

fel, a Paksi halászcserda (ma Menta terasz), a Tiroli étterem, a Margit-kert, a nemrég bezárt Rózsadomb étterem (legutóbbi nevén Bertram-ház) képviselték a közelmúltig a hagyományos vendéglátást, jelenleg a menü-étkeztetést fenntartó egységek tudnak fennmaradni a területen. Az élelmiszerboltok jelenléte szinte teljesen megszűnt, annak ellenére, hogy a kínálat hiányát a nagy bevásárlóközpontok nem kompenzálják. A kerületrészen mindösszesen két éjjel-nappal nyitva tartó kereskedelmi egység üzemel.

Kulturális hagyományok terén is hanyatlás tapasztalható. Az ORFI területén egykor működő Hild-udvar bezárt, a funkcionálisan védett Átrium mozi évek óta nem üzemel, az Art-hálózat tagjaként működő Bem mozi is csak rendezvényszervezés segítségével tartja pozícióját. Színház a kerületrészen nem működik, színházi programok a Marczibányi Téri Művelődési Központban és a Millenáris Rendezvényközpontban zajlanak. A Millenáris Park, az eredetileg időszakos kiállításokra tervezett épületegyüttes ezt a funkciót nem látja el. A Budai Polgár folyóirat komoly helytörténeti archívummal rendelkezik (levelek, dokumentumok, fényképek) ezeknek azonban kiállítóteret nem sikerült biztosítani. A tervek szerint a Lőtvér területén tervezett fejlesztések részeként létrejövő rendezvénycentrum fogadná be állandó tárlatként az archívum anyagát. A Vízivárosi Galéria, valamint a Marczibányi Téri Művelődési Központ szintén alkalmas állandó vagy időszakos kiállítások befogadására, ezen lehetőségekkel, viszonylag szűkös keretek között, élnek is. A Szabó Ervin Könyvtár Török utcai épületének elérhetősége és állapota nem kedvez a könyvtárlátogatás fellendítésének, még akkor sem, ha viszonylag kis alapterületen 50 ezer kötetes állománnyal, külön gyermekkönyvtári részleggel rendelkezik.

A kerületrész termálvízvagyona igen jelentős, több száz évre elegendő, azonban idegenforgalmi szempontból jelenleg kihasználatlan. A terület barlang jelenléte szempontjából kiemelkedő, nemcsak országos, hanem Európai szinten is. Az itt található barlangok jelenleg nem alkotnak összefüggő rendszert, a barlangkutatók azonban úgy vélik, átjárhatóak. Ennek bizonyítottsága esetén a kerület Európa legnagyobb összefüggő barlangrendszerét tudhatná „maga alatt”.

A sport- és szabadidős tevékenységekhez a Kolozsvári Tamás utcai és a Marczibányi téri sportpálya kínál lehetőségeket. Előbbi műfüves futball-, tenisz-, utcai kosárlabda-pályáival várja a szabadidős sportokat kedvelőket, illetve az utánpótlás-nevelésben résztvevőket. Utóbbi a Vasas és a Match Point közös konzorciumában működő Marczibányi Téri Sportcentrum Kft., egy multifunkciós sportlétesítmény, valamint ugyanott a Statisztika Asztalitenisz Csarnok, amely a verseny- és szabadidős sportnak egyaránt teret ad.

Gazdasági helyzetkép

A Bel-Buda kerületrész gazdasági struktúrájára a szolgáltatás nagyarányú, a kiskereskedelem és vendéglátás mérsékeltbb jelenléte jellemző. Az ipari tevékenység a Ganz Művek 1990-es évekbeli felszámolásával gyakorlatilag megszűnt. Mezőgazdasági tevékenységre a terület adottságai miatt nincs lehetőség.

A tervezett fejlesztések első üteme, az 1. számú akcióterület ebben a kerületrészen található. A fejlesztés gazdasági vonatkozású célja elsősorban a hanyatló vendéglátás és kiskereskedelem fejlesztése és megerősítése. További hosszú távú cél a nagyszámú természetrajzi és geológiai adottságok messzemenő kihasználásával az idegenforgalom fellendítése.

28. táblázat Bel-Buda vállalkozásainak adatai, 2006

Megnevezés	II. kerület	Bel-Buda kerületrész
Működő vállalkozások száma	2 334	1 455
Kiskereskedelmi üzletek száma	1 584	999
Egyéni vállalkozások által üzemeltetett kiskereskedelmi vállalkozások száma	232	139
Vendéglátóhelyek száma	504	328
Egyéni vállalkozások által üzemeltetett vendéglátóhelyek száma	50	27

Forrás: II. kerületi Önkormányzat adatbázisa.

A kerületben működő vállalkozások 62%-a Bel-Buda kerületrészen található. A vállalkozási hajlandóság elsősorban a kiskereskedelem területére koncentrálódik, az összes vállalkozás több mint egyharmada ebben az ágazatban tevékenykedik. Ezek nagy hányada mögött gazdasági szervezet áll, az egyéni vállalkozók az összes kiskereskedelmi tevékenység alig 14%-át teszik ki.

A vendéglátás helyzete a Bel-Buda kerületrészen valamivel jobb arányt mutat, mint a kerület egészében: míg

a kerületben a vállalkozások 21,6%-a működik az ágazatban, a belső kerületrészben ez az arány 22,5%. Erre az ágazatra még inkább jellemző az egyéni vállalkozók korlátozott jelenléte, ebben a vállalkozási formában a vendéglátó egységek 8,2%-a működik.

A kiskereskedelem és vendéglátás területén tehát fokozottan szükség van a fejlesztő beavatkozásra, klasszikus termelő tevékenység hiányában ugyanis ezen ágazatokra épül a kerület gazdasági tevékenysége.

Társadalmi helyzetkép

A kerületrész – annak ellenére, hogy lakótelepek jelenléte nem jellemző – sűrűn lakott, népsűrűsége 8636 fő/km².

Bel-Buda társadalmi összetétele az utóbbi időkben jelentős változáson ment keresztül. A jellemzően régi bérházakból álló kerületrészek épületeinek állaga a tulajdonosi szerkezetváltás óta folyamatosan romlik, az elhasználódást a tulajdonosok csak részben tudják megakadályozni, ezért esztétikai vagy anyagi okokból az elvándorlás mellett döntenek.

29. táblázat Bel-Buda foglalkoztatással kapcsolatos adatai

Megnevezés	II. kerület	Bel-Buda
Állandó népesség	90 020	41 165
Lakónépesség	92 520	42 490
Ebből: 0-14 évesek aránya (%)	11,3	9,5
15-59 évesek aránya (%)	60,1	56,7
60 év fölöttiek aránya (%)	28,6	33,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	7,4	7,8
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	47,3	45,1
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	34,7	33,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	4,9	4,8
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	62,1	62,6
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	38,1	43,8

Forrás: KSH Népszámlálás, 2001.

A táblázat adataiból jól látható, hogy a kerületrész lakossága a népszámlálás idején túlnyomórészt az aktív korúak túlsúlyát mutatja. Ugyanakkor a kerületrész a 2001-es adatok szerint „öregebb”, mint a kerület egésze, hiszen a 60 év fölöttiek aránya a 14 évesnél fiatalabb lakossághoz mérten láthatóan magasabb, mint a kerületben általában.

Kvalifikáltság szempontjából a kerületrész nem tér el jelentősen a kerület átlagától, a lakosság közel fele felsőfokú végzettséggel rendelkezik, miközben az aktív korú lakosság elhanyagolható része részesült csak alacsonyabb oktatásban.

A rendszeres jövedelemmel nem rendelkezők aránya, bár a kerület átlagát nem éri el, igen magas, az aktív korú népesség több mint egyharmadának nincs rendszeres jövedelme. Ez a jelenség elsősorban lakosság magasabb kvalifikáltságú rétegeit érinti.

Természeti és épített környezet

Bel-Buda természeti adottságai alapvetően rendkívül kedvezőek, folyóparti, sík, és domborzati jelleggel egyaránt rendelkezik. Bár mára a beépítettség meglehetősen nagyarányú, az önkormányzat figyelmet fordít a parkok és zöldfelületek folyamatos védelmére és rendben tartására. Jelenleg három park őrzéséről gondoskodnak: a Mechwart ligetben 24 órás szolgálattal, a Nagy Imre téren és a Fenyves parkban este 10-től reggel 6-ig védik a parkosított környezetet és az épített játszótereket.

A Duna-part épületegyüttesének Duna felőli látványát az UNESCO a világörökség részének nyilvánította.

A kerületrészt építészeti nem mutat egységes képet, míg a Rózsadomb alatt jórészt a múlt század elején épült hatalmas, régen bér-, ma már társasházak képviseltetik magukat, a Dunától távolabb eső részeket múlt századi villaépületek és az utóbbi néhány évtized alatt épített soklakásos társasházak egyaránt megtalálhatók.

30. táblázat Bel-Budai lakásállományadatok

Megnevezés	II. kerület	Bel-Buda
Lakásállomány (db)	46 018	24 196
Alacsony komfortfokozatú lakások aránya (%)	6,1	6,6
Lakónépesség száma	92 520	42 490

Forrás: KSH Népszámlálás, 2001.

A kerület lakosságának mintegy fele a bel-budai kerületrészen él, ehhez mértek a lakásállomány fele is a kerületrészen található. Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya szinte elhanyagolható, Bel-Buda közszolgáltatások szempontjából a leginkább ellátott területi egység a kerületben.

Bel-Buda SWOT-analízise

31. táblázat Bel-Buda SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
Fejlett és kiterjedt tömegközlekedés	Hanyag kiskereskedelem és vendéglátás
Sok közintézmény	Idős népesség
Jelentős termálvízkészlet	Túlzott beépítettség
Kiterjedt barlangrendszer	Rossz állapotú épített környezet
Jelentős nem lakás céljára szolgáló ingatlanvagyon	Zsúfolt közlekedés, túlterhelt utak
Jó megközelíthetőség	Kihasználatlan idegenforgalmi potenciál
Rendezett városkép, kiterjedt szabályozás	Parkolóhelyek hiánya
Magasan kvalifikált munkaerő	Hanyag kulturális élet
Kedvező természeti környezet	Lakossági együttműködés hiánya kerületrészen belül és kerületrészek között
Zöldfelületek nagy aránya	
Kedvező külső és helyi megítélés	
Lehetőségek	Veszélyek
Belvárosi jelleg erősítése	A lakónépesség további öregedése
Idegenforgalom fellendítése a termálvízkészletre és a barlangrendszere mint turisztikai látványosságra építve	Épületek további romlása, fokozódó elvándorlás
Funkcióbővítéssel a kiskereskedelem és a vendéglátás bővítése	A gépkocsiállomány növekedésével még zsúfoltabb helyi közlekedés
Felhagyott gyárépületek rekonstrukciójával konferenciaközpont létrehozása	Fokozódó parkolóhely-hiány
	Fokozódó környezetszennyezés

3.2 Középső dombvidék

A Középső dombvidék jelentős részét zöldfelület, a Pilisi Parkerdő Zrt. gondozásában álló erdőterület alkotja.

A terület közlekedési szempontból a külső és belső kerületszerek összekapcsolódását biztosítja két fő útvonal, a Hűvösvölgyi és a Budakeszi út mentén. Ez a két út egyre kevésbé tudja ellátni a külső kerületszert és az agglomeráció lakosságának átmenő forgalmát.

A személygépjármű- és tömegközlekedés két fő irányban jelentős: a Hűvösvölgyi és a Budakeszi úton. A harántirányú közlekedés a 29-es busz kivételével tömegközlekedés szempontjából nem megoldott, a két főút találkozásánál, a Budagyöngyénél van lehetőség a két irány összekapcsolására.

P+R szolgáltatás a Hűvösvölgyi út - Hidász utca kereszteződésnél található, létesítésének célja a külső kerületszerek és az agglomeráció forgalma központba áramlásának csökkentése volt. Sem befogadóképessége, sem kihasználtsága nem jelentős.

Közüntézmények tekintetében a kerületszert kevésbé ellátott, mint Bel-Buda. Az oktatási alap- és középokú intézmények (két óvoda, két általános iskola, egy gimnázium, két általános iskola és gimnázium) mellett itt található a Kémiai Kutatóintézet, a Budai Közokti Kerületi Bíróság, az Információs Hivatal, valamint a Szent Ferenc kórház.

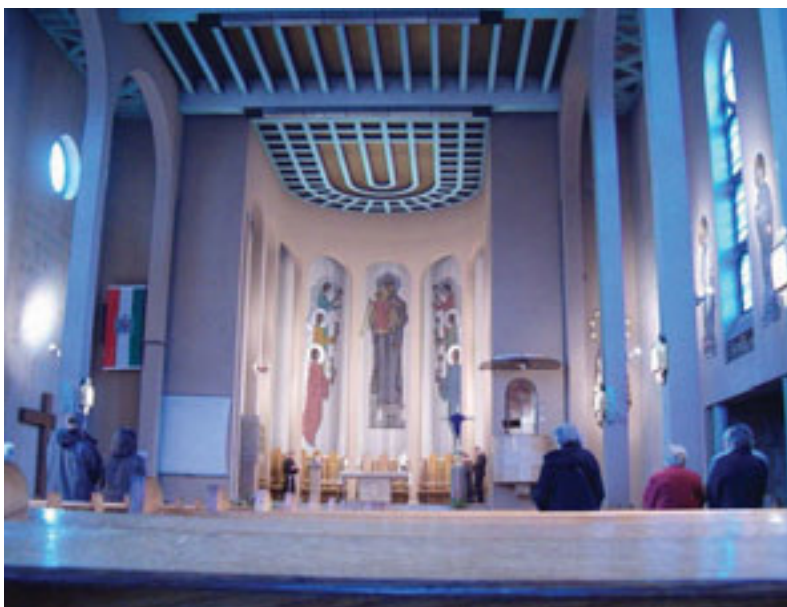
Kereskedelem és vendéglátás szempontjából csomópontok képződése figyelhető meg. A kerület első bevásárlóközpontja, a Budagyöngye ebben a kerületszertben épült. Az épületben élelmiszerüzlet nincs. A nem tartós fogyasztási cikkekkel való ellátottságot központosítva a két másik nagy bevásárlóközpont biztosítja: a Rózsakert, valamint a Rózsadomb Center. Mindkét objektum rendelkezik postával, gyógyszerárral, illetve bankfiókkal, a szolgáltatás mellett azonban a kereskedelmi tevékenység túlméretezettnek bizonyult a kereslethez képest. A Középső dombvidék és Pesthidegkút határában a Stop Shop szolgálja ki elsősorban a pesthidegkúti lakosság körében támadó, kereskedelem iránti igényeket.

A vendéglátásnak alapvető bázisa nincs, a vendéglátástól eltérő, egyéb funkciók beiktatása nélkül az egységek nehezen tudják fenntartani magukat. Konferenciaturizmus befogadására a Pálos utcában újjáépített Európa Szálló alkalmas.

Építészeti szempontból a kerületszert nagyjából egységes képet mutat, kis-méretű társasházak, villaépületek és családi házak váltják egymást. A panel-módszerrel készült épületek jelenléte elhanyagolható.

Külképviseletek, rezidenciák nagy számban vannak jelen a kerületszertben.

A kulturális hagyományok képviseletében Mátyás király vadasparkja és a Fővárosi önkormányzattal közös tulajdonban álló Szentföld kápolna érdemel említést.

Színházi és egyéb kulturális események az IBS nagytermében zajlanak, a kerületszertben mozi nem üzemel. Komolyzenei koncerteknek a Csalán utcában található Bartók Béla Emlékház 80 férőhelyes koncertterme ad helyet.

Sport- és szabadidős tevékenységek végzésére a Külker Park, a Hidász utcai fedeles lovarda és a Hűvösvölgyi nagyrért ad lehetőséget.

Gazdasági helyzetkép

A kerület működő vállalkozásainak 25,9%-a található a Középső dombvidék kerületszertben. Itt is elmondható, hogy a vendéglátás és a kiskereskedelem dominál, a termelő tevékenységek jelenléte nem jelentős. A kiskereskedelmi egységek teszik ki az ágazat tevékenységének 65,6%-át, ezek alig 15%-a tevékenykedik egyéni vállalkozás formájában.

32. táblázat Középső dombvidék vállalkozásainak adatai, 2006

Megnevezés	II. kerület	Középső dombvidék
Működő vállalkozások száma	2 334	605
Kiskereskedelmi üzletek száma	1 584	397
Egyéni vállalkozások által üzemeltetett kiskereskedelmi vállalkozások száma	232	57
Vendéglátóhelyek száma	504	119
Egyéni vállalkozások által üzemeltetett vendéglátóhelyek száma	50	16

Forrás: II. kerületi Önkormányzat adatbázisa.

A vállalkozások közel egyötöde a vendéglátásban végzi tevékenységét, nagyrészt gazdálkodó szervezet formájában. A vendéglátó egységek alig több mint 10%-át üzemeltetik egyéni vállalkozók.

Társadalmi helyzetkép

A KSH népszámlálása alatt a külterületnek minősülő parkerdő lakott részei nem kerültek tömbösítésre, ezért azokat az adatok elemzése során külterületként mutatjuk be.

33. táblázat Középső dombvidék foglalkoztatással kapcsolatos adatai

Megnevezés	II. kerület	Középső dombvidék	Külterület
Állandó népesség	90 020	31 249	77
Lakónépesség	92 520	32 062	79
Ebből: 0-14 évesek aránya (%)	11,3	11,1	22,8
15-59 évesek aránya (%)	60,1	61,8	57,0
60 év fölöttiek aránya (%)	28,6	27,1	20,3
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	7,4	6,0	6,7
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	47,3	53,0	33,3
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	34,7	34,8	35,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	4,9	4,4	0,0
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	62,1	61,9	62,0
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	38,1	34,9	32,3

Forrás: KSH Népszámlálás, 2001.

A kerület lakosságának mintegy egyharmada ebben a kerületrészben él, a népsűrűség 1768 fő/km², jóval alacsonyabb, mint Bel-Buda kerületrészben, ami a nagyarányú erdőterület jelenlétével magyarázható. Itt is elmondható, hogy a lakónépességen belül az aktív korúak száma kiemelkedő, a 60 év fölötti lakosok több mint kétszer annyian vannak, mint a 14. életévüket be nem töltöttek, kivéve a külterületet, ahol a helyzet fordított. A felsőfokú végzettségűek aránya még a másik két kerületrész igen magas értékeit is meghaladja, a lakosság több mint fele diplomás. A külterületeken ez a ráta gyengébb, az 1/3-os arány azonban itt sem mondható alacsonynak. A csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya kedvező, alacsonyabb, mint a kerületi átlag, a külterületeken a lakónépesség egésze minimum középfokú végzettséggel bír.

A foglalkoztatottsági ráta közel megegyezik a kerületi átlaggal a bel- és külterületeken egyaránt.

Természeti és épített környezet

Természeti környezet szempontjából a kerületrész kiemelt jelentőségű, területének nagy részét erdő borítja. Az erdőterület a Pilisi Parkerdő Zrt. gondozásában áll, jórészt fővárosi tulajdonú, mindazonáltal gondozottság tekintetében hagy kívánnivalókat.

A Pálvölgyi és a József-hegyi barlang a kerületrészen található, előbbi turisták fogadására alkalmas, utóbbi feltárás alatt áll, vélhetően nem is fogják megnyitni a nyilvánosság számára.

A kerületrész természetes vízfolyása és a terület csapadékvíz-elvezetésének fő csatornája az Ördög-árok, amely azonban a csapadék nélküli időszakokban száraz. Helyenként illegális csatornabekötések terhelik, emiatt az Ördög-árok vize fokozottan szennyezett.

A kerületrészben számos műemlék és műemlék jellegű épület található helyi és országos védetség alatt egyaránt. Az épített környezet nagy részét családi házak és kisméretű társasházak alkotják, a panel típusú épületegyüttesek jelenléte nem számottevő.

34. táblázat Középső dombvidék lakásállományadatai

Megnevezés	II. kerület	Középső dombvidék	Külterület
Lakásállomány (db)	46 018	15 367	35
Alacsony komfortfokozatú lakások aránya (%)	6,1	4,6	45,7
Lakónépesség száma	92 520	32 062	79

Forrás: KSH Népszámlálás, 2001.

A kerületrész lakásállomány-ellátottsága kielégítő, az alacsony komfortfokozatú lakások aránya csak az erdős külterületi részekben jelentős, ahol a csatornázottság és a gázellátás nem megoldott.

35. táblázat Középső dombvidék SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
Fejlett és kiterjedt tömegközlekedés	Hanyatló kiskereskedelem és vendéglátás
Jelentős termálvízkészlet	Idős népesség
Kiterjedt barlangrendszer	Zsúfolt közlekedés, túlterhelt, rossz állapotú utak
Rendezett városkép, kiterjedt szabályozás	Kihasználatlan idegenforgalmi potenciál
Magasan kvalifikált lakosság	Hanyatló kulturális élet
Kedvező természeti környezet	Elhanyagolt erdőterület
Zöldfelületek nagy aránya, értékes növényállomány	
Kedvező külső és helyi megítélés	
Lehetőségek	Veszélyek
Idegenforgalom fellendítése a termálvízkészletre építve	A lakónépesség további öregedése
A parkerdő turistacélponttá tétele tervszerű rendezéssel	Épületek további romlása, fokozódó elvándorlás
Vendéglátás erősítése a turizmusra építve	A gépkocsialomány növekedésével még zsúfoltabb helyi közlekedés
	Fokozódó környezetszennyezés

3.3 Pesthidegkút

Pesthidegkút közigazgatásilag 1950 óta tartozik a II. kerülethez.

A kertvárosi jellegű kerületrész a kereskedelem, szolgáltatások és vendéglátás területén erősen fejletlen, a még életben maradt vállalkozások nem megfelelő helyen vannak. A kerületrész egyetlen bevásárlóközpontja a Széphalom bevásárlóközpont. Ezen kívül a kereskedelem és szolgáltatás színhelyei: garázsokból kialakított, épület földszintjén berendezett helyiségek, falusias jellegű vendéglátás. A kereskedelmi és szolgáltató vállalkozások nem tudnak koncentrálni, inkább a belső kerületrészek felé orientálódnak. Önkormányzati felmérés alapján elmondható, hogy a lakosság körében kifejezett igény mutatkozik a szolgáltatás és a vendéglátás fejlesztésére.

Az önkormányzat rövid távon egy kisvárosias jellegű szolgáltató központ kialakítását tervezi, ahol helyet kapnának a közösségi szolgáltatások is: a jelenleg is működő Pesthidegkúti Városrészi Önkormányzat és adminisztrációja, okmányirodai képviselője, valamint a rendőrség.

Életmód és társadalmi környezet szempontjából Pesthidegkút erősen különbözik a belső kerületrészeketől: aktív civil szervezetek működnek, erős lokálpatriotizmus jellemző. A kerületrészben szervezett polgárőrség nagy erővel végzi a feladatát, amire nagy szükség van, a közbiztonság ugyanis mérhetően itt a legrosszabb a kerületben.

Az egy háziorvosra jutó betegek aránya itt a legmagasabb, a sürgősségi betegellátás azonban nem megoldott. A kerületrészt az Országos Mentőszolgálat látja el sürgősségi betegellátás és betegszállítás tekintetében, a mentők a BAH-csomóponttól indulnak, hozzávetőleg 20 perc alatt érnek ki Pesthidegkútra. A kedvezőtlen helyzet megoldására az önkormányzat az OMSZ-szal együttműködve tervezi egy új mentőállomás létrehozását.

A kerületrészben a telefonszolgáltatás teljes, az alternatív közműszolgáltatás (kábeltevé) kisebb társaságokkal valósul meg. A kerületrész csatornaellátottsága kielégítő, a csatornarendszer azonban teljes mértékben, tisztítatlanul a Dunát terheli.

A kerületrész és egyben a kerület közlekedési anomáliáit a távlati tervek szerint az M0 nyugat-északi összekötő szakaszának megépítése orvosolná, ez a szakasz azonban az M0 legutolsó üteme. Ennek hiányában Pesthidegkúton a közúthálózat, jelenlegi állapotában, az esetleges nagyobb beruházások okozta forgalomnövekedést nem tudná kiszolgálni. Az M0 jelenlegi nyomvonalterve az 1-es utat köti össze az északi M0-s híddal, és viszonylag távol esik a kerulettől, ez szükségessé teszi, egy belső, kisebb kapacitású gyűrű létrejöttét.

A létrehozandó szolgáltató központban P+R szolgáltatás kialakítását tervezik, a jelenlegi rendszer áthelyezésével, ami a villamos-busz összevont végállomásánál üzemel, ahol egy villamosjegy árértékű egész nap őrzik az autókat

Az elmúlt évtized fejlesztései közt említést érdemel a nívódíjas Klebelsberg Kuno Művelődési, Kulturális és Művészeti Központ megépítése. A kultúrközpont ad helyet a színházi, komoly- és könnyűzenei eseményeknek a kerületrész és az agglomeráció lakossága számára; egyben közösségi szolgáltató egységként is működik: alkalmas lakossági fórumok, közmegehallgatások megrendezésére.

A sport- és szabadidős tevékenységek színhelye jelenleg a Szabadság utcai 14 ha-os, összefüggő zöldfelület. A terület szintén fejlesztési célpontként szerepel az önkormányzat rövid távú tervei közt: a helyszínen sportuszodát, műfüves labdarúgópályát, és wellness-centrumot terveznek, nagyarányú magánberuházás segítségével.

36. táblázat Pesthidegkút vállalkozásainak adatai, 2006

Megnevezés	II. kerület	Pesthidegkút
Működő vállalkozások száma	2 334	247
Kiskereskedelmi üzletek száma	1 584	188
Egyéni vállalkozások által üzemeltetett kiskereskedelmi vállalkozások száma	232	36
Vendéglátóhelyek száma	504	57
Egyéni vállalkozások által üzemeltetett vendéglátóhelyek száma	50	17

Forrás: II. kerületi Önkormányzat adatbázisa.

Pesthidegkút a kerület életében elsősorban lakófunkciót lát el. A vállalkozások létéhez szükséges infrastruktúra rendelkezésre áll, a kereskedelmi és vendéglátó tevékenységek a központosított közlekedés és társadalmi élet hiányában azonban nem találnak megfelelő keresletet működésükhöz.

A kerületrészen a kerületben működő összes vállalkozás alig több mint 10%-a üzemel, ezek több mint háromnegyede kiskereskedéssel foglalkozik. Az egyéni vállalkozások száma az ágazatban 36, ez az összes kiskereskedelmi egység közel 20%-a. Ez azt mutatja, hogy az egyéni vállalkozások formájában működő kiskereskedelmi tevékenység jóval nagyobb arányú, mint a másik két kerületrészen, ami nyilvánvalóan a nagy bevásárlóközpontok hiányával magyarázható.

A vendéglátó egységek száma a kerület vendéglátásban működő vállalkozásainak 11%-a, ennek oka a külterületi elhelyezkedés, valamint a turizmushoz köthető tevékenységek lehetőségének hiánya. A vendéglátásban is a gazdasági társaságok jelentős túlsúlya tapasztalható, egyéni vállalkozóként a vendéglátó egységek 29,8%-a üzemel.

Társadalmi helyzetkép

Pesthidegkúton a II. világháborút követően az 1489 fős német lakosságot kitelepítették. Nagy részük a németországi Mosbachba és környékére települt, és ma is ott él. Az 1980-ig tartó hazalátogatási tilalmat követően a kitelepített lakosság képviselői felvették a kapcsolatot a helyi önkormányzattal, mára Mosbach a II. kerület testvérvárosa, állandó közös rendezvények résztvevője.

Pesthidegkút rendelkezik a legalacsonyabb lakosságszámmal a kijelölt kerületrészek közül, annak ellenére, hogy a legnagyobb területrésze van. A jelenséget a kertvárosi jelleg, a többlakásos társasházak viszonylag kis aránya, a tömbszerű épületegyüttesek teljes hiánya magyarázza.

37. táblázat Pesthidegkút foglalkoztatással kapcsolatos adatai

Megnevezés	II. kerület	Pesthidegkút
Állandó népesség	90 020	17 529
Lakónépesség	92 520	17 889
Ebből: 0-14 évesek aránya (%)	11,3	15,9
15-59 évesek aránya (%)	60,1	65,2
60 év fölöttiek aránya (%)	28,6	18,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	7,4	8,8
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	47,3	42,2
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	34,7	36,3
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	4,9	5,9
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	62,1	61,4
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	38,1	25,6

Forrás: KSH Népszámlálás, 2001.

A kerületrész a II. kerület legnagyobb, és egyben legritkábban lakott egysége. Népsűrűsége 1350 fő/km².

Pesthidegkút a kerület legfiatalabb kerületrésze, a 60 év fölötti lakosság aránya alig több mint egy negyede az aktív korú népességnek, és csak nagyon kis mértékben haladja meg a 14 év alatti népesség arányát. A többi kerületrészhez és a kerület egészéhez hasonlóan igen magas a felsőfokú végzettségűek aránya, és bár a csak alapszintű oktatásban részesültek száma magasabb, mint a többi kerületrészben, itt sem éri el a 10%-ot.

A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya messze elmarad a kerület átlagától, a többi kerületrészhez össze-hasonlítva is jóval kedvezőbb képet mutat.

Természeti és épített környezet

Pesthidegkút a kerület egészéhez hasonlóan kedvező természeti adottságokkal rendelkezik. Nagy méretű és számú zöldfelülettel bír, melyek nagy része gondozott.

Az épített környezetre a kertvárosi jelleg túlsúlya jellemző, lakótelepek egyáltalán nem, nagyobb méretű társasházak is csak helyenként árnyalják a képet.

38. táblázat Pesthidegkút lakásállományadatai

Megnevezés	II. kerület	Pesthidegkút
Lakásállomány (db)	46 018	6 420
Alacsony komfortfokozatú lakások aránya (%)	6,1	7,8
Lakónépesség száma	92 520	17 889

Forrás: KSH Népszámlálás, 2001.

A kerületrészben a kerület lakosságának mintegy 20%-a él, a kertvárosi jellegnek köszönhetően a kerület teljes lakásállományának 14%-ában. Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya a legmagasabb a kerületben, azonban a 10%-ot itt sem éri el.

39. táblázat Pesthidegkút SWOT-analízise

Erősségek	Gyengeségek
Kertvárosi jelleg	Kereskedelem és vendéglátás hiánya
Jó megközelíthetőség, fejlett tömegközlekedés	Nagy átmenő forgalom az agglomerációból
Jól kvalifikált, erős öntudatú helyi lakosság, önkéntes civil szerveződések	Irodák, szolgáltató egységek hiánya
Fiatal népesség	Zsúfolt közlekedés, túlterhelt utak
Kihelyezett közigazgatási egységek	
Nagy méretű, gondozott zöldterület	
Lehetőségek	Veszélyek
Új városközpont kialakítása a szolgáltatás és a kereskedelem központosítására	Fejlesztések elmaradása az úthálózat állapota miatt
Sport- és szabadidőcentrum építése	